

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Režie

Katedra alternativního a loutkového divadla

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Setkání

Sofie Johnson

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Pilátová
Oponent práce: Mgr. Andrea Králová, Ph.D.
Datum obhajoby: 24. 1. 2020
Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2020

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE
THEATRE FACULTY

Dramatic Arts
Directing of Alternative and Puppet Theatre

DIPLOMA THESIS

Meeting

Sofie Johnson

Supervisor of thesis:	prof. PhDr. Jana Pilátová
Reviewer:	Mgr. Andrea Králová, Ph.D.
Date of defense:	24. 1. 2020
Degree granted:	MgA. (Master of Arts)

Prague, 2020

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

Setkání

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

UPOZORNĚNÍ

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

ABSTRAKT

Diplomová práce *Setkání* je vyprávěním o hledání ideálního místa k tvorbě a životu. Putování začíná v Hubertově areálu – vrakovišti a farmě na břehu Vltavy, pokračuje do Chaloupky v Prokopském údolí, dále do Divadla Disk a končí na louce u rybníka ve Vráži u Písku. Po cestě se setkáváme s učiteli Robertem Smolíkem, Janou Pilátovou, Ivanem Vyskočilem, Karlem Vachkem, Evou Blažíčkovou a přírodou. Především pak s rodinami tvůrců. Zažijeme *Návštěvu*, *Hostinu*, *Rodinnou oslavu*, inscenaci *Invited* a nakonec *Oslavu lásky*. Pohybujeme se na hranici divadla, společenské události, happeningu, rituálu, hry a terapie; hledáme mosty mezi tvůrcem a divákem/účastníkem/hostem/hercem/hráčem/pacientem. Hledáme svou roli a bojujeme se svými strachy. Na závěr vezmeme, co nám zbylo z utrhnutého jablka, a s ostatními ho dojdeme pověsit ven na strom; chytíme se za ruce, zavřeme oči a společně zazpíváme jednu koledu.

ABSTRACT

Diploma thesis *Meeting* is a story about seeking an ideal place for creation and life. The journey begins in Hubertův Areál – a junkyard and farm on the banks of the Vltava River, continues to Chaloupka v Prokopském údolí, then to Disk Theater, and ends at a meadow by a pond in Vráž u Písku. Along the way, we meet teachers Robert Smolík, Jana Pilátová, Ivan Vyskočil, Karel Vachek, Eva Blažíčková, nature, and the families of the creators. We experience *a Visit, a Fiest, a Family Celebration*, a production *Invited* and finally a *Celebration of Love*. We move around the boundaries of theatre, social event, happening, ritual, game and therapy; seeking bridges between the creators and the viewer/participant/guest/actor/player/patient. We seek our role and fight our fears. At the end, we take what remains of the picked apple and hang it outside on a tree with the others; we grab hands, close our eyes and sing one carol together.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Janě Pilátové za pečlivé, vstřícné a empatické vedení této práce; Robertu Smolíkovi, Ivanovi Vyskočilovi, Karlu Vachkovi, Evě Blažíčkové a celé rodině za inspiraci k práci. Matoušovi za korektury. Především pak svému muži za neutuchající podporu a lásku.

OBSAH

ÚVOD.....	1
I. SETKÁNÍ směřovaná – setkání s učiteli.....	5
Robert Smolík: Scénografie=prostor – Ekologie	6
Jana Pilátová: Divadelní antropologie – Setkání s koncem divadla	6
Ivan Vyskočil: Dialogické jednání – Sám se sebou se setkat	8
Karel Vachek: Otevřený rozhovor – Setkání s podstatou	11
Eva Blažíčková: Přirozený pohyb – Učitel příroda	13
II. NÁVŠTĚVA v marionetce	15
III. HOSTINA na chaloupce	19
Chaloupka v Prokopském údolí	22
IV. RODINNÁ OSLAVA v Disku	24
Koncept.....	26
Olga a zapojení rodiny	26
Oslava rodin	27
Síť rodin.....	28
Proces	29
Tým nebo rodina	29
Zkouška nebo návštěva	30
Rainbow gathering: ráj nebo falešná iluze	31
Tlačit nebo utéct	33
Výsledek.....	35
Společná slavnostní tabule	35
Ženy, matky, dcery, herečky, rodiny.....	37
Profesionálky v běhu.....	48
Invited versus Rodinná oslava	50
Vsuvka o stodole: Węgajty a Naplaveno	55
Cesta do lesa.....	55
V. OSLAVA LÁSKY na louce	57
A navíc: Polsko	60
Biotop Vráž: Laboratoř, Léčebna, Zahrada, Divadlo, Domov	61
Psychosomatika, rituál, byliny, víra, magie	64
ZÁVĚR.....	68

PŘÍLOHY, TEXTY	71
23 otázek.....	71
10 rad	72
Dopisy od ocka do maringotky	76
Proslovy: Rodinná oslava versus svatba	78
Milešovka: Sára versus máma	80
O kořenech	82
Zuzana: Boží uši	83
Báseň: Jacek Ziębiński.....	86
Koncept: RODINNÁ OSLAVA, OSLAVA RODIN	87
Přihláška do magisterského studia.....	91
Permakulturní principy, etika a design	95
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	96

ÚVOD

„Bud' změnou, kterou chceš vidět.“¹

Je úterý 15. října roku 2019, venku podzimní sychravo. Bydlíme na louce ve vesnici Vráž, nedaleko města Písek, spíme ve stanu. Louku u rybníka na kraji lesa jsme koupili před nedávnem s jasným cílem vybudovat zde laboratoř – výzkumné centrum pro tvorbu v přírodě. Laboratoř je dalším krokem na mé cestě lemované slovy *setkání, komunita, vztah k přírodě, spolupráce, soustředěná komunikace, umění jako životní styl, psychosomatika, experiment, přirozený pohyb, víra, sny, rovnováha*.

Má dosavadní práce spočívá ve vytváření živých událostí. Zajímá mě, co se děje, když se lidé setkají, a jak je možné toto setkání aranžovat. Na rozdíl od ostatních divadelníků nezkoumám vztah herce a diváka, ale hledám situace, kde „člověk“ může spatřit „člověka“. Zajímá mě, jak se dají obměnit běžně známé situace. Jak nahlížet společenskou událost čerstvými očima. Jak ve společnosti neustrnout a pomocí jemné proměny vytvořit nové energetické pole. Přijďte k nám na *návštěvu*, ale přijďte v tichu. Zakončíme festival společnou *hostinou*, ale v přírodě. Potkejme se na *rodinné oslavě*, ale místo přejídání společně vytvořme slavnostní tabuli.

Pohybují se na hranici divadla, společenské události, happeningu, rituálu, hry a terapie. Hledám mosty mezi tvůrcem a divákem / účastníkem / hostem / hercem / hráčem / pacientem.

Zkoumám, jak potříit hranici, jelikož věřím, že řešením je tvorba společná. Věřím, že každý má schopnost tvořit, každý má talent a že tvorba samotná léčí. Uvažuji nad tím, zda léčebnou funkci divadla nepřehlízíme, a pozornost tak během studia postupně přenáším od divadelních teoretiků k léčitelům. Zamýšlím se nad tím, jak tvořit na základě psychosomatických principů a rovnováhu mezi tělesným, duševním a racionálním uvažováním hledám nejen v tvorbě, ale i v každodenním životě. Práce, tvorba a život jsou pojmy, které se mi slévají dohromady.

Důležitou roli hraje místo činu a jeho vztah k přírodě. Věřím, že příroda je naším největším učitelem, a snažím se naslouchat jejím zákonitostem.

¹ Mahátma Gándhí

Magisterské studium jsem se chystala zasvětit tématu „těla“. Přihlásila jsem se s projektem *Hubertův Areál* – vrakovištěm na břehu Vltavy, které jsme plánovali přestavět v komunitní kulturní centrum. Uspořádali jsme zde událost s názvem *Návštěva*, kde jsme nechali diváky/účastníky zažít si náš prostor v tichu a v pohybu. Začali jsme zkoumat, jakým způsobem se dá proměnit vnímání běžné události. K čemu slouží divadelní rámec. *Návštěva* se konala 10 x vždy pro 6 hostů.

Koncept jsme dále rozvinuli v celo-katedrální jednorázovou *Hostinu*, která zkoumala, jak může ticho fungovat ve velké skupině. Opět jsme putovali krajinou na místo našeho tehdejšího bydlíště, tentokrát Chaloupky v Prokopském údolí, a přemýšleli, jaký je vztah hostitele a hosta, prostoru soukromého a veřejného a kde leží hranice mezi divákem a hercem. Nakolik jsme jako katedra schopní něco vytvořit společně?

Vyvrcholení této trilogie s názvem *Rodinná oslava* jsme se rozhodli prozkoumat v prostorách Divadla DISK. Do hlavní role vstoupilo téma rodina, na jehož pozadí jsme prohlubovali výzkum divácké pozice. Jak vytvořit atmosféru, ve které by se divák cítil, a dokonce choval „jako doma“? Jak z diváka udělat hosta a tím spolutvůrce události? A především – jak do procesu tvorby zapojit naše rodiny?

V rámci popisu *Rodinné oslavy* si ujasňuji, co pro mě znamená pozice režiséra a herců, hierarchie v týmu, reprízování, profesionalita, funkce rituálu i zakoupení vstupenky. *Rodinnou oslavu* porovnávám s inscenací *Invited*, kterou uvádí Divadlo Archa pod hlavičkou proslulé skupiny Ultima vez. Hledám, kde se protínají, kde míjí, v čem by se od sebe mohly vzájemně učit. Srovnání doplňuji popisem rituálu, který jsme nazvali *Oslava lásky*. Byl první událostí, kterou jsme uspořádali u nás na Louce, symbolicky uzavírá sérii *rodinných oslav*, a zároveň napovídá, jakým směrem se bude ubírat má nadcházející tvorba.

Osobní praktické zkušenosti opírám o setkání s učiteli, kteří nejzásadněji ovlivnili mé směřování. Dávám prostor Robertovi Smolíkovi, který mě přijal do studia a podporoval v prohlubování vztahu k přírodě; Janě Pilátové, která mi ukázala cestu k divadlu jiných kultur a souborům, pro které je divadlo životem; Ivanu Vyskočilovi, který chápe herce v první řadě jako vyrovnanou komunikující bytost; Karlu Vachkovi, který se nebojí otevřeně filosofovat o umění a Bohu; a nakonec Evě Blažíčkové, která pomáhá znovuobjevovat přírodní zákonitosti našich těl.

Pro psaní jsem zvolila formu vyprávění. Příběh začíná setkáním s mým mužem Tomem a chronologicky popisuje naše putování a hledání ideálního místa k tvorbě a životu. Na cestě se setkáváme nejen s mými učiteli, ale především s mou rodinou a rodinou mých přátel a spolupracovníků. Jejich výroky jsou pro mě stejně směrodatné a určující jako výroky významných teoretiků a v textu jim tak dávám patřičný prostor. Svou roli si našly i mé deníkové zápisky.

Záměrem této práce není dojít k novým teoretickým poznatkům na poli divadelního umění, ale spíše pochopit, lépe porozumět tomu, co mi v práci, tvorbě a životě udává nejjasnější směr. Věřím, že detailní průzkum mého rozhodování a jednání může být užitečný nejen pro mou nadcházející práci, ale i jakéhokoliv čtenáře – tvůrce, rodiče, dceru, syna – člověka který se s textem setká.

Od participativního divadla k setkání

Vyprávění volně navazuje na mojí bakalářskou práci, v které se zabývám formou *participativního divadla*. Popisuji ho jako divadlo, ve kterém se nejedná pouze o interakci s divákem, ale kde se „divák“ stává tvůrcem a hlavním protagonistou, tedy *nehercem*.² Studuji práci skupin, institucí i jednotlivců, kteří se ubírají tímto směrem. V rovině teoretické hledám cestu, jak „divadlo neherce“ vyzdvihnout na roveň textovému či interpretačnímu divadlu velkého příběhu, které dominuje divadelním sálům.³

Definuji zde principy (dnes bych řekla spíše podmínky) *profesionální spolupráce s neprofesionálem*: motivace neherců, profesionální prostředí a propagace, dlouhodobá spolupráce, flexibilní harmonogram, empatická komunikace, zdroje financování, zázemí a volnost formy: *ve středu zájmu zde stojí dialog či setkání s lidmi, se kterými za běžné okolnosti nekomunikujeme, nevěnujeme jim pozornost či bychom se s nimi ani nesešli. Pohybujeme se tak na hranici divadla, setkání, události a společenské hry*.⁴

Přestože principy nahlížím z pohledu producenta, opírám se o práce Kateřiny Šedé, Evy Blažíčkové, Farmy v jeskyni, Petera Gondy nebo Petry Tejnorové, které dodnes

² Sticzayová, S.: *Participativní divadlo, profesionální spolupráce s neprofesionálem*. Bakalářská práce. DAMU, Praha 2017, s. 1.

³ Jiříčka, L.: *Obhajoba divadla v dokumentárním divadle*. In: Sticzayová, S.: *Participativní divadlo...*, s. 56.

⁴ Sticzayová, S.: *Participativní divadlo, profesionální spolupráce s neprofesionálem*. Bakalářská práce. DAMU, Praha 2017, s. 56.

sleduji na poli tvůrčím. Principy tak představují hlavní východisko mé tvorby, ve které si velmi pozvolna a opatrně osvojuji roli režiséra, ač i nadále zůstávám producentem, který si hledá místo, zdroje a ideální podmínky pro vlastní tvorbu. Paní Pilátová možná neříká nadarmo, že éra divadla režiséra je mrtvá – začíná divadlo produkčního...

Méně je více

K procesu psaní:

Psaní diplomové práce jsem se začala věnovat v únoru 2019 s cílem studium do léta ukončit. Toho času jsem se rozhodla bydlet ve stanu a práci tak psát ručně, deníkovou formou. Věřila jsem, že se tak vyhnou hodinám prosezeným u počítače a text vznikne přirozenou nenucenou formou. Kombinací automatického a volného psaní jsem zaplnila 60stránkový sešit, který značnou chvíli aspiroval na výsledný formát. Nemohla jsem najít motivaci k teoretickému textu na poli divadelního umění, jehož podstatu vnímám v lidském setkání. Soustředila jsem se na to, jak žít přítomněji, v hlubším kontaktu s přírodou a vlastním tělem; verbálně racionální vyjadřování mi stálo v cestě.

Na jaře toho roku jsme se rozhodli koupit louku u rybníka, v červnu jsme se přestěhovali a pomalu pokračovali v realizaci našeho dlouholetého snu. Překvapivě brzy se touha po kontaktu s přírodou proměnila: chybělo mi rytmické město a duchaplnější společenství. Diplomová práce se ukázala jako cesta, jak zůstat v kontaktu s civilizací, alespoň na mentální úrovni.

Do psaní jsem se dala opět v polovině října a rozhodla se věnovat mu veškerý svůj čas. Práce se stala pokusem napsat text, který by odpovídal filosofii *Méně je více*. Pokusem napsat text krátký, ale výstižný a obsáhnout v něm jen to nejnужnější. Pokusem věnovat se značný čas pouze této jediné činnosti a zjistit, zda je pro mě touto cestou možné se plně a svobodně vyjádřit.⁵

Během psaní nás na louce zastihly začínající mrazy, nestihli jsme dostavět úkryt a přesunuli se do vytápěné garsonky rodinné vily. Psaní jsem si ponechala jako hlavní náplň práce a rozhodla jsem se ho do Vánoc dokončit. Ve městě se koncentrace na jednu aktivitu zdála absurdní, téměř nemožná. Ztratila jsem rovnováhu. Měla jsem tendence zapojit se do divadelních projektů, jakýchkoliv, jen abych psaní unikla. Neunikla, vydržela jsem a přeji pěkné čtení.

⁵ Čechov, M.: *O herecké technice*. Divadelní ústav, Praha 1996.

I. SETKÁNÍ směřovaná – setkání s učiteli

Často se mi vrací vzpomínky na dětské tábory, které mi poprvé odkryly, co to znamená hluboký zážitek pramenící z překračování vlastních fyzických i emocionálních hranic; ve znamení hesla *silný zážitek nemusí být vždy dobrý*.⁶ Vzpomínám, jak vstupuji do chrámu z klacků, větví a postupně se zbavuji svých nejdůležitějších hodnot – zbyde mi jen jedna. Mám za úkol sama běžet do neznáma krajinou, co mi síly stačí. Hodiny jsme s týmem zavření v malé chatce, venku nastala apokalypsa a my musíme vymyslet, jak přežít. Před zraky ostatních procházím bránou – nepustí mě, dokud se nepochválím. S kamarádkou mám přečkat noc v lese bez spacáků a karimatek. Bojíme se, ale dokážeme to a toužíme to pak zažít znova.

Na pouhý týden jsme tým, komunita, která spolupracuje i soutěží. Ve skupině si hledáme role, vzniká hierarchie, setkáváme se ve svátečních šatech i zablácení na pokraji sil. Poznáváme se skrze sebe i ostatní. Spíme ve stanech, koupeme se v potoce, zpíváme u ohně. Procházíme hrou i rituálem. Zdá se, že od té doby hledám cestu, jak tyto vzpomínky oživit.

Studium režie na KALDu si nevybírám s cílem stát se divadelním režisérem. Láká mě otevřený prostor umožňující věnovat se tvorbě a výzkumu. Prostor pro hledání. *„Spíše než divadlo jako takové mě zajímá využívání divadelních prostředků a atmosféra /druhá realita/, kterou divadlo vytváří. Divadlo vnímám jako událost, hru, setkání – prostor pro soustředěnou komunikaci, dialog, který postrádám.“*⁷ Mám možnost sestavit si vlastní rozvrh, a tak si vytvářím kostru pravidelného setkávání, která mi připomíná, kudy se chci vydat, když se ztratím. Otevřené semináře, hodiny divadelní antropologie, dialogické jednání, pohybové tréninky a pravidelné konzultace představují stěžejní osu, která je pro mou tvorbu více určující než teoretická literatura. Více než umělecké dílo studuji živé setkávání, lidské jednání v běhu každodenním. A tak se zdá nevyhnutelné věnovat učitelům a jejich přístupu prostor.

⁶ Vyskočil: „dodnes zjišťuju, že základní impulzy k hraní rolí, k improvizaci jsem získal při hrách a taškařicích kolem skautských táboráků. (...) tady se v přírodě objevuje to, čemu se pak ve městě začalo říkat happenings, events – to neviditelné divadlo bez jeviště a rampy divadlo úzce spjaté s bezprostřední životní situací, i když je s vědomím všech zúčastněných uměle připravené.“ (Přemysl, Rut: *Ivan Vyskočil, vždyť přece lézat je o hubu*. Portál, Praha 2000, s. 123.

⁷ Přihláška do magisterského studia.

Přestože během studia nabývám pocit, že setkávání je vyčerpané, při psaní zjišťuji, že učitelé stále představují rozcestník, ke kterému se budu potřebovat vracet a který zdaleka nemám probádaný tak, jak bych chtěla. Následující kapitoly jsou tak pouze útržky a střepy inspirací, které zásadně ovlivňují mé směřování a zároveň mi otevírají prostor pro další hledání.

Robert Smolík: Scénografie=prostor – Ekologie

*Indián v autobusu: Zastavte, moje duše to nestihá.*⁸

Robert Smolík je scénograf, přijímá mě na katedru režie a nevádí mu, že nemám režijní zkušenosti. Nevěřící v pokrok. Na semináři scénografie hovoříme o tarotových kartách, čajových obřadech, zoologických zahradách a afrických kmenech. Katedra scénografie se pod jeho vlivem dostává k přírodě a rituálům. Zakládá ateliér environmentálního divadla, jehož jsem jediným stálým členem. Na konzultace docházím pravidelně každý čtvrtek a postupně zjišťuji, že to, co ho zajímá, není ani tolik tvorba moje jako Tomova. Téma těla v našich konverzích zůstává spát. Říká, že jedinou záchranou planety je zchudnout a v závěru mého studia snižuje svůj status a odchází učit na základní školu. Rád mluví o rodině a pomalu se navrácí do svého rodného Jičína.

Ekologie od slova „eikos“ = domov, obydlí.

Jana Pilátová: Divadelní antropologie – Setkání s koncem divadla

*„Byla to šance zažít, že se nedá všechno koupit a že je možné, co se za možné nepokládá: třeba se přestat bát a stydět druhých, odložit zapatlané brýle, udělat něco, co se nedělá, o čem předem nevím proč, ale má to tak být.“*⁹

Jana Pilátová vede semináře *Tělo v historii*. Hodiny probíhají v diskuzi mezi námi studenty, ona nenápadně koordinuje. Říká, že povinný předmět je jako zmoklá kočka, tak jestli nechceme, ať nechodíme. Postupně se začínají vyjasňovat termíny jako rituál, paradivadlo nebo divadelní antropologie. Začíná dávat smysl druhé divadelní reforma v čele s Artaudem, Brookem a především Grotowským, jehož odkaz mě pronásleduje na každém kroku. Paní Pilátová je očitý svědek pověstného Laboratoria a na semináře nikdy nechodí pozdě.

⁸ Poznámky z intermediálního ateliéru, duben 2019.

⁹ Ljubková, M.: *Menšina v menšině. Rozhovor s Janou Pilátovou o jiných cestách divadla*. 2008. <https://www.advojka.cz/archiv/2008/12/mensina-v-mensine>.

Pouštíme si video Odin Teatru na cestách kdesi v Jižní Americe. Díváme se několikrát dokola a postupně odkrýváme, že se jedná o pohřeb jednoho z vesničanů, ku jehož příležitosti skupina připravuje rituální představení. Procházejí pouští až na mořské útesy ve výrazných maskách, za pochodu hrají a tančí. Později v dokumentu navštívíme centrum a domov Odin Teatru v Holstebro. Pořádá se tu slavnost, na které se setkávají afričtí kluci z ulice s dánskými předškolními baletkami.

Dostávám se ke kořenům divadelní práce, které ve mně rezonují. Knihu *Hnízdo Grotowského* čtu dvakrát a stále mi mnoho uniká. Jasně ke mně však promlouvají zprávy o konci divadla. Zpovzdálí sleduji Grotowského cestu až k bodu, kde přestává uvažovat o umění, o divadle, o herci a jeho díle i o souboru. Soustředí se na člověka, jeho jednání a poznávání. „*Performer – s velkým písmenem – je člověk činu. Ne člověk, který hraje jiného. Je to tanečník, kněz, bojovník; netýká se ho dělení umění do druhů. Rituál je performance, završená akce, akt. Zvrhlý rituál je spektakl. Nechci objevovat něco nového, nýbrž to zapomenuté. Tak staré, že dělení umění podle druhů se na to nevztahuje.*“¹⁰

Oslovují mě převážně „polaboratorní“ pokusy a práce Grotowského následovníků. Unikají z města a nacházejí své útočiště v malých vesnicích, opuštěných staveních. Brezinka, Gardzienice, Wegajty. *Úly*, během kterých se diváci schází v prázdném prostoru bez připraveného scénáře, s sebou pár rekvizit, hudební nástroje a očekávání, co vznikne. Paradivadelní stáž *Special project*, která je hledáním svátku. Kde se tvůrci potkávají s lidmi, kteří je hledají, které oni hledají, protože jsou jim podobní. Potkávají se na několik dní mimo město, bez rozdělování na „aktivní“ a na „diváky“¹¹.

Polská nezávislá scéna doplňuje linku inspirace, kterou sbírám na Dějinách divadla. Jsou to soubory, které proces tvorby zakládají na intenzivní dlouhodobé spolupráci v extrémním prostředí. Living theatre, které za svými pacifistickými cíli putuje Evropou, divadlo Bread and Puppet, které než zakotví na farmě za krajíc chleba

¹⁰ Pilátová, J: *Hnízdo Grotowského*, s. 168. Vnitřní citát J.Grotowski: Performer.

¹¹ Z plakátu. In: Frys, M.: *Jeden nepodařený projekt aneb ze stromu divadelní antropologie*. Magisterská práce. DAMU, Praha 2008, s. 18.

pochoduje ulicemi New Yorku, nebo Divadlo Continuo, které si základnu buduje na statku v jižních Čechách. Podrobně nestuduji ani jsem nezažila výstupy jejich práce; co mě zde upoutává, je proces tvorby, ve kterém se ztrácí hranice mezi životem a uměním.

Na antropologických seminářích se mi slovo *kultura* dostává do nových kontextů. Vystupuje z divadelních sálů a grantových tabulek ministerstva mezi balijské tanečnice, japonské zemědělce a ostrovní ženy, které posílají zprávy svým rybářům skrz kořeny stromů.¹²

Bod zlomu nacházím někde tam, kde si člověk vyvýší lože, aby mohl spát výše než jeho soused, kozu zavře do ohrádky, aby měl trvalý přísun mléka, obdělá pole, aby nemusel kočovat za potravou, a masku, kterou vyřezal a chystal se umístit do chrámku, prodal kolonizátorům.

Anebo také tam, kdy Eva utrhla jablko ze stromu.

Paní Pilátová symbolizuje proud divadla komunitního, rituálního. Setkávání mi připomíná, že nezávislost a svoboda jde ruku v ruce s pílí a zodpovědností. Paní Pilátová je rozcestník ukazující na místa, jejichž existence mi z dálky dodávají energii, ale na moji návštěvu ještě čekají.

Ivan Vyskočil: Dialogické jednání – Sám se sebou se setkat

„Celý život je o setkávání.“¹³

Na přelomu roku 2016 a 2017 docházím pravidelně k Vyskočilům na celodenní návštěvy starat se o Vyskočilovu paní Evu. Čas tu plyne svým vlastním tempem. Vedeme pomalé ale jasné rozhovory. Nemluví se nadarmo. Není možné spěchat. Pan Vyskočil mi radí, ať jdu na právo anebo medicínu, a pravidelně se vyptává, jestli už jsem se vdala. Když donesu na návštěvu cukroví, říká, že tak se pozná správná rodina – dodržuje tradice. Paní Eva se dívá na křesťanskou televizi Noe, kde mě zaujme reportáž z kláštera: jeptiška vypráví o tom, jak se zasnoubila, ale pak propadla lásce k Bohu. Říká, že tahle láska je bezmezná, neutuchající. Usmívá

¹² Pilátová, J.: *Hnízdo Grotowského: na prahu divadelní antropologie*. Institut umění – Divadelní ústav, Praha 2009, s. 92.

¹³ Ivan Vyskočil, zápisky z dialogického jednání.

se a bosa prochází sněhem. Paní Eva říká, že se mnohokrát toužila rozvést, ale nikdy to neudělala. Ivan Vyskočil je její nejoblíbenější spisovatel.

I když mám pocit, že bych byl bez ní volnější a že bych dokázal víc, vím zároveň, že je to sebeklam nepotvrzený žádnou zkušeností. Naopak: proti němu mluví zkušenost tak podstatná, že když ustoupí, pokouším se ji vyvolat. Znovu navázat, zachytit, být k ní citlivější.¹⁴

Ivan Vyskočil na DAMU založil Katedru autorské tvorby a pedagogiky, o jejímž studiu jsem vážně uvažovala. Umožňuje zde studentům přicházejícím z jiných oborů hledat svůj tvůrčí potenciál. Zkoušet si, soustředit se na sebe, poznávat se ve své celistvosti. Katedra je orientovaná psychosomaticky – na rozdíl od ostatních kateder chápe herce jako hráče, samostatnou tvůrčí osobnost, která nevytváří pouze artefakty, ale jejíž každodenní jednání je autorským výtvozem, který proměňuje společenský prostor a za který tak chtě nechtě musí brát zodpovědnost. Studium se tak zaměřuje na hlavní dimenze lidského projevu: hlas, řeč, pohyb a dialogické jednání s vnitřním partnerem.¹⁵

„Pokud je zájem bytostný, působí to téměř zázračně. Pokud je jen racionální, nepůsobí, byť bychom se oba snažili. Michal Čechov mluví o centru vyzařování, které je tam, kde Řekové viděli duši – někde v bránici. Kousek od srdce. To je to tělové, nejen hlavičkové zapojení.“¹⁶

Dialogické jednání se stává stále zásadnějším předmětem mého zkoumání. Nejen v dramatické rovině, ale i filosofické, psychologické a teologické. Není ani tak disciplínou nebo předmětem výuky jako způsobem existence, který je nám dán.¹⁷ Slouží jako jakási kapesní příručka, která by mohla nést název *Život v kostce*. Nebo dokonce nové náboženství, ve kterém si sami hledáme pravidla, která už existují. Pondělní hodiny pak představují terapii, pravidelné návštěvy kostela. Prostor pro kontemplaci a rozpravu s Bohem – sami sebou.

¹⁴ Přemysl, R.: *Ivan Vyskočil, vždyť přece lézat je o hubu*. Portál, Praha 2000, s. 134.

¹⁵ Čundrle, Michal: O katedře.

<https://www.damu.cz/cs/katedry-obory/katedra-autorske-tvorby-a-pedagogiky/o-katedre/>.

¹⁶ Přemysl, R.: *Ivan Vyskočil, vždyť přece lézat je o hubu*. Portál, Praha 2000, s. 133.

¹⁷ Poznámky Stanislava Sudy. In: Kepřt, B.: *Dialogické jednání – osvobozující tanec na hranici možností*. Disertační práce. DAMU, Praha 2019, s. 120.

Vstupujeme do prázdného prostoru před zraky ostatních účastníků. Tři minuty trávíme sami se sebou a snažíme se soustředit, vnímat, co se odehrává v našem těle. Bouráme hranice a překonáváme své strachy. Vše rozehrává vstřícná pozornost ostatních. Jejich zájem-pozornost je dar, který nám umožňuje nahlédnout se v (jiném) světle. Učíme se přijímat energii těch, kteří nás pozorují. Tato energie je naším hlavním nástrojem.

Hledáme dialog mezi postavami, které v nás žijí. Poznáváme, že naše já je složeno z mnoha postav – našich přátel, učitelů, rodičů.... Naše gesta nejsou jenom naše, patří jedné z postav, stejně tak jako určitá výška hlasu. „Člověk je polární bytost. Během jednání se učíme být sami sebou a zároveň tím druhým. Snažíme se poznat, sami se sebou se potkat, navíc na veřejnosti.“¹⁸ Mezi postavami hledáme rovnováhu. Abychom se v nich zorientovali, vytváříme si kánon – desatero – list pravidel. Pokud se nám podaří pravidla dodržet, máme šanci dotknout se podstaty.

Nespěchat / Na spěchání vyplýváme spoustu energie, která nám pak schází

Nepanikařit / Netrápit se tím, že dlouho zůstávám v něčem, co se nám nelíbí

Nekalkulovat, nevymýšlet / Být otevřený tomu, co skutečně přichází

Nebýt lhostejný vůči příležitostem / Když už ze mě něco vypadne, tak je to dárek a je třeba – je výhodné – ho přijmout

Poslouchat se / Odpovídám za to, co slyším

Mluvit zřetelně / Když už něco říkám, tak jsem zvědav na to, co

Zpřesnit, být konkrétní / Pokud je modlitba konkrétní, Bůh jí vyslyší

Dodělat / Hezky si to vystavět a počkat, co to udělá, ne to hned rozbourat

Držet napětí / Uvědomit si tělové napětí

Nehodnotit / Říkat o zajímavých momentech

Nechat zaznít pochyby

Zkoušet si

Zopakovat si

Nebát se dělat obyčejné věci

Nebát se

¹⁸ Ivan Vyskočil. Dialogické jednání, 10. 10. 2016.

„Radost prožívaná nikoliv jako zisk, ale jako dar, je ta nejpodstatnější odměna. Víc člověk získat nemůže.“¹⁹

Na „place“ máme možnost si zkoušet. Ověřovat, jak taková pravidla fungují, kolik nám přinášejí radosti. A zjišťujeme, že strategie z dialogického jednání se dají aplikovat i v každodenním životě. Neustále hledáme rovnováhu. Neustále stojíme v protikladu. Nebát se zkoušet si, ale nespěchat. Nedělat málo ani příliš. Jedná se o aktivní vyvažování na čím dál jemnější úrovni.²⁰ Koncentrace je důležitější než zanechat něco extraordinárního²¹.

Karel Vachek: Otevřený rozhovor – Setkání s podstatou

„-najdete-li svobodného člověka, jděte za ním a naučte se od něho prvnímu předpokladu tvorby – naučte se, jak získat nezávislost.“²²

Setkávání s Karlem Vachkem probíhá neosobně – v rámci jeho Otevřených seminářů na Katedře televizní a dokumentární tvorby. (Každé úterý v 19:00, otevřené všem). Vachek se tu setkává v dialogu s lidmi působícími v rozličných oborech. Na pozadí společenských témat prosvítají jeho kontroverzní názory, které pravidelně nabourávají mé přesvědčení. Často nerozumím, ale posílena jeho tvrzením: *„neztrácejte čas věcmi, kterým rozumíte“* se opět navracím. Jsou to pouhé střípky, věty, myšlenky, ale trvale ve mně rezonují a posilují k hlubšímu a odvážnějšímu hledání – dotýkají se podstaty. *„My se v životě držíme takových dvou provazů. Jeden, to je setkání s daností, s příčinami a následky, ten druhý, to je setkání s podstatou, které se taky říká Bůh.“²³* Filosofii rozebírá v knize *Teorie hmoty*, která je o vnitřním smíchu, rozdvojené mysli a středovém osudu. Jsou dvě soustavy, které se prolínají.

„Naše bytí je soustava příčin a následků (soustava osudová). Kdyby nebylo tvorby, znali bychom budoucnost. Tvorba vnáší do osudových řad příčin a následků vždy něco ze středu bytí, co tu předtím nebylo (soustava středová), zatímco osud pracuje jen s tím, co je. (...) Tam, kde vnitřní smích rozpouští počátky a konce,

¹⁹ Přemysl, R.: *Ivan Vyskočil, vždyť přece létat je o hubu*. Portál, Praha 2000, s. 137.

²⁰ Keprt, B.: *Dialogické jednání – osvobozující tanec na hranici možností*. Disertační práce. DAMU, Praha 2019, s. 120.

²¹ Ivan Vyskočil. Dialogické jednání, únor 2019.

²² Vachek, K. *Teorie hmoty*. Herrmann & synové, Praha 2004.

²³ Fisher, P.: *V myslí Karla Vachka*. <https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/v-mysli-karla-vachka-petr-fischer-nad-filmem-komunismus-a-sit-aneb-konec-zastupitelske-demokracie-40300489> .

občas zahlédneme podstatu. (...) Jsme-li už osudovými bytostmi, musíme se snažit naslouchat středu bytí, získat podíl na svrchovaném náhledu a tak i účast na svobodě tvorby. (...) Osudový člověk je živý jen zdánlivě, chybí mu svoboda vědomí, kterou by uplatňoval v každém „ted“ svého bytí. (...) Ale uvědomíme-li si (řeknu: v hloubi srdce) onu tajemnou práci všech jsoucen, do nichž proniká hlas z podstaty bytí (jejichž malou množinou je každý člověk – je množinou i jsoucnem) zaslechneme-li onen hlas z podstaty bytí, který nás provází ve světle, dává nám slova a přetváří naše pohyby, jsme účastni na svobodě tvorby, vstali jsme z mrtvých a jsme živí. (...) Známe-li onen stav ducha, který provází tvorbu (a je oznamován vnitřním smíchem), máme zájem v tomto stavu trvale zůstat...“²⁴

Vachek své myšlenky tříbí a archivuje v několikahodinových snímcích, které označuje jako ‚filmové eseje, romány‘. O návštěvnost filmů se nestará, *„vzdělání proteče, žijeme v kontextech, ne v penězích.“*²⁵ Je třeba s nimi trávit čas, stejně jako s knihou. Zastává názor, že každému člověku patří jeho osobní tvůrčí forma. V jeho filmech nevystupují herci ani jiní lidé, kteří by hovořili podle scénáře, přesto svou tvorbu nepovažuje za dokumentární. Situace nedokumentuje, ale vyvolává. Pro své filmové postavy vytváří podmínky k akci – prostředí k jednání. Zve je na výlet doslova i metaforicky. Na onom místě pak vede rozhovory podobnou strategií jako na seminářích. Pokládá otázky všetečné, otázky na tělo, otázky, které člověka vedou do neznámých koutů, kde se člověk může nahlédnout v novém světle. Vedou ho tam, kde se před ostatními, ale i sám sebou těžko schová. Kde se sám sobě může pousmát.

Vachkův nejnovější a zároveň poslední film s názvem *Komunismus a síť aneb konec zastupitelské demokracie* vypráví o *„gnosticích, lidech, kteří nedělají to, co by chtěli, ale to, co mají dělat.“*²⁶ Opakuje, že pokud to budeme dělat fakt dobře, budeme chudí. Na základě jeho seminářů si začínám uvědomovat *„dvě strany jedné věci, že všechno nešťastné je zároveň šťastné.“*²⁷ Začínám na místo štěstí hledat podstatu – světlo – vnitřní smích.

²⁴ Vachek, K.: *Teorie hmoty*. Herrmann & synové, Praha 2004.

²⁵ Zaznělo na semináři.

²⁶ Fisher, P.: V mysli Karla Vachka <https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/v-mysli-karla-vachka-petr-fischer-nad-filmem-komunismus-a-sit-aneb-konec-zastupitelske-demokracie-40300489> .

Vyhledáno 11. 11. 2019.

²⁷ Zaznělo na otevřeném semináři

Postava jeho knihy říká: „*Daň zeměpánů platiti nebudu, protože dvěma pánům, císaři a bohu, sloužiti nemohu. Byl bych zlodějem jednoho nebo druhého. Robotovati nebudu, protože pro nebeské království všechny věci zemské jsem opustil. Bylo by dobře, kdyby všichni tak činili na zemi. Jak bylo v prvopočátku, bylo by všechno všech, žádný by žádnému nic nevzal. Byl by svatý pokoj.*“²⁸

Když jde Vachek na „plac“, nemá strach, ale těší se a ono to nějak dopadne. Říká, že muže pozná podle jeho ženy a o své paní mluví s tou nejkrásnější úctou.

Eva Blažičková: Přirozený pohyb – Učitel příroda

Snažíme se v člověku znovu objevovat poztrácené přírodní principy a zákonitosti.²⁹ Tělo má jedno centrální těžiště, v pánvi – v oblasti podbřišku; nohy mají těžiště v kolenní, paže v lokti – odtud vychází pohyb, jehož motorem jsou pažní, stehenní, zádové a břišní svalstvo. Tělo je symetrické, hýbe se dle geometrických os. Části těla fungují v jednotě – aby energie mohla proudit, všechny musejí vzájemně komunikovat, aktivně se zapojovat.³⁰ „*Skrze řád přichází svoboda.*“³¹

Stojíme v ose těla, záda jsou rovná, hlava vzpřímená, chodidla zakořeněná v zemi – ve třech bodech vyvážená, ruce volné, tělo se vznáší, centrum aktivní. Nádech, výdech, centrum se lehce pohne, váhu přeneseme na špičky – a jdeme.

Na AMU jsem se nejdříve seznámila s výukou Dory Sulženko-Hoštové a tanečními improvizacemi Mirky Eliášové, které vychovala technika Duncan centra. V závěru studia jsem pak měla čest se i párkrát setkat s Evou Blažičkovou, zakladatelkou Duncan centra, která jeho filosofii postavila na práci české tanečnice Jarmily Jeřábkové, žačky americké tanečnice Isadory Duncan.

Na počátku 20. století tančila naboso v antické tunice. Před vystoupením se celý den postila a čtyři hodiny před začátkem stála v meditaci ve vlastním objetí. Svůj výstup nikdy nezaznamenala. Tančila životem. Život byl tancem. Zemřela při autonehodě – volný šál se zamotal do kola kabrioletu. Symbolickou smrt svobody a volnosti mnozí nepovažují za náhodnou. „*Isadora Duncan byla geniální zjevení,*

²⁸ Vachek, K. *Teorie hmoty*. Herrmann & synové, Praha 2004.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Otevřený seminář Karla Vachka, host Eva Blažičková, duben 2019

³¹ Bartoš, J.: *EVA BLAŽIČKOVÁ: „JE ZKRÁTKA POTŘEBA DO TOHO JÍT A ZÁPASIT O PRAVDU.“* 2017.

<https://www.tanecniaktuality.cz/rozhovory/eva-blazickova-je-zkratka-potreba-do-toho-jit-a-zapasit-o-pravdu> .

keré zhmotnilo pocit přelomu devatenáctého a dvacátého století, pocit nutnosti návratu a úctě k přírodě."³² Když jsem se Evy ptala, zda se můžu zapojit do jediných kurzů pohybu, které ještě vede, přestože nemám zapláceno, přestože jsem nestihla začátek semestru; odpověděla: „*To je na Tobě, jsi svobodným člověkem.*”

Učíme se pohyb, který jsme uměli, ale zapomněli. Nejde o tanec, ale o základní každodenní přirozený pohyb, chůzi, postoj, sed, dřep. Kdybychom ve škole místo sezení ležli po stromech, byli bychom zdravější. Eva je stále krásná. Obličej vrásčitý, záda však rovná, krk dlouhý vytažený, hrud' otevřená. Energie tělem proudí a vyzařuje.

Bolest vychází z nedostatku rovnováhy v těle. Pokud nás něco bolí, je to znamení, zpráva, že je třeba přesunout naši pozornost. Místo přetěžujeme nebo na něj zapomínáme. Odpojili jsme ho od zbytku těla. Energie nemůže proudit – krev nemůže dostat kyslík tam, kde je ho zapotřebí. Jógu cvičíme, aby se dech dostal do každé části těla. Dech je energie, světlo, život, který oživuje usínající. V meditaci se učíme dýchat pomalu a hluboce. Můžeme dýchat do jednotlivých orgánů a tím je navracet k životu. Můžeme prodýchat strachy, které se usazují a blokují.³³

Spojení pohybu a přírody nacházím u tanečnicka techniky butó Mina Tanaky, který svá představení připravuje na své farmě v Japonsku. Setkáváme se v Divadle Archa. Sazení, práce na rýžovém poli je esenciální součástí procesu tvorby. Dlouho hledám svědka této práce, až nedávno narážím na disertační práci Biljany Golubović Dragin: *Divadlo jako domov*.

Tanečník butó Kazuo Ohno se dožil 103 let a stále tančil – tanec podporoval tělesnou regeneraci. Když je tělo plně zaměstnáno, nemá čas na únavu. Únava znamená nezaangažovanost těla. Tančíme, aby se naše těla uzdravila.³⁴

*„Butó tanečník zjistil, kde najít ideálního učitele. Má za vzor přírodu.”
Butó se rozhodlo jít cestou pravdy. Jeho skutečným mistrem, učitelem*

³² Bartoš, J.: EVA BLAŽÍČKOVÁ: „JE ZKRÁTKA POTŘEBA DO TOHO JÍT A ZÁPASIT O PRAVDU.“ 2017. <https://www.tanecniaktuality.cz/rozhovory/eva-blazickova-je-zkratka-potreba-do-toho-jit-a-zapasit-o-pravdu> .

³³ Moorjani, A.: *Musela jsem zemřít*. Knižní klub, Praha 2013.

³⁴ Golubović Dragin, B.: *Divadlo jako domov*. Disertační práce. DAMU, Praha 2011, s. 22.

a prvním divákem je příroda, v jejíchž zákonech nachází svébytnou pravdu."³⁵

II. NÁVŠTĚVA v maringotce

A proto se neobávej, když říkáš „Co budeme jíst?“ nebo „Co budeme pít?“ nebo „Co si oblečeme?“ K tomu jsou pohané, které touží po těchto všech věcech; a samozřejmě Tvůj božský otec ví, že potřebuješ všechny tyto věci. Ale tuž nejdřív po království nebeském a jeho poctivosti/pravosti, a všechny tyto věci ti také budou dány.

(Sirach 48:1-4, 9-11; Matthew 17:9a, 10-13)

Zásadním vodítkem pro realizaci *Návštěvy* byl prostor, ve kterém jsme já a Tom svého času přebývali. Vrakoviště ležící v pražských Lahovičkách na břehu Vltavy jsme pojmenovali podle největšího obyvatele – divočáka Huberta – Hubertův Areál.

*„Hybridní, post-industriální prostor (...) má silný vizuální, zvukový a kontextuální potenciál: smetiště, skladiště, skládka, hospodářský dvůr s životem domácích zvířat. Obrazy odkazují k tématu rajské zahrady, kde Adam s Evou hledají úkryt po nukleární katastrofě, nebo k realitě „socialistického“ i „postsocialistického“ technozemědělství.“*³⁶

³⁵ Tamtéž, s. 32.

³⁶ Komentář Miloše Vojtěchovského k bakalářské práci Venduly Guhové, která vznikla v Hubertově areálu.

Tom dokončil studium malby a vrakoviště chápal jako prostor pro uměleckou rezidenci, která často bývá prvním útočištěm pro začínající umělce. Místo poskytovalo neomezené množství materiálu, což se snoubilo s Tomovými ekologickými ideály. Pro mě bylo zásadní žít v prostoru, které má potenciál stát se místem setkávání. Zároveň jsem čím dál víc vnímala potřebu pohybovat se na čerstvém vzduchu, což šlo ruku v ruce s Tomovou láskou ke kempování – už během studia dva roky přespával venku.

Do Hubertova Areálu jsme přišli společně v říjnu 2016 se sebevědomou vizí vybudovat zde obyvatelné kulturní centrum a zavést „*system dlouhodobých (i krátkodobých) rezidencí, v rámci kterých by byly zabezpečeny základní lidské potřeby a které by nabízely prostor pro intenzivní kolektivní i individuální práci vycházející z 'přírodních' zdrojů. Prostor pro experiment. Ideálem bylo vytvořit kreativní komunitní prostor nezávislý na veřejném financování. Prostor, ve kterém se tvoří výměnou za trochu práce pro chod prostoru.*“³⁷ Vrakoviště patřilo svéráznému muži jménem Jiří. Byl překvapivě otevřený našim plánům, sám přebýval v jednom z vraků a radostně nám vypomáhal v budování našeho prvního příbytku – vypálené vyplavené maringotky.

Studovali jsme čajové obřady, japonské lázně Onsen, život afrických kmenů, mezinárodní síť ekovesnic, přírodní stavitelství, bibli i taoismus. Život se nám zpomalil a svým způsobem zjednodušil. Topili jsme v kamnech, střídme svítily porušenými solárními panely, myli se v řece. Za nájem jsme platili výpomocí v areálu, což souznělo s naším hlavním cílem. Dokonce ani jídlo jsme nemuseli kupovat, jelikož Jiří svážel vyřazené a prošlé z okolních skladů. Stačilo nám pracovat za peníze jednou týdně a nic nám nechybělo. V souhře s novým systémem magisterského studia, které mě nezavazovalo k pravidelné docházce, jsem mohla veškerý svůj čas investovat do studia naší nové filosofie a rozvoje prostoru. Přičichla jsem tak ke svobodě, díky které jsem se nadšeně vzdala teplé sprchy a rychlovarné konvice. Naopak jsem v novém zpomaleném režimu začala spatřovat krásu, kterou jsem toužila sdílet.

Hlavní motivací *Návštěvy* bylo představit prostor spolužákům-účastníkům Festivalu Proces (leden 2018). Chtěli jsme s nimi sdílet náš způsob života, který

³⁷ Přihláška do magisterského studia.

nám připadal jedinečný a inspirativní. Chtěli jsme se tu se spolužáky setkat a trochu pobýt, tak jak tu normálně pobýváme. A před nucenými konverzacemi jsme se ukryli do ticha, abychom nebrali pozornost samotnému prostoru a jeho podmínkám.

Zvala jsem zájemce na cestu ke mně domů a zpět. Na mojí každodenní rutinu, ve které jsem našla zalíbení. Ze školy jsme vyráželi každý den festivalu v 7 ráno – ještě za tmy a v 16:30 odpoledne – ještě za světla. Celkem dvouhodinová cesta se tak odehrávala za rozbřesku a za setmění. Jeli jsme tramvají, na kole i lodí, kterou Tom sestrojil z místního odpadu. Jednou jsme i ztroskotali, namočili si boty, ale usušili je u kamen. Káva a čaj byly připraveny. O pohoštění se staral Jan, náš sedmdesátiletý přítel, který s námi svého času přebýval.³⁸ Pak jsme chvíli seděli a hleděli, trochu rozpačitě, ale tiše. Robert napočítal 15 druhů ptáků. Seděli jsme blízko, možná i narušili intimní zónu toho druhého, občas navázali oční kontakt, a pak se zvedli a zase jeli nazpět. Světlo se lámalo, trochu nám byla zima, a pak to taky byla nuda, protože cesta zpátky se zdála delší. Ve třídě jsme si sedli, vytáhli termosku s čajem a povídali. Někdo rychle utekl a někdo se vyptával.

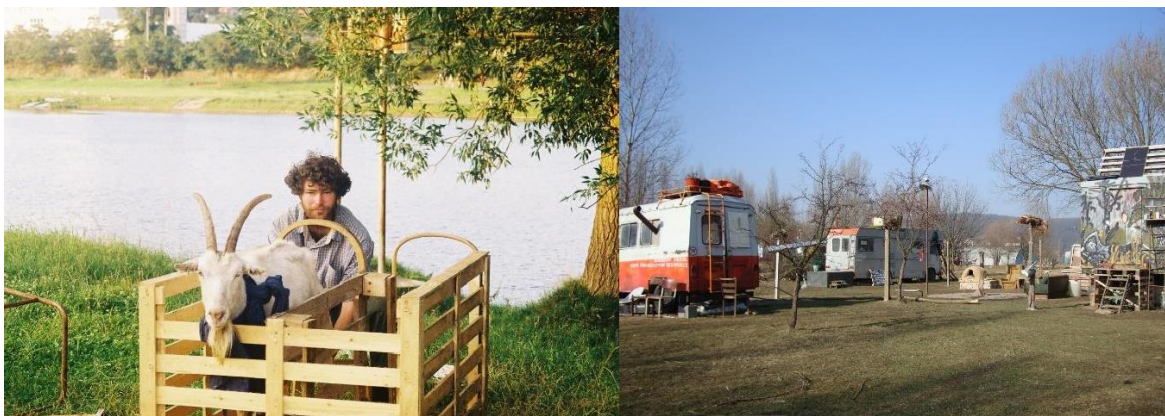
Máma byla ráda, že na závěr mohla všechny poznat, že si mohla konečně popovídat a dostat se tak blíž. Tomáš říkal, že jsme šli v tlupě, společným rytmem a začali si vytvářet role – vůdce, ochránce ... Lukáš by rád trochu divadla, iluze, návnadu na zpřítomnění. „*Připomeň mi, že se děje něco zvláštního – ať si neutíkám do svého světa.*“ Petr se ptal, jak jsme toho pána tam našli, až nás napadlo, že možná nikdo nepochopil, že to je náš domov.

Nerozdávali jsme letáčky o našem novém rezidenčním prostoru a nikdo ani po rezidenci (k našemu velkému překvapení) nepátral. Ale založili jsme spiklenecké společenství. Na chodbách školy se vědělo, kdo tam byl. Nebylo jich moc, ale doteď si je pamatuji. Pana Tománka, který neměl vhodné boty, a tak raději z lodě vystoupil; Tomáše, co se jen chtěl projet na kole; nebo pana Jiříčku, co loď nenechal potopit.

V divadelním představení – jak jsem *Návštěvu* do programu festivalu definovala – vystupovalo 9 postav. Já-průvodce, Tom-převozník, Jan-hostitel; a 6 hostů.

³⁸ Jan Knight vlastní dům starý dům v londýnském Brixtonu, ve kterém jsem strávila svůj Erasmus. Rád ho pronajímá kreativním studentům a sám cestuje po Evropě.

Návštěva vznikala diskuzí mezi mnou, Tomem a Robertem Smolíkem. Zkoušeli jsme jednou a bez diváků. O režírování se nehovořilo.

V Hubertově Areálu jsme strávili celkem rok a půl. Přestavěli 3 karavany, uspořádali třítydenní *Scrap Architecture Residency* pro 12 studentů edinburské umělecké akademie a ubytovali kolem 8 dalších residentů z nejrůznějšího sociálního prostředí.

Opustit Areál jsme se rozhodli pár měsíců po realizaci *Návštěvy*. Situace se stala neúnosnou. Začali jsme chápat, že Jiří raději komunikuje se zvířaty než s lidmi a stojí na jejich straně při svévolném okupování sousedních parcel. Naše plány zůstávaly v rovině diskuzí, zatímco práce se točila v kruhu zvířat na útěku.

Útočiště jsme našli v Chaloupce v Prokopském údolí.

III. HOSTINA na chaloupce

„Ale je bod, kde se objeví, že je možné zredukovat se až na sebe, na člověka, jakým jsem bez masky, bez role, bez hry, bez taháku, obrazů o sobě, oblečení – jen člověk sám. A dál: ta redukce je možná jen vůči druhé bytosti, v setkání.“³⁹
(...) Změna je v tom, že je stále méně divadelních prvků a rekvizit (mléko, chleba, plátno), až zůstanou jen hudební nástroje, krajina a předpokládaná struktura akcí, aby se bylo od čeho odrazit. Jako dříve divadlo, i paradivadlo se postupně soustředilo na člověka. Omezovalo se, mířilo do hloubky.⁴⁰

41

Na *Hostině* jsme měli čelit tichu společně jako katedra. Vytvořit řetěz z našich těl a spustit se ze skály, přebrodit potok, vyšplhat se na kopec a za odměnu se vzájemně pohostit. Každému z katedry jsme ručně napsali dopis, osobně adresovaný, že na něho čeká speciální role v dramatické hře napsané pro katedru.

³⁹ Bonarski, A.: Rozhovor s Grotowským. In *Texty* (Teatr Laboratorium) 1, s. 16-17,24. Cit. dle Pilátová, J. Hnízdo Grotowského, s. 131.

⁴⁰ Pilátová, J., tamtéž.

⁴¹ Foto: Festival Proces, léto 2018.

Společně jsme měli dokázat, že festival umíme zakončit i jinačími než alkoholovými oslavami.

„Hostina

Divadelní hra pro 72 herců z Katedry alternativního & loutkového divadla

Každý herec hraje sám sebe.

Ve hře se nemluví, jelikož herci jsou zároveň diváci a mají strach, aby jim něco neuteklo, aby něco nepřeslechli.

I. AKT

Shromáždí se.

Studenti a pedagogové KALD se shromáždí na orném poli Sídliště Barrandov v pátek 1.6.2018 než zapadne Slunce.

Když jsou všichni, připraví se na společnou cestu.

Aby se mohli lépe soustředit na svůj výkon, své telefony vypnou a odevzdají i s texty do nůše.⁴²

Přesto jsme se sešli už s otevřenými láhvemi. Namísto úvodní řeči jsem ticho iniciovala listem papíru – scénářem s podrobnými instrukcemi, který brzo zaniknul v hromadném veselí. Bylo nás asi 70. Do údolí jsme se vydali společně v tichu, které mnozí rádi porušovali.

„II. AKT

Jdou jeden za druhým.

Jdou cestou strmou, jdou potokem, jdou bosí – anebo našlapují tiše.

Následují domorodce.

Pokud se jim zdá cesta nezvladatelná, následují kuchaře.

III. AKT

Připravují hostinu.

Každý přiloží ruku k dílu podle svých možností a svého talentu.

Při setmění zapálí ohně a svíčky.

Když je dílo hotové, usadí se a zazpívají společnou píseň.

IV. AKT

Pohostí se.

⁴² Scénář Hostiny.

V. AKT

Zahrají a zatancují.

*V pravý čas se chopí nástrojů a zvukných předmětů, rozmístí se v krajině a duchaplně ji společně rozezvučí.*⁴³

Každý něco přinesl. Hudební nástroje, láhve vína i kyblík z KFC. Každý přispěl na společnou tabuli. Zpěv, který zahájil hostinu, se vznášel v rozpacích, ticho se začalo lámat. Vrchol programu – hudebníci na útesu – se už odehrával v oparu hlučného veselí, které se neslo krajinou až do časného rána.

44

Smolíkovi schází jasné instrukce, role, úkoly, organizace, promyšlený systém. Synchronizace, harmonie, souhry. Zarámované pohledy do krajiny, postavy na rozcestí.

Volím ticho a jednoduchou kostru, abych mohla vnímat jednotlivé postavy. Radku, jak připravuje deky, Martina, jak pije jednu láhev za druhou, ale každému podává ruku, Štěpána, jak si čistí boty od bahna; abych slyšela, komu anarchistická duše nedovolí ponořit se do zpěvu a abych pocítila Aničky touhu po netradiční hudební

⁴³ Scénář Hostiny.

⁴⁴ Foto: Festival Proces, léto 2018.

kaskádě. Snažím se vytvořit podmínky pro drobná setkání. Lituji pak přítomnosti alkoholu. Alkohol je kompromisem mezi námi a produkčním týmem. Událost se rozhodnu pojmout jako alternativní afterparty, abych zaručila co nejhojnější účast. Mám strach, že alkoholová absence by spolužáky odradila. Zabývám se produkcí na místo režie.

Začínám pracovat s větším týmem, ale nepřiznávám si pozici režiséra. Koncept rozvíjíme s Kateřinou (herečkou) a Deborou (scénografkou) v dialogu, snažím se je maximálně angažovat a dát jim prostor. Přesto je jasné, že já jsem iniciátorem, Chaloupka je mým bydlištěm a o události mám nejjasnější představu. Ještě ale nevím, jak zkoušet. Stále pouze diskutuji. Hledám ticho a soustředěný dialog v jasné struktuře. Pravidla však uvozují kusem papíru, místo slovem člověka.

Generálka s diváky proběhne kvůli úrazu beze mě. Během události se cítím jako na splašeném koni, nedaří se mi splynout s jeho divokým během a nechat se unášet. Jsem 10 sekund pozadu. Role nemáme jasně rozdělené. Improvizujeme dle stanovených pravidel podobně jako diváci. Domluvíme několik muzikantů, se kterými se podaří naplánovat jednu zkoušku v místě. Vydaří se, ve výsledku však muzikantům nedám jasný pokyn, kdy začít. Zmate mě narůstající hluk. Hostina končí jako dobrodružný teambuilding pro katedru, který však nepřekročí hranice běžné reality.

Chaloupka v Prokopském údolí

Chaloupka v Prokopském údolí se nachází na jedinečném místě: usazená mezi dvěma sídlišti, hledící do čisté přírody. Přebývá tu David Zelinka, zakladatel divadla *Ted' nádech a leť*, které se inspiruje místy se zachovalou živou tradiční kulturou. Shlédla jsem dokumentární představení *A lidé žijí. Abdul* vycházející ze skutečných příběhů lidí pocházejících z válkou zničeného Grozného. Události David představuje

společně s polskou kolegyní. Veškerou scénografii na jeviště přivážejí v dětském kočárku. Davidovou velkou inspirací je polské nezávislé divadlo. V Chaloupce několikrát ročně organizuje komorní festivaly *Se usedlo, naslouchalo, hledělo, setkalo se*, kde se ve formě představení, performancí, koncertů, filmů, besed a sousedských setkání potkávají tradiční a aktuální společensko-lidsky-politické motivy.⁴⁵

David je otevřený spolubydlení a rád by potenciál Chaloupky rozšířil. Pro vodu se chodí údolím do studánky. Toho času sem přesouváme veškeré naše vize.

Lidi z katedry zveme, jelikož neustále hledáme spojence – a kde jinde hledat než mezi divadelníky? Než mezi těmi, co je taky zajímá člověk – tělo – umění? Mezi těmi, kdo také studují a mohou si dovolit stejnou nezávislost jako my? Zveme je k nám na návštěvu na polévku, kterou opět vaří náš sedmdesátiletý přítel Jan. V záplavě brambůrků se na ni dostane až ráno. Role hostitele se nám vytrácí. Pocit domova propůjčíme party. Málo kdo ví, kdo tady bydlí.

David je z akce zklamaný. Překvapí ho necitlivost divadelních studentů. Chaloupku krátce po akci opouštíme. David je s místem silně provázaný, sama se začínám věnovat Rodinné oslavě a Tom nemá dostatek prostoru pro své stavby. Pokračujeme v hledání.

⁴⁵ Email od Davida Zelinky.

IV. RODINNÁ OSLAVA v Disku

Ocko: Žijete v izolaci, nic společnosti nepřinášíte. Nic neděláte, jen přemýšlíte a něco si zapisujete. Jste sobecký. Staráte se jen o svůj životní styl. Jenom sníte.

Máma: Ušetřete si peníze a kupte si pozemek. Ondra Bajgar taky žije skromně a jezdí na kole, ale normálně pracuje.

Já: Sám říkal, že kdybychom porovnali jeho pár papírů, co publikoval, s tím, co my jsme vybudovali, tak bychom se zasmáli.

Máma: Tak ale aspoň si za to něco vydělá.

...

Máma: Takhle nemůžete žít uprostřed Evropy.

Já: Ale my tak žijeme.⁴⁶

Rodinná Oslava přišla do cesty jako malá léčka, past, odbočka profesionálů.

Nechala jsem se polapit a opustila Toma, který nesl naše vize dál do malé chatky v Černošicích u Berounky. Chodila jsem ho tam navštěvovat a sbírat jiskry, zatímco sama jsem se nastěhovala zpět k rodičům, abych se pokusila řešit neřešitelné.

47

⁴⁶ Deníkové zápisky, o bydlení v maringotce.

⁴⁷ Foto: Jędrzej Stasiowski, Olgin přítel, který fotil každou oslavu. Rodinná oslava na festivalu ve Varšavě.

Zápletka

*Vaše děti nejsou vašimi dětmi,
jsou syny a dcerami touhy po životě,
přicházejí skrze vás, nejsou však vaši,
a třebaže i jsou u vás, nepatří vám.
smíte jim dávat svou lásku, ne však své myšlení,
neboť mají své vlastní myšlenky.
Můžete ubytovat jejich těla, nikoliv však jejich duše,
neboť jejich duše dlí v domě zítřků,
který nemůžete navštívit ani ve svých snech.
Můžete se pokusit stát se jim rovni,
nesnažte se však učinit je rovné sobě.⁴⁸*

Toma jsem potkala v Anglii na závěr svého zahraničního studia. Celý rok jsem na kole bloudila v londýnských ulicích a hledala spřízněnou duši v zrekonstruovaných továrnách, nezávislých divadlech a komunitních spolcích. Až v Edinburghu jsem potkala člověka, který mi navrhnul sejít se u táboráku místo v nové galerii. S Tomem do sebe všechno začalo zapadat. Přespával venku v hammace, aby nemusel brigádničit a veškerý čas mohl věnovat práci ve studiu. Začali jsme mluvit o založení města, vesnice nebo alespoň komunity, kde lidé společně žijí a tvoří. A brzo jsme se společně nastěhovali do maringotky.

Pro rodiče to byl nepochopitelný krok. Dřív jsem táhla na branku a teď z neznámého důvodu začínám zpomalovat, uzavírat se, izolovat. „Žít na kraji společnosti“, dokonce na ní parazitovat.

Zasnoubili jsme se spontánně. Seděli jsme před maringotkou na břehu Vltavy, začínal podzim a svítilo Slunce. Prstýnky jsme si vyrobili ze dveřních segrovek⁴⁹. Zeptat se na svolení rodičů byla lákavá hra. Já jsem Tomovým rodičům poslala dopis a Tom k nám přišel na oběd. Přinesl stáčené víno v PET láhvi a během jídla přišel s tou otázkou jakoby nic. Tasil meč v nestřežené chvíli a ocko na to reagoval po svém. „Sofie, kolik ti je?“ „23“. „Dobře, Tome, napíšu 23 otázek, a když je správně zodpovíš, uvidíš se.“

⁴⁸ Gibran, K. *Prorok*. Citadella, Praha 2014.

⁴⁹ Segerový pojistný kroužek – využívá se k zajištění strojních součástí v dírách či na zajištění hřídelí.

Dobře se to vyprávělo, ale máma nechtěla mluvit o svatebních šatech a v domě se vznášela mlha. Babičce se to nesmělo říkat, dělalo se, že se nic neděje. Tloukly se ve mně tyhle dvě lásky. Přišlo 23 otázek, pak i 23 odpovědi – a pak umřel ockův ocko a všechny rodinné hrátky na chvíli usnuly.

To už ale zakročil Robert Smolík s nápadem zinscenovat *23 otázek* v Divadle DISK.

Divadlo DISK / Místo činu

V porovnání s *Návštěvou* a *Hostinou* jsem se tady vrhla mimo svou trajektorii. Mimo svůj domov, bez Toma, do prostoru *černé krabice*, která ve mně přirozeně nic nevyvolávala. Smolík říkal „zkuste si to. Zkuste si vytvořit něco nezávislého na specifickém místě, něco univerzálního. Zkuste si divadlo, divadelní čas; zkuste si vytvořit kompozici.“⁵⁰

A mě napadlo, že rodiče budou zase jednou rádi, a zkusila jsem to. Zkusila jsem si vést – možná režírovat – rok a půl dlouhý projekt motivovaný zvnějšku – potřebou udělat někomu radost a předvést, že dokážu být divadelní režisérkou v opravdovém divadle. Mimo jiné výzkum mé bakalářské práce profesionální prostor vyžadoval a výzva DISKu představovala možnost teorii uvést do praxe.

Koncept

Závod začal v březnu 2018 – měsíc před uzávěrkou samotné výzvy. Dle zadání jsem potřebovala kompletní tým a koncept projektu. Nebyl čas na meditaci a dlouhé rozvažování. Vše bylo poprvé, a tak jsem jednala instinktivně a zároveň se uchylovala k neustálým kompromisům. Jasným výchozím bodem bylo téma *Rodina*.

Olga a zapojení rodiny

Jako první jsem ke spolupráci oslovila Olgu. Ve své semestrální práci rámovala klobásky, vypuštěné balónky a fotografie s bratry ve vaně nebo u táty v gynekologické ordinaci. Její vizuální projev byl odvážný a zároveň hravý. S nadšením prošla ztroskotáním našeho korábu při *Návštěvě* maringotky, a navíc se mi zmínila, že by v dalším pololetí do tvorby ráda zapojila svoji maminku. Oslovit jsem se ji rozhodla na základě jednoho konkrétního rozhovoru. Vyprávěla rodinný

⁵⁰ Robert Smolík, konzultace, březen 2018.

příběh o velké lásce, která musela být potlačena. Zmínila, že před tím příběhem utekla do Prahy; takovou měl sílu.

Během našich následujících rozprav se však ukázalo, že příběh už je pro ni uzavřený, že ho nechce znovu otevírat – navíc před diváky, a navíc s rodinou – čím dál více se nám totiž zamlouvala představa zapojit naše rodiny do procesu tvorby.

Olga byla na katedře nová stejně jako já, ani jedna jsme netušily, jak takový divadelní proces přesně vypadá, a navíc jsme se nepřátelily s žádnými herci – neprozkoumané území *neherců* nás obě lákalo. Naše motivace se však začaly rozcházet. Zatímco mým cílem bylo podívat se na zdánlivě neřešitelný rodinný konflikt z nového úhlu – tedy zkoumat a řešit konflikt; Olga se už nacházela ve fázi jakéhosi smíření a samotná účast rodiny pro ni byla dostačující výzvou.

Začala tak vznikat paleta možností a cest, kudy se ubírat se společným klíčem: přizvat naše rodiny k tvorbě. Olga to v diplomové práci popsala takto: *Motivace byly různé: trávit víc času s rodinou, ukázat svým blízkým, co děláme ve škole, v jakém oboru jsme se rozhodly vzdělávat, vyhledat tvůrčí kořeny, povzbudit tvořivost, vyřešit rodinné konflikty, a nakonec prostě oslavit rodinu.*⁵¹

Oslava rodin

Ještě o něco dál jsem se vzdálila svému původnímu záměru s myšlenkou *rodinné oslavy*, která se objevila jako ideální prostředí k setkávání. Do tvorby jsme chtěly zapojit rodinu kompletní, a tak jsme si zvolily příležitost, kde k setkání rodiny dochází přirozeně. Událost *rodinné oslavy* přímo magicky zapadla do série mých předešlých počinů – *Hostiny* a *Návštěvy* – a *setkání, setkávání* rodiny jako takové se přesunulo do středu pozornosti. Hlavním cílem se stalo zapojit rodinu, pokud možno v co nejvyšším počtu.

Do hry se začala vkrádat otázka terapie. Jak rodinné členy zapojit, aby se necítili jako účastníci rodinných konstelací? Jak je ubezpečit, že nebudou nuceni sdílet své osobní problémy? Jak vytvořit prostředí, které je bude více přitahovat než děsit?

⁵¹ Ziębińska, O.: *Kořeny, původ, rodina jako impuls / inspirace / odraz pro uměleckou tvorbu*. Magisterská práce. DAMU, Praha 2019, s. 51.

Zatímco mě lákalo drama-terapeutické techniky prozkoumat, Olga se jim vyloženě přála vyhnout. V této oblasti jsme neměly žádné zkušenosti, a tak jsme došly k závěru, že nejbezpečnější cesta bude konfliktům se vyhnout kompletně. Vytvořily jsme si štít s názvem *Rodinná oslava, oslava rodin* a konflikty se rozhodly oslavovat. Tento paradox stvrdil zážitek z autorského čtení. Zuzana Rainová sdílela text o smrti svého táty a mě napadlo, že bych měla být ráda, že vůbec nějaké hádky s tátou mám ...

Do konceptu jsme se tak rozhodly zapsat: „*Cílem procesu i výsledného představení je zvědomování významu naší rodiny. Cílem není konflikty vyřešit, ale podívat se na ně pozitivně, povznést se, radovat se z nich. Cílem je naše rodinné konflikty oslavit.*“⁵² Nebude nejspíš překvapením, že „oslavování konfliktů“ se později stalo předmětem nejčastějšího nedorozumění nejen v mojí rozdvojené mysli.

Sít rodin

Nikdy mě nenapadlo, že bych mohla pokračovat ve spolupráci pouze s Olgou a našimi rodinami. Dlouho jsem trávila čas teoretickým výzkumem, sněním o utopickém divadle a nyní se poprvé objevila možnost představy realizovat. Toužila jsem vyzkoušet si všechno a najednou.

O DISKu jsme mluvily jako o otevřené dílně. Uvažovaly jsme o rodinném vstupném a představovaly si, že i diváci přichází se svými rodinami a že i oni budou společně tvořit. Usadili jsme je tedy ke stolům, aby mohli vzájemně komunikovat a setkat se – jako na *rodinné oslavě*. Naše rodiny měly v divadle fungovat jako jakýsi „vzorový příklad“ a ostatním rodinám dodávat odvalu, že spolupráce je možná.

Do soutěže jsme se hlásily s „hereckým ansámblem“ amatérů, který jsme potřebovaly podpořit „profesionálním“ týmem. Cílem bylo sestavit kolektiv, kde je každý zodpovědný za jednu složku, a zároveň je do tvorby zapojený na 100 %. Tedy představení vytvořit společně *devised* formou v nonhierarchickém uskupení. Členy jsme pojmenovaly jako *výzkumníky, misionáře* a očekávaly jsme, že i oni do procesu zapojí své rodiny.

Tým jsem zvolila mezioborový – lákalo mě propojit katedry, na které jsem docházela – a mezinárodní – Olga pocházela z Polska, což otevíralo možnost

⁵² Koncept *Rodinné oslavy*.

zkoumat a porovnávat tradice jednotlivých zemí. Finance, o které jsme žádaly, jsme místo do scénografie měly v plánu investovat do výjezdů za jednotlivými rodinami. Jazykovou bariéru jsme vnímaly jako výhodu, která nás povede k nonverbálnímu vyjadřování. Měla tak vzniknout celá síť. Síť rodin, které vzájemné vztahy utužují společnou tvorbou – možná i mezinárodní kampaň na podporu rodin jako takových!

Ve velkolepém konceptu, který jsme odevzdaly porotě, jsme si stanovily během 6 měsíců vytvořit reprízovatelnou událost

- na téma *rodinné oslavy*

a do tvorby zapojit

- vlastní rodinu
- tým a rodiny jeho členů (celkově 11 rodin z 5 zemí)
- diváky (a jejich rodiny).

Šanci jsme dostaly a na pokus o realizaci nám bylo slíbeno 80 000Kč.

Proces

„Zabýváme se objevováním talentů, probouzením kreativity. Cílem není vytvořit dokonalé, ale živé dílo. Rozvíjíme společnou tvorbu jako formu komunikace.“⁵³

Tým nebo rodina

S rodinou jsem začala pracovat už dávno. Vytvářela bezpečné prostředí pro moje experimenty a láskyplně se účastnila všech hrátek, které jsem připravovala nejčastěji ku příležitosti narozeninových oslav. Dary byly navrhovány tak, aby oslavenci přinesly nové uvědomění. Takové uvědomění jsem považovala za to nejvíc, co můžu dát.

Podobně jsem se chystala pracovat se svojí rodinou v rámci *Rodinné oslavy*. Pokládat takové dotazy a připravit takové úkoly, které by mé milé přivedly do nového světla. Na rozdíl od jednoho oslavence tu na mě však čekala celá rodina. Nemluvě o mém novém čistě ženském týmu, který s podobnou aktivitou neměl žádné zkušenosti. Pro zjednodušení jsme si stanovily úkol: v rodině „iniciovat netradiční aktivity“, a zároveň „pátrat po potlačených talentech a nenaplněných

⁵³ Shrnutí/povzbuzení z mého deníku.

snech", na jejichž základě jsme měly rodinným členům v představení vytvořit pozici na míru.

S týmem jsme se začaly pravidelně setkávat a vyprávět si o svých rodinách. Teprve jsme se vzájemně seznamovaly a nikomu nebylo úplně jasné, kam přesně směřujeme. Pomalu začala prosvítat nereálnost našich požadavků. Hledala jsem cestu, jak ostatní inspirovat k aktivitě, jak plánovat setkání, abychom se sešly v co nejhojnějším počtu, a pozornost se mi roztrýštila mezi desítky nových „talentovaných“ rodinných členů. Na práci ve vlastní rodině nezbyl čas ani energie. Důvodem mohl být i fakt, že se mi nepodařilo navázat dostatečně důvěrný vztah s produkční Karolínou, a tak jsem veškeré schůzky organizovala sama.

Z původně plánovaných 11 rodin v 5 zemích vykrytalizovalo 5 prázdninových setkání v Čechách, na Slovensku a v Polsku.

Zkouška nebo návštěva

O „výměně rolí“ jsme uvažovaly jako o jednom z cvičení v rámci individuálního výzkumu: maminka jde do školy na konzultace, já místo ní na schůzku do práce. Našly jsme k ní cestu až při návštěvách. Přirozeně – jedeme na návštěvu a něco od rodiny vyžadujeme. Chceme jejich aktivní zapojení, navíc nocleh, a tak nemůžeme přijet s prázdnou.

Zdá se absurdní přijet udělat divadelní workshop, či zkoušku, a strávit ho v kuchyni; byla to ale především *návštěva* – *setkání* a seznámení s rodinou. A vzhledem k tomu, že na takové návštěvě se podává pohoštění a my jsme s sebou neměly cateringovou společnost, musely jsme občerstvení připravit samy. Zásadní bylo vytvořit příjemnou atmosféru a síla tradice (či rodinný stereotyp?) nám nedala jinou možnost. My jsme vařily, aby si maminky mohly hrát.

Jak říká moje babička: „Žena se stará o jídlo a muž o pití.“

Jak říká Olga: „Když přijde návštěva, ženy jdou do kuchyně a muži ke stolu.“

Jednotlivým rodinným členům jsme rozdaly divadelní role (zvukař, osvětlovač, režisér, scénograf...) a nechaly je volně dotvořit *rodinnou oslavu*, kterou my jsme zatím připravovaly v kuchyni. Společně jsme se pak sešly u slavnostní tabule, pojedly jídlo z kořenové zeleniny a zažily si, co nám rodina připravila: vyměnily si

místo po každém chodu, poslechly si rodinné vzpomínky, nasdílely a zajedly křenem naše hříchy, rozbaly si dárečky nebo si trochu zazpívaly. Na závěr jsme rodinu pozvaly na představení do divadla a jely dál.

Často jsem si návštěvy rekapitulovala a ptala se, proč jsme nevytěžily víc. Proč jsme nezkusily divadelní cvičení, zpěv, tanec, rytmus ... S podobnými aktivitami jsme neměly zkušenosti a netroufly jsme si experimentovat, abychom rodiny neodradily od účasti. Nebyl čas.

... a zároveň jsme přece přijely na *návštěvu*. Na trochu jiná návštěvu.

Rainbow gathering: ráj nebo falešná iluze

„Podle toho se můžeme poznat. A tak riskuji a říkám vám své asociace, tady jsou – jen některé, je jich mnohem víc: hry, žertování, život, naši, koupání, let: člověk-pták, člověk-hříbě, člověk-vítr, člověk-slunce, člověk-bratr. To je hlavní, centrální: bratr. (...) A je to i svátek, být ve svátek, být svátkem. To vše je od setkání neodlučné. Skutečného, plného setkání, ve kterém se nelže: člověk nelže a je v něm celý.“⁵⁴

Poznat „duhovou rodinou“ jsem měla v plánu delší dobu. Během příprav Rodinné oslavy se evropské setkání konalo v Polsku. Vydala jsem se tam přímo od Olgy. Bohužel bez Olgy...

Vesnice se rozprostírala v údolí malé říčky a táhla se na kopec, kde řeka pramenila. Na měsíc se tu zabydlelo kolem 1000 lidí z celého světa, kteří toužili žít v hlubším vztahu s přírodou.

Vesnicí vedla cesta, po které lidé přicházeli a odcházeli, zdravili se pohledem do očí, většinou bosí, spoře odění, nesoucí bagáže, pytle s jídlem a malá děcka. Vedla kolem stanů, teepee, drobných přístřešků, k velkému kruhu, uprostřed kterého plápolal oheň. V údolí bylo rušno, lidé se koupali v řece, masírovali, potírali bahnem, objímali a v komunitní kuchyni připravovali jídlo pro celou vesnici; ze všech stran doléhala hudba a zpěv. Směrem na kopec k lesu populace řídla, lidé posedávali kolem ohňů, meditovali, cvičili jógu a zvali nás na čaj. Pro každého jsem byla sestra, v každém příbytku vítaná a opečovávaná. Tichým objetím

⁵⁴ Grotowski, J.: *Svátek*. Česky in Pilátová, J.: Hnízdo Grotowského, s 434-435.

komunikace začínala. *Všichni jsme rodina, bratři a sestry, všichni pocházíme z jedné matky, Matky Země.*

Pár dní mi trvalo, než jsem na tu hru přistoupila, než jsem přestala společenství jako nějakou hru vnímat. Byla tu pravidla, která začala fungovat, až když se jako pravidla přestala chápat. Až když se člověk pokusil přestat chápat racionálně.

Setkávala jsem se s lidmi, kteří v první řadě chtěli léčit, pečovat a obdarovávat. Pěstovali lásku a respekt k Matce Zemi, která byla jejich učitelem. Síly a energie, které objevili, chtěli sdílet a za své dary si nenárokovali odměnu. Samotné sdílení, spojení, bylo tím kouzlem, které umožňovalo naplnění. Jóga, meditace, masáže, energie, rostlinná strava, slunce, pohyb, lehký oděv, zpěv, čerstvý vzduch, vibrace, bylinky, čistá voda, dech, tanec, fyzický kontakt. Tělo se odlehčilo, pročistilo, ozdravilo – začalo dýchat a energie mohla proudit dosud nepoznanými kanály. Otevřelo se nové úrovni vnímání a komunikace.

Heslo byla láska. Láska k matce zemi, k bližnímu svému i k sobě samotnému. Aby mohla proudit, abych jí dokázala přijmout, musela jsem se naučit ji dávat, abych mohla energii čerpat, musela jsem se naučit ji vracet. Poprvé jsem si uvědomila, že každý můžeme být sám sobě a tím i druhému léčitelem.

Za 5 dní jsem tu zažila více než za dosavadní tříměsíční výzkum v rodinách. Odjížděla jsem v extázi, nabitá láskou, světlem a novým poznáním. Odjížděla jsem na rodinnou dovolenou, kde se mi dařilo pár dní energii udržet. Pokračovala jsem v rostlinné stravě a cvičení. S mámou jsem se poprvé vydala na bylinky⁵⁵. S bratry běhala v kopcích a indiánsky halekala. S tátou zkoušela meditovat.

V Praze ale kouzlo pominulo. Rainbow byl časoprostor mimo realitu velkoměsta, který jsem mohla nahlédnout, ale nemohla si vzít s sebou. Abych ve městě byla schopná komunikovat, musila jsem se vrátit k racionálnímu kritickému přemýšlení a to tělesné potlačit. Bylo září, byly jsme ve škole, v ateliéru, a zbýval měsíc a půl na zpracování kompletního materiálu. Zůstala mi jen ta intenzivní vzpomínka, potřeba tančit a zpívat.

⁵⁵ Máma mi vypráví, že za komunismu bylinky sbírali v rámci školy jako domácí úkol. „Co děláš dneska po škole? Musim na byliny...“

Tlačit nebo utéct

„Základní roviny rodinné oslavy:

- *každý má na něco talent*
- *všichni jsme jedno(ta) – společně tvoříme jeden celek*
- *společná tvorba jako hlavní náplň oslavy – rodinného setkání⁵⁶*

Zavřely jsme se do ateliéru, který jsme začaly pomalu zaplňovat – stoly, objekty, texty, jmény našich příbuzných, jídlem a kávou. Cílem bylo vytvořit strukturu pro rodinu, bez rodiny. Aktivity pro diváky, bez diváků. Herecké akce pro neherce.

Představovala jsem si, že každý člen rodiny má na starosti jeden stůl, u kterého moderuje aktivitu, která vychází z jeho specifického talentu. V ideálním případě společně s hosty pracuje na malém kousku mozaiky, která na závěr společně s ostatními stoly vytvoří magický celek. Hosté se volně pohybují od jednoho stolu k druhému a postupně se seznamují s celou rodinou a jejími dovednostmi. My jako tým obstaráváme oslavnou atmosféru, především audiovizuální a světelnou kulisu.

Moje rodina se ukázala jako jediná, která má naději přiblížit se této utopii. Olžina rodina aspirovala na zaplnění maximálně poloviny stolů, u ostatních byla jakákoliv účast nejistá. Reprízy byly naplánované na celý rok.

Musely jsme tak hledat aktivity, které bychom mohly iniciovat samy, nezávisle na přítomnosti rodinných členů. Na základě výzkumu se kromě vaření nabízelo mytí a česání vlasů, pletení copů, čištění bot, chození bosky, koukání si do očí, stříhání stromu, lakování nehtů... Lákaly nás aktivity, které se pohybovaly na hranici intimity, na hranici diváka-hosta-přítele-bratra.

Pokusy vyžadovaly intenzivní kolektivní a kontinuální práci. V ateliéru jsme s Olgou jedly, pily, žily každý den. Ostatní kolegyně z týmu přicházely na návštěvy. Vedle tvorby měly svůj vlastní program, svoje rozvrhy a svoje rodiny, které byly (dle filosofie projektu) na prvním místě. Nekončily jsme ani nezačínaly společně. Čas na hledání a zkoušení jsme ztrácely plánováním a organizací společných setkání, vzpomínáním, připomínáním, diskutováním. Pokusy posunout se od slova ke zpěvu a tanci selhávaly kvůli nedostatečné vzájemné důvěře. Hloubku koncentrace,

⁵⁶ Z deníkových zápisků.

kteřou proces vyřadoval, v tomto prostředí nebylo možné navodit. Samy s Olgou jsme se dokázaly dostat na hranu. A možná bychom se dostaly dál, ale neměla jsem odvahu zbytek týmu odstřihnout. Každý měl definovanou roli, kterou jsem vnímala jako nezastupitelnou.

Mým úkolem bylo vytvořit scénář, strukturu, osnovu. Smolík vyřadoval hmatatelný důkaz z procesu, stejně jako moje rodina a časem i zbytek týmu. Všichni potřebovali „divadelní čas“ – tabulku jednotlivých akcí, u jednotlivých stolů, přiřazených jednotlivým lidem, zatímco já jsem hledala pravidla a principy, které by rodině umožnily pocítit její vnitřní sílu a provázanost. Potřebovala jsem vycházet z konkrétních osob, charakterů, hlasů, pohybů; struktura ale vyřadovala role univerzální. Úkol vytvořit víceúčelový systém stál v přímém rozporu s křehkou aktivizací a komunikací s našimi příbuznými, které jsem se nechtěla vzdávat. Čas ale běžel, premiéra společně s armádou následných repríz se blížila a já stále nevěděla, jak zkoušet. Olga říkala, že někdy je potřeba se přemoct, překonat krizi. Tlačit. A tak jsem tlačila, a zároveň nebyla schopná potlačit potřebu úniku.

Oholila jsem si vlasy, přestala používat mobilní telefon, od rodičů utíkala k řece do Tomovy chaloupky, o víkendech do lesů, ze kterých jsem se nechtěla vracet. Ale vrátila jsem se, stejně jako se vrátily texty, které jsem spálila v kamnech; Zuzana je na druhý den přinesla vytištěné v novém pořádku. Jako poslední pokus jsem na téma svatby zavřela ostatní na hodinu do prázdné místnosti a nechala je na pospas sobě samým. Doufala jsem, že vše spatříme v novém světle, že se neukáže jiná možnost než vrátit se úplně na začátek, začít znovu. Toužila jsem vystoupit z místnosti objektů a dostat se k tělu, ale pod tlakem jsem nebyla schopná najít přirozenou cestu. Akce v týmu vyvolala pouze zklamání a beznaděj, díky kterým jsem přistoupila k dalším kompromisům. Zároveň však našla způsob, jak konečně začít zkoušet.

Vznikla nová a další vrstva rodinných oslav tradičních: *Velikonoce, Vánoce, Narozeniny, Svatba, Pohřeb a Nový rok*. Oslavy nabízely konkrétní aktivity, daly se pojmenovat a rozdělit mezi jednotlivé stoly. Každá z nás si vzala na starost jednu z nich a začala zkoušet, jak ji moderovat – rozehrát. Staly se z nás hostitelky malých domácností. Ne herečky v centru pozornosti, ale ženy – matky, jejichž cílem bylo vytvořit doma příjemnou atmosféru. Pečovat, a zároveň udržovat dynamiku oslavy, která vedla k jasnému vyvrcholení.

Až v průběhu reprízování jsem si začala uvědomovat podstatu a důležitost těchto rolí. Nebyl však čas a ani diváci, se kterými bychom mohly pracovat, učily jsme se za pochodu, a tak jsem to jednou při repríze přečetla nahlas:

„Rolí nás, servírek, dcer, matek, kuchařek – je vytvářet příjemnou atmosféru. Být při ruce, uklidňovat, podporovat, vyvažovat, usmívat se, mít v sobě klid, mít a sdílet radost, radost vytvářet, hledět do očí, důvěřovat, milovat. Milovat především – dávat lásku. Zároveň udržovat rytmus. Vytvářet harmonii a melodii. Být naladěné. Cítit, vnímat energii a uvádět ji do rovnováhy. Být maximálně soustředěné. Nevypadávat z role – samy ze sebe. Být přítomné.“⁵⁷

Výsledek

Rodinná oslava je experiment na pomezí divadla a společenské hry / happeningu / terapie⁵⁸. Rodinný rituál, rodinný svátek, rodinné setkání. Pozvěte do divadla svoji rodinu, nebo ty, které za svou rodinu považujete.⁵⁹

Společná slavnostní tabule

V prostoru jsme rozmístily 12 stolů, 12 měsíců, 12 domovů. Doprostřed zapustily kuchyni. Kuchyně byla naším zázemím, útočištěm. Vařily jsme tu průběh inscenace. Byla srdcem prostoru a zároveň zákulisím, do kterého jsme se vracely nabírat energii. U stolů, malých i velkých, kulatých i nízkých, seděli naši hosté a naše rodina, která s námi ten den přišla oslavovat.

Oslavovali jsme rodinu jedné z nás, a zároveň všechny rodiny přítomné i nepřítomné. Ač „diváci“ přišli do divadla, nepřišli na divadlo. Přišli se setkat se svojí rodinou a toto setkání oslavit. Naším úkolem bylo vytvořit atmosféru, která by našim hostům toto oslavování umožnila; tedy ho podnítila a následně podpořila.

V tvůrčím týmu nás zbylo celkem 7 – Olga, Sára, Anička, Heidi, Zuzana a Zuzana; a já. Každá z holek, žen, mých sester, matek a dcer pečovala o dva stoly. Já jsem kroužila v prostoru a snažila se udržet koloběh harmonie. Koordinovala jsem výstupy naší biologické rodiny, zatímco v jednotlivých domácnostech rodiny oslavovaly – a zároveň samotnou oslavu připravovaly.

⁵⁷ Z deníkových zápisků.

⁵⁸ Anotaci jsem průběžně obměňovala, skončila jsem u slova „terapie“.

⁵⁹ Část oficiální anotace.

Když nadešel čas, kuchyně se proměnila ve slavnostní tabuli. Na bílý ubrus každý přispěl fragmentem ze své domácnosti a rodina se začala scházet k přípitku. Nejdřív ta biologická, a poté i ostatní bratři, sestry, strýčkové a babičky. Až když se celá rodina sešla kolem stolu, ta opravdová *rodinná oslava* mohla začít.

60

Milý Tatínku, co máme dělat se svými životy? Jak se máme zapojit v tomto světě? Zdál se mi sen. Pohyboval jsem se od stolu ke stolu v temném prostoru. Na každém stolu byla sbírka předmětů, vždycky jedno zrcadlo. Chápu tento sen jako svoji cestu životem. Pohyb od jednoho stolu k dalšímu. Seskupení objektů, pokaždé zrcadlo, vždycky já. Utekl jsem, ale pouze abych se našel u dalšího stolu, u dalšího zátíší – plného, ale prázdného. Mám pocit, že bych měl sedět u nějakého většího stolu, kde bych mohl být opravdově naplněn, království nebeské snad ... Ale co si mám myslet o těchto malých stolech? Můžu z nich vystoupit? A připojit se k tomu velkému? Anebo mám pokračovat s vírou a nadějí, že všechny jsou součástí toho velkého stolu a že všechno je jednota. Že nebe je teď a tady, ale zároveň někde jinde a ještě ne...? S láskou, Tom⁶¹

⁶⁰ Foto: Jędrzej Stasiowski, Olžin přítel, který fotil každou oslavu.

⁶¹ Tomův dopis svému tátovi, který zazníval na začátek každé oslavy.

Ženy, matky, dcery, herečky, rodiny

Žena vytváří rodinný kruh. Ve Vlastě se píše: „Jaká je žena, taková je domácnost.“⁶² Žena udržuje oheň, teplo rodinného krbu a sbírá drobné plody. Vnímá detaily, věnuje se domácím pracím, plete, vyšívá, háčkuje, poklízí, vyrábí korále, dekoruje. Ne protože to jsou ženské práce, ale protože to jsou aktivity, které může vykonávat, zatímco poslouchá své děti. Věnuje jim svou hlavní pozornost a jemná motorická práce jí udržuje mysl v chodu. Je vytrvalejší, usazenější, schopná dělat více věcí najednou, přemýšlí v souvislostech a kontextech.⁶³ Žena se realizuje v dětech a v domácnosti ze své přirozenosti. Dítě matku potřebuje. Potřebuje její pozornost a lásku. Potřebuje řád a rituál – ranní kakao. Když matka připravuje jídlo pro své dítě, není to jen potrava, ale i láska. Na dítě přitom myslí a její myšlenky se do přípravy otiskují.⁶⁴ Nejde jen o to, co jíme a jaké kvality, ale jakým způsobem je jídlo připraveno, kolik péče do něj bylo vloženo a s jakým pocitem se toto jídlo požívá.

65

Sestavit čistě ženský tým nebylo mým vědomým záměrem. Ženy postupně přicházely samy. Tým jsem vybírala tak, abych upevnila spojení s katedrami, které

⁶² Rozhovor s bylinkářkou Monikou Janošovou. Časopis Vlasta 28/2019.

⁶³ Zápisky ze seminářů komunikace s Ivanou Vostárkovou.

⁶⁴ Bardon, F.: *Brána k opravdovému zasvěcení*. Chvojkoovo nakladatelství, Praha 1999.

⁶⁵ Foto: Radek Bajgar.

mě oslovovaly, abych obsáhla veškeré složky, které divadelní tvar obnáší. V původním uskupení byly i zástupkyně zvuku, hudby a pohybu, které nám později v kompozici scházely. S někým jsem se znala dřív, s někým teprve toužila se poznat, s každým jsem však chtěla trávit čas. Vytvářela jsem skupinu přátel, rodinu.

Spolutvůrkyně jsem postavila do těžké pozice. Měly pracovat s vlastní rodinou, obstarat svoji složku, a navíc vystupovat na jevišti. Přestože angažovanost a hierarchie týmu během zkoušení byla na míle vzdálená mému původnímu záměru, během repríz se nám podařilo vytvořit silný ženský kruh, jehož pouto vnímám dodnes.

Každá repríza, každé setkání rodiny, fungovalo jako rituál: Rodina se setkává v divadle, aby společně před zraky diváků svou rodinu oslavila. Neoslavuje jakýsi svátek s rodinou, ale oslavuje rodinu. Příbuzní svou účastí, svým příspěvkem vykonávají pro rodinu – pro dceru obětí. Překonávají svůj strach. Dcera jim tento strach pomáhá překonávat, čímž je obdarovává na oplátku. Zve je k sobě do školy, nestydí se za ně, naopak se pyšní. Rodinné pouto se tak posiluje vzájemným obdarováním. Ostatní hosté přicházejí, aby tomuto rituálu vzájemného obdarování byli přítomní a svou vstřícnou pozorností – svým zapojením posilují jeho význam.

Rodiny procházejí méně či více intenzivní přípravou, do divadla přicházejí o dvě hodiny dříve seznámit se s prostorem a jeho technickým vybavením, zkoušejí si drobné výstupy. Před dlouho očekávanými hosty jsou tak o další krok napřed. Rozhoduje, zda-li rodina pomáhá dceři s jejím školním úkolem – jako v případě Olgy, Sáry, Heidi a Sofie. Napětí a motivace přirozeně klesají u Zuzan, Aničky a Josefa, u nichž projekt nepředstavuje hlavní náplň studia či práce.

Olga – Ziębinští – Tradice a pracovitost – Velikonoce

Olžiným snem je vytvořit inscenaci v divadle, které se nachází v ulici, ve které bydlí její rodina, kde má bratr restauraci, maminka kancelář a táta ordinaci. Ve městě Częstochowa. Olžina maminka tu dostala roli na základě vystoupení v ochotnickém souboru, do kterého ji Olga přihlásila. V průběhu *Rodinné oslavy* se z překladatelky stala herečka. V době naší derniéry měla vlastní premiéru.

Maminka, než ukrojí chléb, na něj udělá křížek.

Olga si s maminkou každý den telefonuje a nosí stejný cop. K rodičům chová hluboký respekt. Ve Varšavě jí pořídili byt a v její umělecké kariéře ji podporují. V neděli na oběd se jí zásadně *rosól* (vývar).

Olga je spokojená, pokud může pracovat. Na svou práci, vlast i rodinu je hrdá. Přála by si mít brzo děti, a tak pracuje na své kariéře, která by jí umožnila práci v divadle s výchovou dětí kombinovat. Maminka jí radí: „*V životě matky jsou nejdůležitější děti. Měj v životě vášeň a neustupuj tlaku těch, kteří ti závidí. Děti vychovej, nikoli chovej, a měj pro ně vždycky čas ...*”

66

Olga ví, co chce. Snila o tom, že *Rodinná oslava*, se odehraje v Polsku, a tak se i stalo. Na festivalu ve Varšavě se setkala přes 20 příbuzných z tátovy strany rodiny. Zatímco v Praze byl tatínek maminčiným nesmělým stínem, tentokrát jsem v jeho tváři vnímala hrdost. Báseň o strachu z divadelních jevišť recitoval směle s exhibicionistickým tónem v hlase. S maminkou začal kvůli divadlu tancovat tango.

⁶⁶ Foto: Jędrzej Stasiowski, Olžin přítel, který fotil každou oslavu.

Olga se každé ráno sprchuje studenou vodou a do školy chodí pouze pěšky.
Hledá potlačenou lásku.

Sára – Fritzovi – Nekonformita – Kostým

Sára vyrostla v pražském bytě v rodině zakladatelů sítě proslulých kaváren *Dobrá trafika*. Má tři sourozence. Rodiče se vzali z lásky, nechávají jim značnou volnost a na rodinné tradice si nepotrpí. Na Štědrý den pracují dlouho v kavárně, Velikonoce neslaví, na nedělní obědy se nesetkávají a na narozeniny se koupí dort. V rámci *Rodinné oslavy* se Sára rozhodla mamince uspořádat speciální narozeninový dárek: výlet na Milešovku.

„Máma si na nás často stěžuje a dokola vyslovuje přání být sama. Rozhodla jsem se jí koupit lístek na vlak a někam jí samotnou vyslat. Udělat jí dobrodružství. Zároveň jsem chtěla, aby se všichni zapojili, abychom v tom jeli spolu, abychom dokázali spolupracovat (v naší rodině vzácný jev).

(...)

Výsledek: Máma od začátku nesla špatně fakt, že se s ní nejedná narovinu. Nesnáší tajemství a překvapení, jak jsme zjistili. První vzkaz měla otevřít až ve vlaku. Jak jsem zjistila, bytostně nesnáší vlaky.

(...)

Nazvala to manipulací s člověkem, což nesnáší.

(...)

Během této zkušenosti mi prolítlo hlavou, že s projektem končím, že na to nemám nervy, zabývat se vlastní rodinou. Nakonec jsem to překonala.⁶⁷

Maminka se proti znění textu o Milešovce ohradila přímo na premiéře, a později napsala svou verzi, svůj pohled. Sáře po premiéře poprvé nabídla, že občas pohlídá Josefínu – Sářinu dceru. Na derniéru nám poslala vzkaz z Neapole:

„Udělalí jsme si společně s Tvým otcem svoji první cestu letadlem a zároveň první několikadenní výlet bez dětí. Po téměř 30 letech Pro mě je to cesta symbolická, neboť jsem zahájila proces osamostatňování. Nevím, jestli se mi ho povede dokončit a získat minimálně duševní autonomii, ale cítím se po tolika letech

⁶⁷ Sára Fritzová: Reflexe výletu.

rodinného života a péče o děti, domácnost a manžela opravdu vyčerpaná. Pochopila jsem, že nejsem rodinný typ...⁶⁸

Fritzovi nás na návštěvě přivítali velkoryse, ale na počátku se odmítli zapojit. Nezamlouval se jim terapeutický podtext a alternativní divadlo nikdy neměli rádi. Přesto jsme dědečkovy narozeniny oslavili a byl rád – dlouho mu nikdo takovou oslavu nepřipravil. Do divadla přijít neplánovali, a nakonec přivezli i strýce jazzového pianistu z Německa. Každý přijal účast po svém. Bratr Matyáš místo sebe do divadla poslal masky své podobizny s cigárem v puse s nápisem „Každý je nahraditelný“. Sestra Noemi přečetla Matyášův text. Táta přinesl spoustu vína a poprvé se tak přišel podívat na Sářino divadlo. Bratr Nathan zahrál na trombón pod podmínkou, že mu Sára zaplatí 200 Kč. Babička ke svatebnímu lustru uháčkovala 100 motýlků. Strýc, který s rodinou dlouhá léta nekomunikuje, dorazil alespoň na derniéru poslechnout si sestřin vzkaz.

Sára do projektu vstupovala s tématem „nerealizovaného přechodového rituálu“. Dcerku počala jako svobodná matka a rozhodla se s tím vypořádat divadelní cestou. Dneska říká, že s Josefem už téma neotevívá, ale stále doufá.

Maminka se ráda přes den převléká a možná proto Sára dostala v týmu na starost kostým.

Pokračování vzkazu z Neapole: „...vše, co dělám, se snažím dělat se vší energií a v tomhle případě mám pocit, že se energie akorát zbavuji a žádná nepřichází zpět. Jako bych Tě slyšela: "Jaký si to uděláš, takový to máš..." Tak doufám, že Ty si to uděláš lepší □ Já jsem se snažila vytvořit rodinu, jak nejlíp jsem uměla. To, že to dopadlo, jak to dopadlo, nebylo ve scénáři. Věřila jsem, že stačí mít lásku a všechno ostatní se nějak zvládne... Ale život běží a moudrost stále nikde. Je mi líto, že nemůžu být dnes s Vámi, divadlo mě opravdu bavilo. A tak Vám všem, alespoň na dálku, přeji do života šťastnou ruku a jasnou hlavu při Vašich rozhodnutích a životních cestách □⁶⁹

⁶⁸ Martina Fritzová: Vzkaz z Neapole.

⁶⁹ Martina Fritzová: Vzkaz z Neapole.

Anička – Petruželovi – Ekologie a tao – Film

Anička studovala na FAMU dokument a z celého týmu byla nejmladší. Od rodiny se odstěhovala teprve před pár měsíci. Když jsme se setkaly, zrovna připravovala film o kořenech. *„Kořeny stromů. Kořeny rodinné. Kořenová zelenina. Přesazování. Kmeny a rodokmeny. Větve jako ruce a větve jako nohy. Hlavy jako květiny? Kde jsou naše kořeny a kde mají stromy rodiny?“*⁷⁰

Chodily jsme natáčet do lesa a lidé se nás ptali, jestli jsme sestry. Brzo jsem se seznámila s celou rodinou. Zúčastnila se oslavy narozenin nevlastních sourozenců i tátovy Cyklo-Elektro-Energetické konference. Aniččin táta přemýšlel podobným způsobem jako ten můj a brzo ho začal projekt zajímat víc než Aničku. *„Když už jsi doma, tak minimálně na 48 hodin.“*⁷¹

Anička pro mě byla spojením s přírodou. Zpřítomňovala ekologická témata, ale prolnutí filmu a divadla se nedařilo. Ona režisérka, já režisérka, vedle sebe jsme přešlapovaly. Anička poetka aktivistka, já utopistka. Na divadlo byla zvědavá, ale film byl na prvním místě. Návštěva probíhala paralelně s natáčením. Když byl film hotov, odjela do zahraničí si odpočinout. Své vánoční stoly postavila na zvukových nahrávkách, které v celku akcí zanikaly. Přestala fungovat televize, rozpadlo se vánoční zvonění, přestaly se prodávat vánoční kalendáře, nestíhal se obalovat celer a nezbyly peníze na sojanézu ani vajíčka z biofarmy.

Oslavu Petruželů jsem připravovala s tatínkem místo s Aničkou. Tatínek vytvořil rodinné tablo A0. *„Takový triptych – Odkud přicházíme, Kdo jsme, Kam jdeme.“*⁷² Maminka si na vysněné oslavě přála relaxovat, ale nakonec přivezla hrnec guláše. Přišel bratr Adam, neteř Míša, babička i rodinní přátelé. Především však přišla sestra Edita, která se na rodinné oslavě neobjevila 8 let. S devadesátiletým dědou jsme se v rámci představení potkali na skypu.

„3. Rodina (v čase a v prostoru)

je společenství lidských bytostí, které plují časoprostorem blízko sebe. Každý má svou lodičku vyrobenou z genové a memové výbavy předané předky. Je každého

⁷⁰ Anna Petruželová: Namět na film, školní cvičení *Můj pohled na skutečnost, na které mi záleží.*

⁷¹ Ze setkání s panem Petruželou.

⁷² Email od pana Petruželi.

volbou, jak daleko se vzdálí od ostatních. K vzniku člověka a k pohybu v časoprostoru je nutná energie. Bez energie životní cesta člověka končí.

4. Otec

„Jeho úkolem je dodávat dítěti energii skrz hmotné zajištění.“⁷³ Velkou část svého života věnoval výrobě a údržbě jejich lodí. Z mého pohledu nejlepší lodí je vědění (měřené uznáním okolí), sport (měřené tělesnou zdatností) a úcta k předkům. Tak aby děti měly vyváženost tělesné i duševní krásy.“⁷⁴

Vsuvka: *Můj ocko nevyrábí lodě, ale má luk: Jsi přesně ten vystřelený šíp, který letí tajemným vesmírem – do kterého jsem ho vystřelil v naději, že se možno někdy vrátí – možno, když oběhne svět, vyčerpá svoji energii a unavený opět spadne k mým nohám, na práh našeho domova, kde jsem prvýkrát nerozumně natahoval tětivu luku.⁷⁵*

Anička se cítí lépe za kamerou než před diváky v divadelním prostoru. Její zájem opadával, ale vydržela s námi až do derniéry. Vydržela i rodina a na závěr nám přinesla moravskou slivovici.

Heidi – Hornáčkovi – Pohřeb/Spánek – Světlo

Heidi žije ve svém časoprostoru. O pozdních příchodech nerada dává vědět, má období, kdy nebere telefony, může se stát, že zítra odletí do Ameriky. Nepotřebuje v divadle aplaus a hledá katarzi mezi bděním a sněním. V rámci *Oslavy* pečovala o pohřeb.

Potkaly jsme se na jaře, když do Prahy přijela navštívit tátu, kterého postihla mrtvička. Vyprávěla, jak už asi nestihnou ten dlouho plánovaný společný výlet na Aljašku, a tak jsme se domluvily, že v rámci *Rodinné oslavy* by místo Aljašky mohli společně sestavit světla.

Světla se rozsvěcela pozvolna a postupně.

Pro zbytek týmu byla Heidi imaginárním členem. Fyzicky se připojila měsíc před premiérou, intenzivně a naplno. Návštěvu rodiny jsme uskutečnily až v únoru následující rok (2019).

⁷³ Z rozhovoru s panem Petruželou.

⁷⁴ Pan Petružela: text *Oslava rodiny*.

⁷⁵ Dopis od ocka do maringotky, 12. 10. 2016.

Heidini rodiče byli dlouhá léta součástí proslulého slovenského amatérského divadla. Její alternativní aktivity podporují a nevyvíjejí na ni kariérní nátlak. Maminka byla dojatá, že Heidi dává rodinu dohromady. Do divadla přivezli i nemocného dědečka, aby na akordeon zahrál *Ach synku, synku*. Nechtělo se mu, ale zahrál a byl šťastný, a byl to jeden z nejsilnějších momentů. Tatínek říkal, že proslov nezvládne a s drobnou asistencí zvládnul. Sestra Henrieta – známá herečka – přišla i s dvouměsíční Babetkou, kterou jsme na světě uvítaly písní *Babeta šla do světa*. Henrietin přítel říkal, že nepřijde, a přišel. Slovenská půlka rodiny přivezla tradiční oplatkovač na vánoční oplátky, pagáče i štrúdlly.

Maminka po oslavě Heidi vyčítala, že už se o ně zase nezajímá. Naštěstí má ale teď Babetku. Heidi si vymezuje jasné hranice. Potřebuje svobodu a prostor, jinak utíká do zahraničí, někdy do pouště. Přesto opakovala, jak ji reprízování v DISKu dělá dobře, a dokonce si našla práci v lesní školce.

Zuzany – KATaP – Rodina přátel

Zuzana Jurechová mě zaujala na dialogickém jednání, doslechla jsem se, že je farářkou. Hledala jsem cestu, jak rozprávět o bohu a Zuzana říkala, že si můžeme popovídat i jen tak. Byla zvědavá a na KATaP jí přilákal zájem o tělo.

„Čeho chci docílit v rámci svojí rodiny?

V rámci ktorej rodiny? Zaujíma ma moja súčasná, ktorú som s Davidom založila. Je moja, cítim autorská práva. Cítim, že by sa v rámci Sofiiho návrhu hodilo íť o pôvodné rodiny. Takže si volím směr současná-minulá. Zajímá mě to, co mě zajímá už dlouho, do jaké míry pokračuji ve snech svých rodičů. Do velké! V jejich životech. A ráda. Ale někdy to nejde, to je signál, že to už není moje, že tam bude rozdíl. Co to přesně je? Chci to přesně zveřejnit? Asi zatím ne. Je to intimní.“⁷⁶

Na Slovensku jsme navštívily Zuzaninu sestru a jejího syna. Sestra si přála místo tvorby odpočívat na terase a synovec rybařit. Se Zuzaniným synem Arnoštem jsme rybu uvařili a s dcerkou Jasnou oslavovali vyvenčením psa. Zuzana u sestry na chatě přespávala poprvé. Byla to chata na břehu jezera ve tvaru lodě.

⁷⁶ Jurechová Zuzana: Reflexe 1. sběru.

Zuzana nikdy nic neslibovala. Byla zvědavá a dveře si nechávala otevřené. Pan Hančil jí poradil, ať si zkusí dramaturgii, a tak jsem jí pojmenovala dramaturgem. Nevím, jestli souhlasila, ale pracovala s texty a často měla pravdu, kterou jsem neviděla: „*Sofiin příběh (...) by stačil jako základní zdroj konfliktu, který spočívá v nasměrování nás „dětí“ nebo našich rodičů jako kdysi „dětí“ a pak jejich odklonění od tohoto směru, nebo naopak to, čeho se nevzdali, co si nedají vzít. Co je to? A to je hodné ocenit. Rodiče chtějí poděkování, (...) A já chci ocenit. Ale mnohem konkrétněji než doted'. Opravdově.*“⁷⁷

Na oslavu vlastní rodiny se spojila s naší druhou Zuzanou. Zuzanou Rainovou, která nás zachránila týden před premiérou a netušila, že s námi zůstane. Zuzany studovaly herectví se zaměřením na autorskou tvorbu. Neznamenal to, že jsou herečky, ale že se jim nejlépe dařilo si hrát. A tak měly na starost *úvod a písně*. Učily mě netlačit, během procesu si zpívat, nepospíchat. Před oslavou mi poslaly tuto definici:

Family (noun): Life's greatest blessing. A group that dreams, laughs, plays and loves together. Those, who you can always count on. Always present not only in the good times. The most precious gift.

Rodinu Zuzan představovali přátelé z KATaPu a my-sestry. Olga nebyla naladěná vůči takové koncepční změně.⁷⁸ Chyběla zde vrstva biologické rodiny, vytratil se rituál vzájemných obětí, na druhou stranu se posílil princip rodiny komunitní. Zuzany nebyly nakloněné zapojení svých vlastních rodin od začátku a neviděly k ní důvod. Byla jsem ráda, že si našly svou cestu a pochopila jsem, že v určitých momentech nemá smysl přesvědčovat.

Zuzana J. mi průběžně vyprávěla o svobodě. Radila nekupovat si chatu ve stejném městě, ve kterém bydlí moji rodiče. Nenechala si spravit rozstřihnutý svatební prsten, který už beztak měl otvor. Ke svatebním stolům přinesla anketu: Manželství, ano nebo ne? A v květnu nadialogickém řekla, že jí to konečně došlo: „*Že jak jsem otvírala ruce, že jsem se osvobozovala, že to bylo symbolické a že Rodinná Oslava je o tom, jak se osvobodit od svých rodičů.*“

⁷⁷ Jurechová Zuzana: Reflexe 1. sběru.

⁷⁸ Ziębińska, O.: Kořeny, původ, rodina jako impuls / inspirace / odraz pro uměleckou tvorbu. Magisterská práce. DAMU, Praha 2019, s. 65.

Sofie – Sticzayovi – Tradice versus svoboda

Ocko: *„Myslím, že naše rodina je volnomyšlenkářská, což znamená, že myšlenky tečou volně, ale ve vymezeném koridoru, prostoru. Tento prostor je lemovaný právě tradicemi, o kterých bude možno dnes řeč. Tradice jsou pro mě hradby, kterými se rodina brání vůči vnějším škůdcům. Proto jsem je udělal co nejvyšší.“⁷⁹*

Těsto na kremrole babička překládá tři dny. Když sestřenice vypráví, co se dělo v neděli dopoledne v kostele, děda se ptá, kdy měla čas vařit. Neděle je posvátný den, jí se zásadně maso. Když se u nás doma podává jídlo, musíme sedět všichni u stolu, i když nemáme hlad. S jídlem se neběhá, nechodí, nestojí; u stolu se sedí rovně, na zadku, ne na kolenou. Pokud zameškáme nedělní oběd, dlužíme ockovi láhev Piña Grija. Když ocko sedí u jídla se svým ockem, jeho lokty se nemůžou opírat o stůl. Založili jsme si vlastní tradici – každý první zářijový víkend snídáme na věži u nás na zahradě. Svatební motto rodičů: Bez práce nejsou koláče.

V divadle se nás sešlo 17. Přijela rodina z Bratislavy i z Kardašovy Řečice. Přivezli pruty na pomlázky, velikonočního beránka, přísady na kubánský dort, udělali stojku. Zůstali celý víkend. Všichni mě podpořili. Máma to nazvala Rodinný festival. Bratr Teodor k inscenaci vyrobil svůj první oficiální plakát. Babička Jana svoje cukrářské umění u stolu sdílela se svojí oblíbenou seriálovou herečkou – Heidinou sestrou Henrietou. Babička Bafka zprostředkovala pocit babičky jednomu z diváků, který tu svou nikdy nepoznal. Bratr Sebastian prohlásil, že začne tvořit v týmu. Maminka na každou reprízu napekla perníková srdce, pravidelně se účastnila a nakonec se mnou zazpívala ukolébavku. Přijela zazpívat i do Polska.

Zatímco maminka vytváří teplo, stabilitu, naslouchá, pečuje, ocko mě udržuje v pohybu, stabilitu narušuje, chrání před zakrněním, před ustrnutím v pohodlí, které s ním samotným cloumá. Zevnitř mě podrobuje nelítostné kritice a zvenku chrání.

Ocko v rádiu: *„Současné autentické programy jsou součástí výpovědi moderního člověka, umělce. Nejsou inscenované a umělé, jdou z nitra a jako divák máte pocit, že se necháte unášet živou vodou. Nemusíte se ztotožnit s výsledkem, ale o to*

⁷⁹ Proslov ocka na premiéře, 19. 10. 2018.

nejde. Máte šanci u toho být. Lístkem do divadla si kupujete část živého výseku rodiny, se kterou jste u jednoho stolu."⁸⁰

Ocko v proslovu: „Na jedné straně se to možno může zdát jako povedená režijní manipulace, na druhé jako náhodně společný ryzí prožitek chvíle. Něco jako když jste na nádraží a ujel Vám vlak. Z nějakého důvodu Vás to neštve a Vy máte čas NAVÍC – si to užít a zaposlouchat se do příběhu druhých lidí. Pojďme se proto nechat unést touto chvílí. A prosím – není to iluze. Je to skutečnost, která se odehraje, či chceme anebo nechceme, či tu budeme anebo nebudeme – alespoň mi to tak Sofie slíbila.“

23 otázek byl štít, díky kterému se mu podařilo naši Svatbu odsunout o celý rok. Rok po premiéře jsme se na svatbě opět sešli všichni a ocko měl opět proslov: „Starší generace tu – na zemi – způsobily nepořádek, který my musíme uklízet a v němž musíme žít. To neřekl ani Tom ani Sofie, ale klimatická aktivistka Gréta Thunbergová. Sofie, Tom a já jsme celý rok na sobě pracovali – chodili po stejné zemi, chodili do stejné školy, akorát jsme měli jiné předměty. Teď tu stojím a vy sedíte a spolu děláme zkoušky nanečisto. Hrozně bych si přál, aby nám to vyšlo, aby Vám to vyšlo. Moc si to přeji.“⁸¹

82

Hejní – Externisti

S Josefem Hejným jsem se seznámila při práci uvaděčky v Divadle Archa. Dlouho ho lákalo vydat se cestou uměleckou, ale nakonec si vybral psychoterapii. *Rodinná*

⁸⁰ Rokosová, A.: *Divák jako součást rodiny. Rodinná oslava je divadelní experiment i terapie*. Rozhovor s rodinou. Praha, 2019. <https://vltava.rozhlas.cz/divak-jako-soucast-rodiny-rodinna-oslava-je-divadelni-experiment-i-terapie-7722972>.

⁸¹ Ockův svatební proslov.

⁸² Foto: Radek Bajgar. 1) Rodiče dělají stojku. Výstup vzniknul na základě prázdninové návštěvy. Ocko ve stojce říká: „Budu Ti věrný až za hrob.“ 2) Babička Bafka čte rady.

oslava ho zaujala natolik, že dostal chuť zapojit svou vlastní rodinu do hlavní role. Zbývala nám jedna repríza, původní záměr angažovat rodinu Roberta Smolíka selhal, a tak jsem na Josefův zájem kývla. Josef říkal, že spolu s tátou dlouho nevycházel. Našel k němu cestu skrz dotyky. Na každém setkání se ho dotknul o něco více, až se jednou obejmuli.

Josef byl velmi zaneprázdněný a přípravu nechával na mamince. Setkaly jsme se v kadeřnictví, zatímco mamince schnula barva. Vypracovala jsem bodový návod: 1) Pozvat rodinu, 2) Rozhodnout, kde kdo bude sedět, 3) Připravit vstupy s rodinnými členy, kteří mají chuť se více zapojit.

Od začátku jsme uvažovaly, že by projekt mohl fungovat dlouhodobě a postupně zapojovat nové rodiny, ale zde se ukázala úskalí. Josef nebyl ze školy ani divadelního prostředí, neznal se s ostatními členkami týmu a my jsme se dopředu neznaly s rodinou. Zároveň se rodina sešla až v divadle, čímž přeskočila část přípravy – proces tvorby. Nemohlo tak vzniknout napětí spojené s obětováním se jeden pro druhého, ani nervozita pramenící z prezentace svého skrytého talentu. Rodina se sešla, udělala si hezký večer, ale z rituálu se stal spektakl.⁸³ Bylo jasné, že derniérou, kde se setkávají rodiny pohromadě se projekt naplnil.⁸⁴

Profesionálky v běhu

Rodinu jsme oslavovaly s celkem 7 rodinami po 12 dnů od října 2018 do června 2019. Na derniéře se rodiny setkaly pohromadě a můj ocko prohlásil, že ještě 200x a už se na to bude dát koukat.

Po premiéře mě stíhaly tlakové vlny v podobě náhlých záchvatů breku a bolestí hlavy. Ještě na Vánoce jsem rodině nebyla schopná dát pod stromeček dárky. Stále jsem cítila tlak povinnosti a deadline. Vydala jsem se tolik, že už jsem nemohla upřímně dávat víc. Tlak začal opadávat někdy v únoru, kdy se oslavy omezily na

⁸³ Pilátová, J.: *Hnízdo Grotowského*, Performer, s. 168. Vnitřní citát J. Grotowski.

⁸⁴ Za zmínku stojí situace z této reprízy, kdy jsme se poprvé rozhodly do středu místnosti umístit mikrofon pro naše hosty. Josef vedl rozhovor se svojí babičkou komunistkou, načež se pouštělo video ze Spartakiády, jejíž sestavu vytvořil Josefův dědeček. Jeden z diváků se cítil do role rodinného člena naplno a do mikrofonu nás vyzval: „Bratři, sestry – to vám připadá v pořádku? Jste také hrdí na svého dědečka za to, že takto spolupracoval s komunistickou stranou?“ Nastalo ticho, ale byli jsme natolik zaskočení, že jsme situaci nerozehráli a pokračovali dál jakoby nic. Více času s rodinou by možná umožnilo hlubší výzkum této politické kontroverze.

jeden den v měsíci – jedno uvedení pro rodinu – a já jsem se mohla přestat obávat prázdného sálu.

Pro rodiny události fungovaly. Byl to adrenalin, objevování dosud nepoznaných slastí z pobytu v divadelním světle, pocit významnosti, nový zážitek, netradiční rodinné setkání. Událost fungovala pro rodiny, pokud fungovala pro diváky.

Kritika se opakovala a shodovala, problematické body byly nesporné.

Pan Jiříčka: *„Čekal bych větší intenzitu, chtěl bych více zakoušet, více času trávit s hostitelkou, navázat kontakt s druhým stolem, více se zorientovat v celku, nahlídnout k druhým stolům, více kontaktu s rodinným členem, více konfliktu, více podnětu k vzájemné diskuzi, abych neutíkal k vlastním tématům ...“*⁸⁵

Pan Klíma: *„Jsme od divadla, jsem komedianti, jsme podvodníci. Umíme čarovat. Z prdu uděláme kuličky. Je to sranda, je to hraní. Výraznější rytmus, větší využití herců, soutěž mezi stoly, akci pro každý stůl, rozpor, konflikt – využít všechno!“*⁸⁶

Bylo toho moc a zároveň málo a zážitky se značně různily. Odpovídaly danému stolu – dramaturgii oslavy, konstelaci spolusedících, naladění hostitelky, přítomnosti daného rodinného člena, a také hravosti a odvaze samotného hosta.

Pan Bažant: *„Kvůli Tomovu textu se těším na ostatní stoly, a pak jsem zklamaný, že zůstanu sedět u jednoho.“*⁸⁷ Pan Klíma: *Chci si prasknout balónek, ale neodvážím se.*⁸⁸

Vystavěly jsme koncept, který byl nad naše časové možnosti i zkušenosti. A tak jsme se učily za pochodu. Každá repríza znamenala novou rodinu, novou práci, novou šanci propojit všechny kanály. Úkolem hostitelek bylo zdokonalovat stoly a obsáhnout aktivity: *„Manuální/výrobní, kontemplativní ve vztahu k rodině, stmelovací v rámci stolu, tematické ve vztahu k dané oslavě, propojující s protějším stolem, podmiňující k veřejnému výstupu a pohybu v prostoru.“*⁸⁹ Tak, aby byl uspokojen každý typ diváka: *„dítě vnímající dění doslovně; divák mínící, že nerozumí, vtažený ‚do tance‘ navzdory svému mínění; alter ego režiséra; čtvrtý*

⁸⁵ Konzultace s Lukášem Jiříčkou, leden 2019.

⁸⁶ Konzultace s Miloslavem Klímou, říjen 2018.

⁸⁷ Diskuze na Festivalu Proces, leden 2019.

⁸⁸ Konzultace s Miloslavem Klímou, říjen 2018.

⁸⁹ Dokument „Jak udělat rodinnou oslavu lepší a světovější“.

*divák, pronikající skrze představení tak, jako by nepatřil do efemérního a fiktivního světa.*⁹⁰

Sama jsem se v průběhu ztotožňovala s rolí režiséra, které jsem se původně bránila. Hledala jsem cestu, jak zprůzračnit celek. Kam umístit výstupy příbuzných, jak je ohraničit, aby se rodina těšila dostatečné pozornosti a host měl přehled. Starala jsem se o dynamiku a rytmus, měřila jednotlivé chody, popoháněla přípravy a riskovala narušení intimních konverzací výrazným gongováním. Snažila jsem se vyhovět každému požadavku a zároveň si uvědomovala, že mým hlavním úkolem je vytvářet harmonii. Být v klidu, uklidňovat ostatní a šířit dobrou náladu. Být připravená, přijít včas a vědět, co se bude odehrávat. Být otevřená, flexibilní a zároveň nedělat změny. Být hravá a zároveň sledovat čas. Spíše než schopnosti režiséra jsem trénovala schopnosti harmonizátora, léčitele.

Každá repríza byla nová práce, každá repríza byla o něco snazší. O něco více jsme věděly, do čeho jdeme. Během derniéry se hosté procházeli po prostoru, vyměňovali si chlebičky, atmosféra byla uvolněná, nebáli se, že nesmějí. Stávaly se z nás profesionálky a diváci měli menší prostor pro připomínky. Vychytávaly jsme mouchy a čistily zabláceného psa.

Eva Kyselová do rádia řekla: „*Jsem velmi vděčná, že Rodinná oslava vznikla, osvěžuje repertoár divadla DISK a otvírá nové možnosti pro jeho diváky*“.⁹¹ I Robert Smolík říkal, že je rád. A já jsem taky ráda. Cíl představení jsme naplnily. Uvědomily jsme si význam naší rodiny a oslavily rodinné konflikty. Přesto se toužím z divadelního sálu vrátit do přírody. Proč?

Invited versus Rodinná oslava

„Invited představuje průnik dvou hlavních linií programu: umělecké (imerzivní divadlo) a tematické (destrukce komunity a pokus o nápravu), a více než kterékoli jiné představení v tomto roce, nabízí možnost vyzkoušet si základní humánní

⁹⁰ Barba, E. *Čtyři diváci*. In: Pilátová, J.: *Hnízdo Grotowského*, str. 493.

⁹¹ Eva Kyselová in Rokosová, A.: *Divák jako součást rodiny. Rodinná oslava je divadelní experiment i terapie*. Rozhovor s rodinou. Praha, 2019. <https://vltava.rozhlas.cz/divak-jako-soucast-rodiny-rodinna-oslava-je-divadelni-experiment-i-terapie-7722972>.

vztahy, na nichž by komunita měla být postavena: podpora, spolupráce, výměna, solidarita... Alespoň dočasně tvoří a ztělesňuje autentickou a opravdovou jednotu mezi lidmi různé třídy, pohlaví, rasy a věku." ⁹²

Utopie?

Inscenace *Invited* na čas naplnila mou představu o současné divadelní utopii. Poprvé jsem v divadle běhala před zraky diváků, společně s diváky, za doprovodu hlasitých bubnů. Běhali jsme, skákali, na rukách se nosili, hleděli si do očí i se objímali. Pomocí jednoduchých pohybů překračovali vlastní hranice. Od chůze až k tanci. Dostávali jsme se překvapivou rychlostí do překvapivé blízkosti, překvapivě přirozeně.

Seděli jsme v kruhu a mezi námi se ukřívala desítka tanečníků všech věkových kategorií. Odhalovali se postupně. Prostor křížili nejčastěji a jejich pohyby byly jasné a sebevědomé, přesto přirozené, netaneční. Byli neustále ve střehu, pozitivně naladěni, milí, laskaví. Diváky zvali do prostoru přátelským nastavením ruky. Jemně nás vodili středem kruhu, jednou rukou za dlaň, druhou za lopatky. Bezpečně. Neváhali jsme jim důvěřovat. Spíš než tanečníky byli našimi průvodci.

Seppe Baeyens: „Snažím se, aby sestava aktérů představení odrážela složení společnosti. Je mi jedno, že netančí technicky správně. Všichni ale máme tělo, umíme běhat, stát, dívat se, jde o snahu propojovat lidi, vzájemně se podporovat a nebát se kvůli tomu riskovat pohodlí." ⁹³

Drobné ostychy účastníků brzo překonala chuť stát se součástí, vyzkoušet si, zažít si. Když mě vyzvali, připadala jsem si poctěna – kráčela jsem před zraky diváků napříč tím velkým prostorem, cítila jsem lehký adrenalin a snažila se pohybovat sebevědomě. Fungovala zde ona *vstřícná vzájemná pozornost*, energie, která tvářím zúčastněných diváků dodávala jiskru a odvahu. Postupně se tak chtěl zapojit každý a „cvičení“ mohla přitvrzovat. Hromadné skoky přes ležící tanečníky, skupinové běhy, rovnovážné řetězy z našich těl. Skupina sílila a energie narůstala.

⁹² Festival Bitef: *Invited*. Belgrade, 2019.

https://festival.bitef.rs/en/program/invited?fbclid=IwAR348EaYsl3BPsYej6EVmQHUUDbLMXSuDY_p-FraT00zUQIQN-keO6SDA-U, překlad vlastní.

⁹³ Slívová, H.: *Všichni jsou zváni*. Praha, 2019. <https://vltava.rozhlas.cz/vsichni-jsou-zvani-v-novem-predstaveni-souboru-ultima-vez-hraje-i-7781287>.

Vedle „průvodců“ se struktura opírala o trojčlennou kapelu, která nám z dálky naslouchala a pomalu zintenzivňovala. Skrz výrazný rytmus a dynamiku pomáhala členit představení, a zároveň podporovala a dodávala odvahu v momentech nejistoty. Empatické bylo i světlo, které přesně ladilo s hranicemi diváckého vyjadřování. Jemné pobrukování opakující se melodie, které nás potkalo hned ze začátku, bylo zahalené do tmy, abychom se osmělili a nebáli se přidat. A ve tmě jsme i končili, a dostali tak možnost k svobodnému extatickému tanci vedenému aktérem s Dawnovým syndromem.

„Seppe Baeyens v inscenaci dává fyzickou podobu tomu, co ho zajímá nejvíc – společné diskusi jazykem, který je vlastní každému: tancem.“⁹⁴

Inscenace na první pohled dokázala to, o co já jsem se pokoušela v *Rodinné oslavě*, co *Rodinné oslavě* scházelo. Dokázala v prázdném prostoru vytvořit pocit sounáležitostí, odsunout racionální přemýšlení a vtáhnout do pohybu jakýkoliv typ diváka. Držela jasnou strukturu; tanečníci, ač neprofesionální, působili sebevědomě a zároveň jako jedni z nás. Podařilo se setřít hranici mezi jevištěm a hledištěm, hranici mezi divákem a tvůrcem. Choreografii jsme tvořili společně a v tvorbě na sobě byli závislí. Setkávali jsme se jinak. Inscenace byla čistá, přehledná a s jasným návodem, jak vytvořit komunitu, *„jak se stát součástí jedné jasné (demokratické) formy.“⁹⁵*

Komunita?

Když se světlo opět rozsvítilo, lidé začali tleskat a komunita lidí, ve které jsem se ještě před pár sekundami cítila tak bezpečně se rozplynula. Lidé se dali do hovoru a vytratili ze sálu. Zůstala jsem tam sama stát a nesměle koukala po odcházejících „tanečnicích“, se kterými jsem se teď chtěla přátelit.

Do divadla jsem přišla ještě na druhý den, abych se o svém zážitku přesvědčila. Tentokrát následoval na baru koncert kapely – moje šance. Dlouho jsem se odhodlávala, než jsem se vmísila do skupinky nejmladších tanečnic. Říkaly, že se

⁹⁴ Slívová, H.: *Všichni jsou zváni*. Praha, 2019. <https://vltava.rozhlas.cz/vsichni-jsou-zvani-v-novem-predstaveni-souboru-ultima-vez-hraje-i-7781287>.

⁹⁵ Ultima Vez: *Invited*. Brussels, 2019. <https://www.ultimavez.com/en/productions/invited>, překlad vlastní.

naučily dívat se vzájemně do očí, že jsou jako rodina. Mají svá povolání, své školy a o víkendech se setkávají na představení. Létají po Evropě a za představení jsou kromě všeho dobře zaplacení. Večerku jim hlídá Seppe.

Ne/tanečníci

Seppe Baeyens si vybírá práci s neprofesionály, stejně jako já v inscenaci *Rodinná oslava*. Je to cesta, jak překročit hranici mezi tvůrcem a divákem. Neprofesionální tvůrce je nám blíží. Je jen o něco málo profesionálnější než já jako divák. Jeho zapojení napomáhá divákově zapojení.

Pracuje s různorodou mezigenerační skupinou, která může reprezentovat rodinný kmen. I já zvu do divadla dědečka zrovna tak jako neteř. Nevadí, že neumí hrát, stačí, že má chuť. Má chuť být součástí rodiny, stejně jako Seppeho (ne)tanečník touží spoluvytvářet komunitu.

Tanec je pro Seppeho nástroj – společný jazyk – pro mezilidskou komunikaci. Říká, že tančit může každý, místo toho, aby demonstroval jedinečné schopnosti trénovaných tanečníků. Podobně i *Rodinná oslava* dává slovo „obyčejným“ nehercům. Hlas lidu má přednost před privilegovaným studentem umění. Tvořit může každý – tvorba není prestižní výsada, ale nástroj k utváření mezilidských vztahů. Nástroj k propojování a potírání třídních rozdílů.

Čistá hierarchie, čisté zkoušení

Zatímco *Rodinná oslava* vzniká během pár měsíců a s rodinami trávíme pár dnů, Seppe vede sobotní otevřené dílny po dva roky. Zkoumá principy empatie, mezilidské důvěry, rovnováhy. Pracuje s přirozenými jednoduchými zákonitostmi a může tak pozvat každého. S lidmi se vídá pravidelně, dlouhodobě a pečlivě si vybírá ty nejempatičtější. Samotnou strukturu připraví během pár dnů, čímž vzniká jasná hranice mezi „netanečníky“ a zbytkem profesionálního týmu. Každý má přesně stanovené místo, jasnou roli. Seppe je principálem, který ale funguje na place s týmem a je jedním z nás.

Autenticita setkání

Vytváří tak dokonalou přenositelnou formu, která má potenciál nabídnout mimořádný zážitek a otevřít nové obzory tisícům diváků. Pracuje s neprofesionály, ale soustředěnou prací z nich postupně profesionály vytváří. Obyčejným obyvatelům Molenbeeche nabízí turné po Evropě. Vytváří úspěšný produkt a pracovní příležitost.

Aktéři nám ukazují cestu, jak vystoupit ze stínu a vstát ze svého sedadla, jak překročit svou intimní zónu, jak se uvolnit; dokonce nám prokazují důvěru tím, že si lehají do naší trajektorie. Při skoku ale pociťuji vzrušení spíše z netradičního zážitku než z navázání reálného pouta. Jsem si vědoma, že aktér se neobětoval pouze pro mě, ale i pro stovky předešlých diváků. Za riziko, které pro mě podstoupil, jsem mu zaplatila. Nedošlo tak mezi námi k budování sounáležitosti, ale k oboustranně spokojenému obchodu. Na čas jsme se dobili energií a můžeme dál spokojeně pokračovat v našich předešlých životech. Inscenace tak ve skutečnosti nevytváří komunitu, pouze ji představuje; a posiluje tak kulturní trh, který může více rozdělovat než spojovat.

V *Rodinné oslavě* zapojuji do hry vlastní rodinu, čímž je zaručena autenticita, pravdivost setkání. Rodina přichází jednou, maximálně dvakrát a za svůj výkon není finančně ohodnocena. Její motivace je čistá. Láskyplná. Divák je konfrontován s reálným setkáním jedné skutečné rodiny, která zde prožije jedinečný rituál, který má potenciál něco v rodině navždy změnit. *Rodinná oslava* svým způsobem začíná v bodě, kdy končí – kdy je vše připraveno. V momentě, kdy začíná volná zábava. Otevírá se zde prostor pro volný pohyb v divadle, oslavu, volnou diskuzi mezi tvůrci, rodinou i hosty. Hosté se vytrácejí pozvolna, dle vlastní chuti, než zůstane opět sama rodina ...

„Matka, otec i oba bratři se shodují, že pro ně byla stěžejní fáze přípravy a pak chvíle po skončení představení. Nejzajímavější byla ta terapie, rodinná hygiena. Pochopil jsem, že i to je smysl projektu. Aby si o něm rodiny povídaly, aby se zamyslely nad tím, jak fungují...“⁹⁶

Produkt

Divákovi vracím cenu vstupenky formou závěrečné hostiny, přesto si ji musí zakoupit a já se tím jako tvůrce dostávám do vleku reprízování, které mi znemožňuje pravdivost jednání. Ve skutečnosti inscenaci neopakujeme, abychom umožnili setkání další rodině, ale protože je opakování naplánováno v programu DISKu. Divadlo DISK i Divadlo Archa jsou závislá na grantovém systému, který

⁹⁶ Rokosová, A.: *Divák jako součást rodiny. Rodinná oslava je divadelní experiment i terapie*. Rozhovor s rodinou. Praha, 2019. <https://vltava.rozhlas.cz/divak-jako-soucast-rodiny-rodinna-oslava-je-divadelni-experiment-i-terapie-7722972> .

jim ukládá nejen něco vytvořit, ale také to prodat. Mluvíme tak o tématech sociálních a komunitních, představujeme lidi z předměstí, ale stále ve značném nepoměru k uzavřené, kulturně orientované vzdělané divácké bublince.

V ideálním případě by vstupné na *Rodinnou oslavu* bylo dobrovolné, pouze jako příspěvek na závěrečnou hostinu.

Invited byl rychlý záblesk nadšení. Inspirace pro další reprízy *Rodinné oslavy*. Setkání s čistou profesionalitou. A nadějná vyhlídka pro mojí začínající kariéru – nejsem v tom sama! Vzala jsem na Invited rodinu a táta se hned ptal, jestli odjízďím do Belgie na stáž. A chvíli jsem o tom i uvažovala, ale motivace rychle vyprchala.

Vsuvka o stodole: Węgajty a Naplaveno

Na podzim roku 2019 jsem objevila nový spřátelený prostor *Naplaveno*, který vzniká v malé vesnici u Tábora. Ku příležitosti otevření opravené stodoly tu vystoupí polské divadelní uskupení Węgajty, které také pracuje ve stodole a se kterým se dlouho toužím setkat. Přijíždí nás asi třicet a venku hlasitě fouká vítr. Představení má klasické rozdělení jeviště a hlediště, přesto jsem pohlcená. Herci působí amatérsky, ale jsou plně přítomni. Scéna jednoduchá, hudba intenzivní. Zásadní je čas po představení, kde nás skupina vtahuje do skupinových tanců a kánonů. Komunita se tak nevytváří na jevišti, ale poté, a je možná o něco upřímnější než ta Seppeho. Vstupné je dobrovolné.

Je možné, že Seppe Baeyens vytváří komunitu v centru města, vytváří zázemí pro setkání napříč kulturami, jeho hlavním cílem je však profesionální umělecký tvar. Sama hledám, jak člověka/ místo/ komunitu/ rodinu/ životní styl měnit dlouhodobě. Pokouším se o trvalé uzdravení vztahů, o reálnou změnu ve vnitřním fungování – např. jedné rodiny. Stále hledám místo pro dlouhodobou spolupráci, cesty vedou opět do přírody a na místo do světa ke kořenům.

Cesta do lesa

2. 4. 2019, Reflexe Dialogického jednání z mého deníku

„Během celého dialogického jednání mám oheň v hrudi. Přerývaný dech. (...) Po prvním výstupu mě Zuzana chytá za ruku, občas mě pohladí. Z druhé strany sedí

Erika, pak Slávek, Stanislav, Vladimír a Petr. Celou dobu sedím rovně, jsem napnutá. Cítím, jak mi buší srdce, jako kdybych byla zamilovaná. Vyskočil říká:

„Objevte se jinak, než se znáte.“ Dokola mi opakuje: *„dodělej gesto.“*

Už poprvé jdu do středu čelem. *„Zvedám ruce, dýchám, buší mi srdce, mám kolena, mám ruce – to mám věci – mám 5,10 prstů – mám dech, mám hlas – co ještě mám. Mám lásku, mám sílu, energii, v téhle kouli mezi rukama, co se mi stále vrací.“* (...) Už poprvé končím po časovém limitu.

V druhém kole všichni hledají, koho neznají. (...) Začne mi běhat v hlavě, že musím zrušit závazky a napadne mě, že co kdybych šla do kláštera jako Elizina sestra a jako Zuzanina kamarádka. Pronásleduje mě Bůh, síla, cítím jí všude, jdu opět jako poslední. Stojím uprostřed čelem, zvolna zvedám ruce. Říkám: *„Použij hlas – dobrá. - Kvůli čemu? – Nevím. Aby ostatní slyšeli, věděli, co se mi děje.“* Ptám se: *„Čeho se bojíš?“* Odpovídám: *„Nevím, ničeho. - Ne, bojím se tmy; už dlouho chci jít do lesa sama a dlouho si říkám, že ještě nenadešel čas a teď asi ten čas nadešel. Musím jít sama do lesa.“* Pak jsem si všimla, že ruce vytváří obruč, a tak jsem se je snažila otevřít, ale tak silně mi to evokovalo otevření se Bohu, že jsem se musela slovně podpořit: *„neboj se“*. Otevřela jsem ruce a věděla, že se musím na ostatní podívat, abych si to nenechala jen pro sebe. A pak to zapívalo a já věděla, že je musím dát dolu, ale že to nemůžu udělat jen tak, a tak jsem je dávala dolu a během toho se koukala všem ostatním do očí. Zmínila jsem, že se mi z toho chce brečet a když jsem dosedla, tak jsem se rozbrečela.

Říkali, že jsem Karkulka a já že teď musím do lesa a oni, že ať nadrobím drobečky a Vladimír pak, že *Rodinná oslava* byla zábava, že to bylo výborné a že to nečekal. A Zuzana říkala, že jak jsem otvírala ruce, že jsem se osvobozovala, že to bylo symbolické a že jí až teď došlo, že *Rodinná Oslava* je o tom, jak se osvobodit od svých rodičů. O tom, jak na tebe tlačí svou láskou – to říkám já. A uvědomuju si, že musím do světa. Nalehko. Sama.

JDU DO SVĚTA.

Možná z toho nemusím dělat takový velký závěry. Možná to bylo fakt jenom na to přespání tu a tam. Jenom tak místo Soulkostela. Nemusím hned být extrémista jako vždycky. NIC NEMŮŽU SLÍBIT. ČILI JEŠTĚ DUBEN, KVĚTEN – dodělat, co jsem slíbila – RO, Dramaťák, Pétinu svatbu. Musím s tou energií umět...mohla bych se s tou energií naučit pracovat. Ne hnedka dělat mega závěry a brečet z toho v

tramvaji. Ale bylo to tedy mimořádné osvícení. NESLIBOVAT A NEPLÁNOVAT. Když se najím jsem více při zemi. STÁT SE LÉČITELKOU."⁹⁷ (Konec reflexe)

Cestu do lesa zrealizují záhy. Zruším rodinnou dovolenou a vydám se po proudu Labe s karimatkou a igelitovým tunelem. Rozhodnutá zlomit svůj strach, inspirovaná *Knihou mlčení*⁹⁸ hledám, jak spočinout v lesích. Jak se přestat bát temného lesa. Mezi stromy se odvážím až třetí noc. Dlouho ze strachu nemůžu usnout. Tak dlouho, až to najednou vzdám a uvolním se – pak se rozprostře mír.

Čtvrtý den svého putování se setkávám se specialistou na biblické příběhy. V Bibli lidé neodcházejí spočinout do přírody, vydají se do pouště, ale navrací se. Sám Lao-c' nejdříve sepíše své myšlenky do knihy, a až pak se může odebrat do samoty. A tak se na konci čtvrtého dne svého putování radostně vracím zpět do civilizace.

Místo, kde spočinout, už nehledám fyzicky uprostřed lesů, ale spokojím se s internetem a heslem „pozemek u vody“. Na místo odchodu do kláštera se rozhodnu založit rodinu.

V. OSLAVA LÁSKY na louce

„Je malý stát a málo lidu v něm. Ať neužívá nástrojů a zbraní, jež třeba má. Ten lid pak nepotáhne dále od domova, kdyby měl dvakrát zemřít! A bude mít třeba i lodě a vozy, ale nikdo na ně nenasedne. A bude mít třeba i zbraně, ale nikdo se jich nebude chápat! A lidé se budou zase vracet k vázání uzlů a pokrmy jim budou chutnat sladce, oděvy se jim budou zdát krásné a obydlí jim budou příjemná a obyčejný život je bude těšit. Sousední země bude nadohled, její kohouti i psi budou na doslech, leč lidé zestárnou a zemřou, aniž tam někdy zašli!“⁹⁹

Koupili jsme louku, abychom si mohli vytvořit vlastní pravidla. Začít od začátku, a zároveň od konce. Babička s dědou nám našetřili peníze na studia. Bratr jel do Edinburghu a já jsem si pořídila pozemek, abych mohla zkoumat a studovat dlouhodobě. Táta tomu říká izolace, babička lomí rukama, že místo toho, abych se

⁹⁷ Zápisk z Dialogického jednání 2. 4. 2019.

⁹⁸ Král, O.: *Tao, texty staré Číny*. Československý spisovatel, Praha 1971.

⁹⁹ Král, O.: *Tao, texty staré Číny*. Československý spisovatel, Praha 1971.

svojí hlavou stála v čele pokroku, vracím se tam, kde oni začínali. Máma se ptá, kde tady najdu práci – jak tady využiji své vzdělání divadelního režiséra.

První událost, kterou jsme zde uspořádali, jsme nazvali *Oslava lásky*. Záminkou byla moje svatba s Tomem. Spoluvůrci byly opět naše rodiny; a naši přátelé – tentokrát ale opravdově.

Zveme Tě na naši Oslavu lásky, která se uskuteční 14.9.2019 ve Vráži u Písku. Sejdeme se v místních Lázních a budeme pokračovat společným průvodem k nám na louku, kde můžeme oslavovat až do druhého dne.

Nezapomeň si stan, karimatku, spacák; misku a lžíci; deku a hudební nástroj.

Pokud bys měl chuť obdarovávat, nejvíce nás potěší Tvůj osobní výtvar jako příspěvek na společnou veselku, ať už písnička, anebo domácí štrůdl. Oslavu budeme tvořit společně.

Každý je vítán.

Sešlo se nás asi 100 a počasí, kterého se všichni tolik obávali, nám přálo. Maminka říkala, že svatba na louce být nemůže a prosadila si rodinný oběd v lázeňském zámečku. Ostatní hosté se mezitím scházeli na terase a těšili se koláčkům, které napekla a lehkému jazzíku v podání trojčlenné kapely, kterou zajistil ocko. Jeho kamarád Martin, majitel zážitkové firmy, říkal že svatba na louce vyjde 2x dráž než v objektu. A tak přijela na pomoc Tomova rodina a svatbu provázela vícehlasými písněmi.

Přijeli měsíc před *Oslavou*, přespávali v sítích mezi stromy a dennodenně pomáhali divokou louku přetvořit ve svatební síň. Tomova maminka vstávala za úsvitu a kráčela v kruhu – meditovala, modlila se. Tatínek mlel kávu. Pravidelně jsme snídali ovesnou kaši a Tom rozdělával úkoly. Naše práce spočívala v eliminování strachů všech pozvaných, především našich prarodičů. Vybuodovali jsme jim VIP zónu se soukromou toaletou a pro ostatní vystavěli kruh plátěných přístřešků. Světlo zajišťoval měsíc v úplňku, centrální ohniště a deset finských pochodní, které nám soused nařezal z lesních kuláčů. Pivo se chladilo ve vodě ze studny.

K události jsme zvolili podobný přístup jako k předešlým. Rozhodli jsme se pozvat naše přátelé na místo našeho bydliště a toto místo s nimi na určitý čas sdílet. Opět

se jednalo o typ běžné společenské události, lidského setkání, kterému jsme lehce měnili pravidla, do kterého jsme se pokusili každého kreativně zapojit.

Hudbu obstarávali přátelé, když měli chuť. Prarodiče převážel přítel, který měl radost z nového auta. Věvec mi upletla družička a závoj zapůjčila sestřenice. Guláš uvařil strýc. Dort upekli kamarád ze střední. O ohně se staral manžel přítelkyně. Bar kontrolovali Tomovi spolužáci z akademie. Fotografoval starý známý. A byly i proslovy. Někdo by řekl, že jsme své blízké využili, já jsem pociťovala radost ze zapojení do společné tvorby. Úkol přeložit proslov vnímala sestřenice jako čest.

Na rozdíl od našich předešlých událostí jsem cítila volnost a lásku, která nebyla filtrována běžnou racionální diváckou kritikou. A možná i lidé porovnávali a kritizovali, ale ve vzduchu převažovala přející atmosféra, ona vstřícná pozornost. Nebyli jsme na divadle, a přece lidé zpívali, hodovali, sdíleli, pozorovali, naslouchali si, vzájemně se obdarovávali. Každý přispěl, kolik mu možnosti dovolily, kolik závažnosti události přikládal. Motivací byla oslava lásky, oslava jednoho příslibu k věčné lásce, úctě a věrnosti.

100

¹⁰⁰ Foto: Dan Johnson.

A navíc: Polsko

Oslavou lásky – naší svatbou – se uzavřel kruh *Rodinných oslav*. Uvedení na festivalu v Polsku (říjen 2019) byl pro mě těžký oříšek. Nedávalo už smysl číst 23 otázek, smysl celého projektu byl pro mě naplněn. Stáhla jsem se do pozadí a snažila se podporovat Olgu, pro kterou repríza v domovině hrála významnou roli. Sešla se rodina široká, tentokrát z tatínkovy strany; s mnohými se Olga neviděla mnoho let. Dokonce se v divadle setkali dřív a my tak měli čas si společně zazpívat a obeznámit je s jejich místy; přesto se kouzlo vytratilo. Příbuzných se sešlo tolik, že jsme pro většinu museli vytvořit nový separátní stůl, čímž zmizel princip setkání s diváky. Olga neměla čas připravovat nové výstupy, a tak se o proslovy postarali rodiče a bratr, kteří měli nacvičeno z Prahy. Jeviště bylo menší, hosté tak neměli dostatek prostoru, navíc jsme texty museli titulkovat a pozornost diváků se roztříštila mezi stoly a zed'. Podobně jako u rodiny Hejných se vytratila podstata a zbyla nazdobená forma.

Rodinná oslava byla cesta k profesionalitě, cesta deadlineů a kompromisů. Způsob, jak se naučit fungovat v nedokonalém systému, jak se přizpůsobit, jak v něm přežít. Měla jsem možnost pokračovat v této práci. Tvořit s dětmi z žižkovských ulic nebo s ženami bez domova a dál hledat, jak je pomocí divadelního jazyka integrovat mezi diváky a profesionální tvůrce. Vybrala jsem si však cestu komplexnější a možná delší. Rozhodla jsem se pokusit vytvořit místo, které by nám umožnilo vystoupit ze začarovaného kruhu – z kruhu vstupenek, repríz a grantových tabulek. Vystoupit z divadla do přírody. Namísto divadla hledat možnost k setkání.

Jerzy Grotowski uvažuje podobně už v roce 1970 v textu *Svátek*: *„To přece vůbec není divadlo, co je tak zapotřebí. Je to něco docela jiného: překročit hranice mezi mnou a tebou; vyjít si naproti, abychom se neztratili v davu, nebo ve slovech, nebo v prohlášeních, nebo v myšlenkách, tak krásně precizních. Pro začátek, když spolu pracujeme, dotknout se tě, pocítit tvůj dotyk, dívat se na tebe, zbavit se úzkosti a studu, do nichž mě vhánějí tvé oči, když jsem jim dostupný celý. Neschovávat se, být, jaký jsem. Alespoň pár minut, deset, dvacet minut, hodinu. Najít místo, kde to začíná být možné. (...) Podstatná nejsou témata ani formy. V jádře je dnes naší největší potřebou, jak by se dalo žít, jak být, jak být živý – a*

nestydět se za to. Bez zahanbení, ano, to je přesnější. Snad je reálné hledat takové místo a setkání."¹⁰¹

Biotop Vráž: Laboratoř, Léčebna, Zahrada, Divadlo, Domov

Biotop, od slova bios (život) a topos (místo) – Místo pro život.

Pouť jsem si naplánovala podél Labe, abych našla půdu u vody. Tom potřeboval spojení s mořem. Louka byla třetí pozemek, který jsme navštívili. Rozhodli jsme se hned na místě. 6000 m² velký čtverec obtéká ze tří stran chovný rybník s malými ostrovy. Řeka Otava teče kilometr od nás. Teče z Písku, který leží 13 km na jih. Nejbližší obchod je ve vesnici Vráž, 10 minut chůze, stejně jako železniční stanice. Ve Vráži žije kolem 300 obyvatel, kteří se soustředí kolem jedné dlouhé silnice. Přiléhají pole, která ze všech stran ohraničuje les.

Louka má status nestavebního pozemku spadající do nadregionálního biocentra (biotopu), které se vyznačuje zvýšenou ochranou žijících ekosystémů s cílem maximálně omezit jakoukoliv stavební činnost. Územní plán nepovoluje ani umístění marigotky, k louce nevede oficiální příjezdová cesta a z jedné strany jí lemují železnice. Louku jsme přes veškeré námitky mé rodiny radostně odkoupili za většinu uložených peněz.¹⁰²

Tom říká, že není potřeba šetřit. Že peníze by se měli sdílet, cirkulovat, nezadržovat; jsou prostředkem k setkávání.¹⁰³ Poprosila jsem ho, aby pro účely této práce popsal svá současná stanoviska:

V roce 2019 více než 13 000 vědců ze 156 zemí podepsalo „Varování Světových vědců o klimatické nouzi“, které tvrdí:

„Klimatická krize úzce souvisí s nadměrnou spotřebou bohatého životního stylu ... Je závažnější, než se očekávalo, ohrožuje přírodní ekosystémy a osud lidstva (IPCC 2019). Obzvláště znepokojivé jsou potenciální klimatické zvrátové body a zesilující přírodní zpětné vazby (atmosférické, mořské a suchozemské), které by mohly vést

¹⁰¹ Grotowski, J.: *Ten svátek bude možný*. Cit, dle *Hnízdo Grotowského*, s. 252.

¹⁰² Za celkovou částku 400 000Kč (50 000Kč z toho šlo realitnímu makléři).

¹⁰³ Dlouhodobě pracuji na svém lakomství. Zdědila jsem ho po ockovi a je zakořeněné hluboko. Mám strach, že peníze nebudou, ale snažím se mu čelit a dál odmítám pracovní nabídky, které bych brala jen pro peníze, dál pracuji na tom, co cítím, že je potřebnější než uložené peníze na účtu. Věřím, že tenhle strach zlomím a budu zase o něco svobodnější. Věřím, že peníze přijdou, stejně jako ostatní věci, které přicházejí, když věříme v dobro.

ke katastrofální „Skleníkové Zemi“, daleko mimo kontrolu lidí (Steffen et al. 2018). (...) Současná míra vymírání se odhaduje na 10 až 100krát vyšší než v kterémkoli z předchozích masových vymírání v historii Země.¹⁰⁴

„Varování Světových vědců“ nás informuje, že i přes 40 let globálních klimatických jednání se nám nepodařilo situaci řešit a že „občané musí trvat na tom, aby jejich vlády podnikly okamžitá opatření“, což naznačuje, že organizovaná „snaha zdola“ může překonat přetrvávající opozici velkokorporací, politických struktur a jednotlivců, kteří mají prospěch z destruktivního využívání planety a života na ní.

Tato nouzová situace a vznikající hnutí představují příležitost: mnoho změn, které musíme udělat, abychom se vyhnuli katastrofě, jsou pravděpodobně stejnými změnami, které musíme udělat, abychom uzdravili naši globální „kulturu odpojení“, která nás udržuje v destruktivních vztazích se společností, přírodou i sebou samými.

Je možné se inspirovat domorodými kulturami, které se naše vlády snažily systematicky vymýtit, těmi starodávnými kulturami, které učí své děti, že všichni jsme vzájemně propojeni s přírodou i vesmírem, čímž je udržován život v rovnováze.

Tato krize by mohla být jako narození dítěte: tlak, krev a potom příchod něčeho krásného. Nyní je doba, kdy se rozmanitá kreativita lidstva může spojit ve společný souzvuk.¹⁰⁵ Podle Petera Brooka vzniká Třetí kultura, a je to kultura propojení.¹⁰⁶

Tom se orientuje na základě faktů; zatímco čekáme na jaro, většinu času investuje do aktivistické činnosti s cílem informovat veřejnost o probíhající klimatické krizi. Sama se orientuji na základě tělesných potřeb a energií. Tělu naslouchám a učím se mu důvěřovat. K našemu překvapení stále míříme stejným směrem.

Zatímco se učím rozeznávat stromy, byliny, houby a sázet zeleninu, Tom zkoumá, jak využít rákosí, jíl a seno na stavbu přístřešků. Čistíme lesní studnu a navazujeme kontakt s domorodci. „Pozorujeme ptáky, abychom porozuměli pohybu duchovnímu; pozorujeme zvířata, abychom porozuměli pohybu fyzickému.“

¹⁰⁴ Ripple, W., Christopher Wolf, Thomas M. Newsome, Phoebe Barnard, William R. Moomaw: *World Scientists' Warning of a Climate Emergency*. BioScience, 2019. <https://doi.org/10.1093/biosci/biz088>, překlad vlastní.

¹⁰⁵ Tom Johnson, text vytvořený pro tuto práci, překlad vlastní.

¹⁰⁶ Brook, P.: *Pohyblivý bod*. Nakl. Studia Ypsilon, Praha 1999, s. 243.

Učíme se uvolnit – relaxovat tělo i mysl, sledovat dech, být otevření k barvám, tvarům, pocitům, jiným bytostem, světlu."¹⁰⁷

108

Zásadní inspirací jsou kromě zmíněných divadelních souborů také ekovesnice¹⁰⁹ a filosofie permakultury (viz. příloha *Permakulturní principy, etika a design*). Jedna taková ekovesnice u nás momentálně vzniká.¹¹⁰ Uvažovali jsme, že se do společenství připojíme, prozatím jsme se však vydali spontánnější cestou a filosofii zkoumáme přímo v terénu, podobně jako komunita v knize *Shelter*:

„Tak doteď jsme na téhle 12 800 let staré hoře, viděli 5 let různých období, většinou zimu a 90 hektických dní léta. (...) Většinu času to vypadá jako strašně

¹⁰⁷ *Deset obrazů krocení býka: Čínský buddhistický text z 12. století.* Dokořán, Praha 2004.

¹⁰⁸ Foto: Dan Johnson.

¹⁰⁹ Ekovesnice je úmyslná, tradiční nebo městská komunita, která je vědomě navržena skrz lokálně vlastněné a participativní procesy ve všech 4 dimenzích udržitelnosti (sociální, kulturní, ekologické a ekonomické), aby regenerovala své sociální a přírodní prostředí. Ekovesnice jsou živé laboratoře, které propagují krásné alternativy a inovativní řešení. Jsou to venkovská nebo městská sídla s živými sociálními strukturami. Jsou značně různorodá, přesto sjednocená ve svých akcích směřujících k vysoce kvalitnímu životnímu stylu s nízkým dopadem na životní prostředí. <https://ecovillage.org/>.

¹¹⁰ Společenství nese název *Země souznění* a jejím zakladatelem je Leo Crlík.

pomalé a těžké, především když je to všechno vyskládané v supermarketu 50 mil odtud. Proč se otravovat, když dát to dohromady se Zemí je taková fuška... Z nějakého důvodu ale naše tělo ví, a věřit organismu jde ruku v ruce s věřením té hoře. Opět velmi pomalu. Všechny ty blbosti, které jsme četli v knihách, jsou pravda. Tělo se ale z knih nenaučí. Tělo se učí pomalu skrze činnost. A vypadá to, že každé ženské i mužské tělo se všechny tyto věci musí naučit v celé evoluční parádě skrz sešup dolů a krok po kroku zase nahoru. Všechno v cyklu. Všechno v tom správném čase."¹¹¹

Louka je náš domov a zároveň laboratoř, která vítá každého, kdo je ochotný na sobě pracovat. Kdo je ochotný milovat, respektovat, ctít Matku Zemi a doufat, že za poctivou práci se nám odvděčí. Louka je víra v utopii. Naděje, že to jde jinak a lépe; pokus o bezmeznou lásku. Místo pro novoromantiky, utopisty, revolucionáře, anarchisty, ekology, aktivisty, filosofy, umělce, vědce, řemeslníky, rainbow people. Pro každého, kdo věří a chce. Je to místo, kde se lidé scházejí, aby se obdarovali, pohostili, sdíleli své znalosti a dovednosti, a tím se vzájemně ozdravili. Louka je místo pro dialog, společnou tvorbu, sdílení, spojení. Místo pro setkání s přírodou. Ústav pro reformu životního stylu.

A každý je vítán přijít se podílet, hledat svou roli.

Lidé se mě ptají: ale co kdyby to takhle dělali všichni, co kdyby všichni čekali, že budou obdarováni? Já ale nečekám. Neustále věřím a bojuju se svými strachy. Neustále se vydávám do neznáma. Koneckonců – každý tu máme svůj úděl. Každý jsme jiný a unikátní. Každý jsme pro něco určen, a určitě ne pro to samé. Ať každý dělá to, v čem se cítí dobře, co ho těší, co ho naplňuje. Ať hledá svůj talent a ničeho se nebojí. Nebát se je tvrdá práce.

Psychosomatika, rituál, byliny, víra, magie ...

Z pohledu režisérky, ženy a nastávající matky, hledám inspiraci u přírodních léčitelů a šamanů. Cítím potřebu spojovat, starat se, harmonizovat a léčit. Přestože jsem absolvovala zatím jen pár setkání a v bádání jsem teprve na začátku, věnuji těmto inspiracím pár posledních slov.

¹¹¹ Kahn, L.: *Shelter*. Shelter Publications Inc., U.S. 2000. Překlad vlastní.

„Zdá se, že člověk tu má svá přání a žádosti uplatňovat jen v té míře a z toho zorného úhlu, jímž je magneticky přitahován svým osudem, aby se s ním potkal. Ne, aby se mu podřídil, ale aby se s ním utkal.“¹¹²

Ve svých dosavadních událostech hledám hranici. Stejně tak jako ostatní divadelníci a tvůrci hledám hranici, za kterou se člověk sám neodváží vstoupit. Je to hranice, která nás dělí od neprozkoumaného území – hranice s názvem *strach z neznáma*. Zatímco v divadle hledáme hranici univerzální, hranici našeho kolektivního nevědomí, v terapii se můžeme zaměřit na hledání hranice osobní.

Alexandro Jodorovsky prošel divadlem i poezií, filmem i komiksem. Z extrému do extrému až k vlastní terapii s názvem Psychomagie. Na základě tarotových karet lidem předepisuje tzv. psychomagické akty, které je vedou k celistvému uzdravení. Studoval alchymii, magii, kabalou, numerologii, astrologii, sny. Pracoval u mexických šamanů a mágů. Imaginaci a kreativitu považuje za základní cestu k uzdravení. Když ve snu potká příšeru, jde jí naproti.

Svým pacientům vykládá tarotové karty, které nepředpovídají budoucnost, ale pomáhají se orientovat v přítomnosti. S pacientem vede rozhovor, poznává a hledá strachy a traumata, které je třeba rozpustit. Předepíše „psychomagický akt“, který člověka vede jeho strachům naproti. Podrobuje zkoušce jeho vůli nemoci se zbavit, vyléčit se. Testuje, kolik je pacient schopen pro sebe-léčbu obětovat. Jodorovsky druhého neléčí, pouze mu pomáhá, aby se vyléčil. Léčí ho Bůh, motorem toho všeho je však lidská dobrota. Pokud v sobě nějaký člověk vyvine tento cit, všímá si citů druhého a dělá všechno, co může, aby ze zlého pomohl. Aby druhý objevil, jak se vyléčit. Léčený musí vystoupit na vyšší úroveň vědomí a odsunout své vidění světa. Všichni vnímáme život z určitého hlediska, z více či méně proměnného bodu, z určité výše. Pokud toto hledisko změníme, změní se i náš život.¹¹³

Samotný akt je performance – rituál, který pomáhá vyrovnávat se s krizí. Vnáší do kritické situace řád, umožňuje smířit se s pamětí i s aktuální realitou.¹¹⁴ Jeden

¹¹² Kopecký, J.: *Antonin Artaud (Život, dílo, sny) / Divadlo Antonina Artauda (Texty)*, (2 sv.) Divadelní edice KDP, Praha, 1987.

¹¹³ Jodorowsky, A.: *Psychomagie*. Malvern, Praha 2015.

¹¹⁴ Golubovič Dragin, B.: *Divadlo jako domov*. Disertační práce. DAMU, Praha 2011, s. 75.

muž trpěl depresemi, které ho vedly na pokraj sebevraždy. Příčinou byl komplex ze své plešky. Jeho úkolem bylo umíchat lektvar ze zvířecích pozůstatků a vlastních exkrementů, kterým si pak hlavu pravidelně pomazávat. Během příprav lektvaru si své plešky začal vážit. V procesu změnil postoj k dané situaci a deprese odezněly. Za léčbu pacient zaplatil (stejně jako ostatní) formou reflektivního dopisu.

Abatyše Hildegarda z Bingenu praktikovala celostní systém léčby už ve 12. století. Svůj život zasvětila Bohu, žila v klášteře a v mystických vytrženích nahlížela do tajemství přírody. Nemoc vnímala v souvislosti s negativními zátěžemi lidské duše. Diagnózu stanovovala na základě 35 ctností a neřestí¹¹⁵, a 24 základních nemocí. K léčbě využívala bylin, drahých kamenů, specifickou životosprávu, pozhovávání, baňkování, meditaci, vlastní hudbu, tanec i sny. Příčinu všeho zla a nemoci popisuje jako Lucifera – ve své podstatě pramenící z ateismu: z izolace a odvrácení se od Boha, z pohrnutí živou energií. Zdraví pak je překonáním izolace a obnovením spásného stavu.¹¹⁶ „*Starost o nemocné ať je na prvním místě a ať je důležitější než všechno ostatní.*“¹¹⁷

Německý dokumentarista Philip Gröning toužil natočit film o kartuziánském řádu sídlícím v klášteře posazeném mezi skalními svahy a vodopády vysoko ve francouzských Alpách. Kartuziáni tu žijí v úplném odloučení od světa v tichu; promlouvají spolu jednou týdně o nedělní vycházce. Gröning napsal dopis, na který mu odpověděli za 16 let. V původním kartuziánském klášteře, který je běžným návštěvníkům uzavřen, mohl strávit 6 měsíců. V dokumentu beze slov s názvem *Velké Ticho* na závěr promlouvá slepý mnich:

„Ne, proč se bát smrti? To je osud všech bytostí. Čím blíže se dostaneme k Bohu, tím šťastnější jsme, tím rychleji spěcháme se s ním setkat. (...) Minulost, budoucnost, ty jsou lidské. V Bohu není minulosti. Převažuje pouze přítomnost. Když nás Bůh vidí, vždy vidí naše životy kompletní. A protože je nekonečně dobrý...věčně pro nás hledá blahobyt. Proto není důvod k obavám ve věcech, které

¹¹⁵ Sama se snažím řídit ctnostmi, dle filosofů těmi kardinálními: moudrost, spravedlnost, mírnost a statečnost; i těmi ostatními: laskavost, cudnost, shovívavost, odpuštění, umírněnost, štedrost, příčinlivost, velkorysost, šetrnost, trpělivost.

¹¹⁶ Hertzka, G. a Strehlow, W.: *Léčebné umění Hildegardy z Bingenu*. Alternativa, Praha, 1998, s. 18.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 14.

se nám mají stát. Často děkuji Bohu, že dovolil, abych byl slepý. Jsem si jistý, že to dovolil pro dobro mé duše. (...) No, a to je to nejdůležitější. Bůh je nekonečně dobrý, všemohoucí a pomáhá. To je vše, v co musíme věřit, a pak budeme šťastní."¹¹⁸

František Bardón, mág a mystik, narozen v Čechách, působící v Německu, k náboženství radí: nejlepší z nich ponechat pro sebe a slabin si nevšímat. Své přesvědčení nikomu nevnucovat, nikoho nekritizovat, už vůbec ne odsuzovat. Fanatika nebo ateistu ve svém nitru nanejvýš politovat, nedat to však najevo.¹¹⁹ Magii popisuje jako vědu založenou na přírodních živlech, imaginaci a koncentraci. V deseti vývojových fázích vypráví, jak skrze elektromagnetickou energii ovládat oheň, vodu, zemi i vzduch. Díky kázni a píli se postupně propojuje s pátým elementem, Akášou-Bohem. Ráno začíná studenou sprchou, lehkou gymnastikou a desetiminutovou meditací; u jídla sedí rovně a nemluví.

¹¹⁸ Film Velké ticho, překlad vlastní.

¹¹⁹ Bardón, F.: Brána k opravdovému zasvěcení. Chvojnkovo nakladatelství, Praha 1999.

ZÁVĚR

Divadlo je setkání. Setkání lidí, kteří pracují na společném cíli. Setkání sobě rovných, kteří spolu zkouší, objevují a hledají, jak se projevit jinak. Hledají, kde jsou jejich hranice a tyto hranice se snaží překračovat, bariéry bourat. Vzájemně se podporují, respektují, pomáhají si a dodávají energii. Jsou společenstvím, které hledá nové možnosti svého projevu, hlasu, těla, pohybu a kontaktu s druhým. Divadlo je setkáním tohoto společenství.

Rolí režiséra je pak iniciovat toto setkání, harmonizovat, dodávat odvahu a pomáhat ostatním hledat svou roli, hledat sám sebe.

K tomu všemu je třeba rovnováhy. Duše, těla i mysli.

V práci budu pokračovat u nás na louce. Učitelem bude příroda. Každý je vítán se setkat.

Doslov

Je 30. 12. 2019. Jsem ve Skotsku na panství Tomových prarodičů, v malém domku na kopci uprostřed jezer a lesů. Před rokem jsem si tu na zahradě v teepee dala předsevzetí strávit rok ve stanu. Ve stanu jsem tak i začala psát tento text a musela jsem se vrátit, abych ho mohla dokončit.

Myslela jsem, že psaní mě těší, ale ve vytápěném domě se vytratila veškerá inspirace. Propadla jsem vleku příčin a následků a nechala se tlačit časem. Od Ježíška jsem si přála rovnováhu, která se dostavila v podobě dramatických událostí.

Tom odjel za moře v sobotu 20.12. a místo sebe zanechal kabát, který ušil, aby nás ochraňoval, zatímco s námi nebude. Založila jsem novou rodinu, která o Vánocích neměla být pohromadě. Jako bych svým rozhodnutím zůstala s rodiči potřela smysl svatebního rituálu. Chtěla jsem odjet s Tomem, ale maminka se výrazně ohradila: cestovat autobusem do Skotska v 7. měsíci těhotenství se jí zdálo příliš riskantní.

Až na Štědrý den jsem si uvědomila, že to není můj, ale její strach, který mě tu drží, a koupila jsem si jízdenku. Rozpoutala jsem válku, která vyvolala bolesti hlavy a maminku uvrhla do izolace vlastní ložnice. Označila mě za hloupou a nezodpovědnou, která si neváží života, štěstí ani zdraví, které jí potkalo. Přesto

jsem věděla, že to zvládneme a že kdybych zůstala, ztratila bych víru v sebe i své vnitřní hlasy, které radí, jak rozfoukávat jiskru.

A tak jsem se opět vydala na cestu – na cestu za svou novou rodinou, abych dál mohla věřit, že překonávání strachů nás ozdravuje, spojuje a umožňuje nám zahlédnout podstatu. Že strach je jenom výstražný ukazatel, který nás zastavuje v běhu a připomíná nám, že žijeme teď a tady.

Před odjezdem jsem představila dárek, který jsem pro rodiče a bratry letos připravila. Na Vánočním stromku visí 4 jablka:

Milá Rodino,

nacházím se tyto Vánoce ve specifické situaci. Roste mi v břichu jakýsi živý tvor. Je to nové, nezvyklé, zaskakující, a přitom tolik obyčejné. Říká se „jiný stav“ a já se jiná opravdu cítím. Často se dokonce nepoznávám. Jsou lidé, kteří mi říkají, že nic nemusím, že celým svým tělem tvořím to nejvíc, co může být – život. A jsou lidé, kteří mi říkají, co všechno bych měla a neměla, a že zrovna teď bych měla obdarovávat...

Dar se jmenuje Setkání, pro zjednodušení stejně jako moje diplomová práce, a půjde v něm o to se setkat.

Nacházíme se na hranici. Na jedné straně naši předkové, na té druhé potomci. Na hranici minulosti a budoucnosti. Na hranici s názvem TEĎ. A uvažujeme co dál. Komu a čemu věnovat čas. Jak ho rozložit mezi sebe a jiné, abychom se měli dobře.

Začali jsme utrhnutím jablka. Jablko je náš výchozí bod. První otázka tedy zní: co uděláme s tímto jablkem?

S touto odpovědí vstupujeme do prostoru. Do našeho domu. Vybíráme si zde místo, kde bychom chtěli žít. Zakreslíme se a zapíšeme, co jsme udělali s jablkem. Zakreslíme se úplně kamkoliv, tak abychom měli dostatek prostoru a žilo se nám příjemně. Mezitím co ostatní zakreslují, si zapíšeme, jaká je naše role ve společnosti a v rodině. Spočítáme, kolik času trávíme s rodinou a kolik s jinými. Čeho se bojíme?

V místnosti vyhledáme objekt, který by náš strach mohl reprezentovat. Změníme jeho funkci a vybereme mu nové místo. Poté vezmeme, co nám zbylo z jablka, a dojdeme ho pověsit ven na strom. Pod stromem zapálíme svíčku a během toho vyslovíme, za co bychom rádi poděkovali svým předkům, a za co svým potomkům.

Na závěr se všichni chytíme za ruce, zavřeme oči a zazpíváme společně jednu koledu.

120

Te Haka, maorský šaman a strážce moudrosti přirozené porodní cesty Haputanga, radí: „Založ zahradu, propoj se se svou Zemí, protože to je místo, kde všichni tvoji předkové přebývají, všichni se vrací zpátky do Země.“¹²¹

¹²⁰ Dar Setkání navazuje na vánoční hru *Náš dům 20017*, ve které jsme společně kreslili náš ideální dům.

¹²¹ Duše K: *Tentokrát (nejen) o maorské tradici přirozeného porodu s Te Kaha* - 4. 6. 2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=-VfsBvhHvEQ>.

PŘÍLOHY, TEXTY:

23 otázek

Tom, dnes je 10 ledna 2018, prosím tě řekni mi

1. Kde bys byl rád v roce 2028?
2. S kým bys rád byl 2028 v rodině, kdo bude tvá žena a kdo budou tvé děti?
3. Jaká budou mít jména a jakého budou vyznání?
4. Do jaké školy budou chodit a na jaké kroužky?
5. Jaké sporty jich budeš schopný naučit a jak často je budeš s nimi hrát?
6. Kde budeš zaměstnaný, kdo budou tví spolupracovníci?
7. Co bys chtěl, aby tvoje děti zahlásily ve škole, když se jich budou ptát na zaměstnání táty?
8. Kde bude tvoje domácnost pojištěna, aby uhradila všechny lumpárny, které tvé děti natropí?
9. Kde a s kým budou slavit tvé děti narozeniny?
10. Budou lyžovat a jezdit k moři, budou poznávat svět kolem sebe, budeš je brát do divadla a vysvětlovat jim kdo byl Molière a kdo Shakespeare, budeš je brávat do galerie a vysvětlíš jim záhadu Duchampova pisoáru?
11. Budou tvé děti hrdé na svoji vlast? Která to bude? Budete na vašem domě vyvěšovat vlaječky, když bude státní svátek?
12. Budeš to ty, kdo je bude učit jezdit na kole a kdo bude s nimi procvičovat jízdu před autoškolou?
13. Co budete mít za jídlo na Štědrý den? Budete ho vůbec slavit? Kde budete mít postavený vánoční stromek?
14. Kdo budou Vaši sousedé?
15. Jak bude vypadat vaše obydlí? Co uvidím, když vylezu na střechu?
16. Jak daleko bude zubař? A jak dětský chirurg?
17. Kam si zavěsíš basketbalový koš? A kam houpačku?
18. Kam pojeděš na svatební cestu?
19. Jakou má tvá žena ráda zmrzlinu? (v roce 2028)
20. Jak se chceš postarat o svoji rodinu, když si nevytváříš žádné rezervy a žiješ ze dne na den?
21. Na našem území od pradávna platilo, že svobodní mládenci (nemajetní) se ženit nesměli, protože by svou rodinu neuživili, myslíš si totéž? Proč ne?
22. Jsem přesvědčen, že pro rozvoj vědy a kultury je spotřeba nutná. Největší rozvoj umění vždy souvisel se zvýšenou poptávkou především bohatých investorů. Nemyslíš?
23. Co je projevem nebo ukazatelem kvality života současné post industriální společnosti? Budeš se asi divit, ale opět spotřeba. Ta ale může být koordinovaná a umírněná. Nicméně právě nezřízená spotřeba střední třídy přímo generuje nabídku rozmanitých služeb na úrovni sousedských společenstev a komunit. Ostrovy společenstev (jakou je ta Vaše současná), které svoji hlavní životní filosofii zakládají na kritice spotřeby většinové společnosti, se stávají opuštěnými a smutnými komunitami přinášejícími kromě extrémního purizmu málo, co by mohlo většinové společnosti pomoci.

10 rad

Rady pro Sofii od mámy

1. Měj se ráda taková, jaká jsi. (Což neznamená, že na sobě nebudeš pracovat, ale všeho s mírou.)
2. Miluj své děti, až je jednou budeš mít, a dej jim všechnu svou lásku.
3. Udržuj svůj domov v pořádku, dej mu řád, jen tak vám tam bude dobře.
4. Měj v zásobě pár chutných receptů, dobré jídlo spojuje rodinu i přátele.
5. Každý vztah je živý organizmus, jak partnerský, tak přátelský, je třeba na něm pracovat. Co do něj vložíš, to se ti vrátí. Mysli na to.
6. Čti kvalitní knihy sobě i svým dětem.
7. Chovej se slušně, vždy pozdrav a poděkuj, komunikace s okolím pak bude snazší.
8. Usmívej se a šíř kolem sebe dobrou náladu. Bud' štedrá.
9. Přej ostatním a nezávid'. (To je asi to nejtěžší.)
10. Měj vždy ušetřené peníze na horší časy.

PS: Uživej života, ale nezapomínej při tom na své blízké.

Mam

Rady pro Sofii od ocka

1. Nehrb sa
2. Kráčaj rovno.
3. Po ceste neodbočuj.
4. Dívaj sa do očí.
5. Pri padaní zatahni brucho a vystrč prsia.
6. Usmievaj sa.
7. Vždy pozdrav slnce.
8. Pri odchádzaní sa už sebou neobzeraj.
9. Nič nelutuj.
10. Ži!

Babiččiny rady

1. Snaž se, aby po Tobě něco zůstalo, nějaká stopa, na kterou se vzpomíná, abys nežila nadarmo.
2. Pokud možno, tak si plň své sny, jinak Ti bude muset stačit, co Ti život přinese.
3. Vždy se snaž mít nějaké úspory, to Ti zajistí určitý druh svobody a nezávislosti, ať si můžeš koupit, co zrovna chceš.
4. Vždy se říkalo, aby se nedávaly všechny vejce do jednoho košíku, tím se myslí nedávat všechny peníze do jedné banky nebo na jedno místo, ať o ně nepřijdeš.
5. Nenech se od nikoho ponižovat, ani využívat a také to sama nedělej, drž se pravidla " ty pán, já pán".
6. Snaž se být upravená a čistá a dbej na upravené a čisté ruce, jsou nejvíce na ráně a stále platí, že první dojem je důležitý, a hodně Ti to v životě pomůže.
7. Také se snaž mít hezký a uklizený domov, ať se tam rádi vracíte a bude to vaše útočiště.

8. Udržuj dlouholetá přátelství, měj hodně dobrých přátel a pamatuj, že dobří přátelé jsou víc než peníze.
9. Každý člověk dělá chyby a pamatuj, že hanba není padnout na dno, ale je hanba tam zůstat ležet a nejít dál.
10. Pamatuj, že největší Tvůj pomocník je na konci Tvého ramene, a proto spoléhej na své ruce a snaž se nebýt líná a pomáhat a žít pro druhé, to je smyslem života a štěstí.

Od Bafky

Milá Sofi,

píšem niektoré rady, alebo postrehy pre vnučku, čo som mala urobiť dávno. Aj Dedo to mal v pláne, žiaľ nestihol.

Mimochodom, asi pred dvoma rokmi som ti dala knižku Rady pre vnučku, alebo podobne, prečítala si si?

Rady do života od osobností, ktoré sa mne zdali dôležité.

Albert Einstein.

- Nikdy nemôžete vyriešiť vzniklý problém, ak si ponecháte myslenie a prístup, ktorý vám problém spôsobil.
- Neučte sa niečo, čo si môžete vyhľadať
- Život je ako jazda na bicykli, k udržaniu rovnováhy sa musíte hýbať

Teraz moje rady

- neklam, výnimkou je milosrdná lož
- buď empatická,
- ako som v minulosti Ti povedala, neočakávaj, že dokážeš napraviť, alebo prispôbiť partnera, podľa seba. Stáva sa to, ale málokrát
- ver v svoju rodinu, v ťažkostiach ťa podrží a váž si ju
- nájdí si takú prácu, ktorá Ťa bude tešiť

Veľa rád Ti už iste povedali rodičia, nebudem opakovať,

Teším sa na Rodinnú oslavu

Bafka

Teovo desatero veľkých rad

1. Pokud máš na někoho zlost, zkus ho nejprve pochopit! Hněvem nic nevyřešíš, hněv je svazující, hněv tě ovládá
2. Kdo nesnídá nežije! Na snídani je vždy čas, je to základní kámen pro daný den
3. V jednoduchosti je krása! Složitost přináší problémy, a ne vždy je na místě
4. Ale zase V detailu je Bůh! Někdy je důležitý na prázdnou bílou zeď nalepit nálepku, co najdete pod víčkem Lipánka
5. Abych se vrátil k 2. radě. Vždy si raději přivstaň a udělej si pohodový ráno! Hodí se to, ráno je vždy to nejdůležitější
6. Špatná nálada neexistuje, je jen v tvé hlavě! Někdy stačí jen se zaposlouchat do oblíbené hudby
7. Pořád se směj! Smích uzdravuje, smích je nejlepší lék
8. Žij momentem! Uživej si každý moment v životě, život je příliš krátký

9. Neřeš minulost, řeš budoucnost! Nepřemýšlej, jak změnit minulost, tu už nezměníš
10. Poslouchej hudbu! Hudba uzdravuje a dokáže tě vytáhnout z jakékoliv špatné nálady

Olžin táta

Nie ufaj ludziom zgorzkniałym
nie ufaj życia poetom
nie kochaj cudzej miłości
bo będziesz dla niej jak żeton.
omijaj miejsca gdzie ludzie
patrzą na ciebie łakomie
omijaj ludzi co głodni
twych uczuć rozstają się z domem.
bądź twarda jak kamień co rani
bądź miękka jak słowo miłość.
daj ludziom wiarę że miłość
to znaczy po prostu miłość.
a mnie daj czarów kropelkę
teatru wielkiego świata.
pamiętaj
o mnie ... tata.

Nevěř zatrpklým lidem
nevěř života poetum
nemiluj cizí lásky
budeš pro ni jako žeton
vyhýbej se místům kde lidi
se divají na tebe lakomě
vyhýbej se lidem co takhle touží
po tvých citech že se loučí s domovem
buď tvrdá jako kamen co zraní
buď měkká jako slovo miłość
dej lidem víru že láska
to znamená prostě láska
a mě dej kapku kouzla
divadla velkého světa
nezapomeň na mě ... táta.

Olžina maminka

10 rad dla Oleňki

1. V životě matky nejdůležitější jsou děti.
2. Měj v životě vášeň a neustupuj tlaku těch, kteří ti závidí.
3. Děti vychovej, nikoli chovej. Měj pro ně vždycky čas. Nezapomeň na to, že matka má vždycky intuici.
4. Respektuj starší, navštěvuj nemocné, pomáhej jiným.
5. Usmívej se, úsměv činí zázraky. Lidi máji rádi veselé lidi.
6. Když se budeš mít moc zle a nebudeš mít za kým jít, jdi za Bohem, sdílej s ním také své radosti.
7. Karma se vrací, v životě dostáváme to, co dáváme.
8. Starej se o sebe, buď elegantní, čistá, krásně oblečená a měj vždycky krásný účes. Krásně se hýbej, buď sexy.
9. Láska prochází žaludkem. Nauč se vařit, je to velmi praktická a příjemná činnost. Spojuje lidi a rodinu.
10. Udržuj kontakty s lidmi a starej se o ně. Vejdi do lidí. Poslouchej lidi.
11. Mužům neodhaluj celou pravdu o sobě. Buď tajemstvím.

Rady pro Heidi od ségry

Rady obecné

1. Usmívej se.
2. Více „tahu na branku“.
3. Neber si nic osobně a když už, tak se v tom aspoň nerochň!
4. Neříkej nahlas, že nechceš mít děti. Podle mě chceš, jen se bojíš.

Rady pracovní

5. Pokud chceš dělat divadlo, buď sebevědomější a neboj se mluvit a seznamovat. De facto to musíš dělat!! A pořád!!! Nečekej jako já a nespolehej na to, že si tě někdo všimne, uteče strašně moc let a předběhnou tě méně talentovaní, zato odvážnější.
6. Neměň a neruš na poslední chvíli naše i jiné domluvy a schůzky!

Rady kosmetické

7. Nenos natáčky a tepláky před svým mužem. Nikdy. Ani doma! Vždy ti to musí slušet!
8. Pečuj o sebe! Dopřej si krémíčky, masáže, masky atd. Nebud' líná se mazat!
9. Chod' hezky nebo zajímavě oblečená a upravená. První dojem, byť jen vizuální, je první dojem!
10. Neber si za muže režiséra ani herce!

Dopisy od ocka do maringotky

Sofinka,

vždy budeš moje dcera, a taky proto mi vždy bude záležet na tom, co děláš, s kým jsi, nebo co tě bolí, co potřebuješ vysvětlit?

Rozumím ale, že do toho bez tvé explicitní žádosti už více zasahovat nemůžu, i kdybych 100x chtěl!

Jsi přesně ten vystřelený šíp, který letí tajemným vesmírem – který jsem vystřelil v naději, že se možno někdy vrátí – možno, když oběhne svět, vyčerpá svoji energii a unavený opět spadne k mým nohám, na práh našeho domova, kde jsem prvýkrát nerozumně natahoval tětivu luku.

Teď asi někde pluješ vesmírem a evidentně si již vplula do úplně jiné galaxie, než je ta naše. Galaxie, která tě podmanila svou kouzelnou přitažlivostí. Jsi mimo naše gravitační pole, a proto k tobě teď chvíli nemůžu.

Jeden člověk mi vypravoval o spodních mořských proudech, které při koupání můžou člověka strhnout a odtáhnout velkou silou pryč od bezpečného břehu. Říkal, že je hrozně důležité se tomu proudu neprotivit a nechat se unést na širé moře a tam jakoby splynout s jeho velikostí – nabrat síly a zamířit pomalu zpět na břeh. Ne však na ten stejný! Nikdy to místo břehu už nebude stejné.

Někdy skoro ráno, když odjíždím do Bratislavy a vidím plížící se stíny lidí v nehostinném ránu potmě do práce - přemýšlím o tom, jak je to může naplňovat? To, že každé ráno v zajetí neúprosného rituálu putují do práce, aby z ní potom mohli opět domů, a tak stále dokola.

Patří to k odlivu a přílivu města, přesně tak jako ty proudy moře, které hrozí tě utopit, když se jim protiviš. Když však se jim oddáš – vrátí tě opět spolehlivě na břeh.

Čím jsem starší, vnímám tajemství neviditelných sil, které vstupují do našich životů, aby je strhly jiným směrem. Tyto síly jsou v rovnováze, která není vždy viditelná, a proto zjevná – uvědomíme si ji jenom z odstupu mnohých let.

Dynamiku těchto sil rád říkám - určuje vyšší světlo, které ti říká - když nasloucháš - co dělat, jak se v tom vyznat, jak orientovat. To vyšší světlo, jsem vždy věřil, je uvědomění si vlastních schopností, které jsou dané jenom tobě a nikomu jinému. Taky věřím, že uspokojení dojde člověk, když nalezne tyto schopnosti v sobě. Je to právě klíč k návratu na břeh potom, kdy tě unese ta velká vlna.

Tomuto celému říkám pro sebe systém. Nevěřím, že existuje něco mimo tento systém. Kdyby to existovalo, nebylo by to pro mě asi viditelné!

Velmi mě překvapilo, když jsi se po chození na Hellichovku a vplutí do Keplerových vod tak odrazu změnila. Tak akcelerovala svůj přístup k objevování, jak jsi si našla svoje divadlo. Bylo to pro mě překvapení, na které jsem si rychle a rád zvykl.

Věřím v přispívatele do tohoto systému. Věřím, že je nutné aktivně do systému přispívat a potom i brát.

Jsem pyšný, že jsi schopna v pro mě velmi drsných podmínkách Lahovičkového areálu v těchto dnech přežívat a koexistovat s člověkem, který je ti blízky a jehož společnost tě naplňuje novým pocitem uspokojení. Jsem pyšný, že dokážete spolu a vlastními silami možno postavit si pro sebe útulné přechodné útočiště. Rozumím taky velmi nízké uhlíkové stopě, kterou za sebou necháváte v této chvíli jako symbolicky protest proti konzumní podobě společnosti, ve které žijeme.

Zároveň však chci věřit, že tento momentální způsob života – přizpůsobený zredukovaným životným nákladům, způsob, který tě tedy nenutí přispívat, hledat

a dobývat nové výšiny – není tvým cílem, ale jenom přechodným nástrojem na poznání jak sebe, tak i síly tvého nového svazku s Tomem.

V Černošicích dne 12/ 10/ 2016

Oco.

Ahoj Sofi,

dnes jsem musel – po návštěvě areálu – zase trochu ubrat ze svého optimismu, který jsem získal po obědě s tebou v Lavičce.

Progres se mi zdá velmi malý – je dle mého posouzení malá šance, že to za těchto okolností sami dotáhnete do zámru – do podoby, která by Vás bavila a i trochu ukázala nám všem, že to stálo za to. I když o to až tak nestojíte.

Je asi rozdíl udělat film, namalovat plátno anebo splácet dřevotřískovou boudu ve foyeru ECA – než postavit dům, ve kterém jde bydlet, přemýšlet a spát bez obavy o svoje zdraví a psychické zdraví svých rodičů.

Jiřího dvůr asi nabízí spoustu podnětů i materiálů – jde z toho postavit ledacos, ale jen těžko si umím představit, že bez pomoci zvenku z toho něco upláčete.

Tom navzdory jeho vnitřní unikátnosti nemá zkušenosti se stavbou permanentní obytné kabiny, nemá žádné vybavení a v této chvíli ani použitelný materiál.

Nemá elektřinu a neumí ani jazyk, se kterým by se domluvil se svým hlavním sponzorem.

Takže v této chvíli je to pro mě takový vzdor, když se prostě malá holčička sebere a jde do předsíně a po půl hodině si hodně přeje, aby ji rodiče zavolali zpět.

Myslím, že když nezměníte alespoň jeden parametr této hry, nemáte šanci to dodělat.

Navrhuji, jestli to chcete dodělat – uskutečnit svůj plán – měli byste se vrátit do tepla a trochu to naplánovat.

1. Rozmyslet si co chcete
2. co se dá ve skutečnosti z vrakoviště použít
3. to co se nedá – musíte koupit nebo sehnat někde jinde
4. vzhledem na blížící se zimu navrhuji koupit
5. podobně si musíte koupit nebo půjčit nějaké nástroje (s kleštěmi a kladívkem to nepostavíte)
6. udělat finanční plán – protože i tak to tam celé za chvíli Jiřímu necháte
7. nabízím pomoc

reálně to co jsem dnes viděl neutěsníte a v zimě se budete probouzet s jinovatkou kolem úst.

OCO.

Proslovy: Rodinná oslava versus svatba

Proslov, Rodinná oslava

Proslov – 2 min. Už všichni sedí. Sofie řekne „proslov“ a já začnu mluvit ke všem a bez mikrofону. Sedím u stolu ženicha, stolu pro dvanáct návštěvníků, účastníků tohoto impresionistického divadla.

DOBRY DEN! VŠECHNY Vás u NÁS doma vítám. Vás ale je! Ani jsem netušil, že dnes přijde tolik hostů. (na nejbližšího ke mně u stolu): Vás neznám – dobrý den – vy jste od koho?... Aha! To je od Vás ale milé, že jste dorazil až z takové dálky, na tuto hostinu tak rychle nezapomenete!

To je neuvěřitelné, já mluvím v divadle a nahlas a na jevišti!

(klidně) Tento rok mi umřel otec, byl to on, kdo vždy mluvil na začátku každé rodinné oslavy, přivítal nás a dramaticky naznačil důležitost té chvíle, když se sejde rodina a všichni zjistí o kolik každý zestárnul, vyrostl a přibral.

Před otcovou smrtí jsem toho moc nezahajoval, ostýchal jsem se. Vždy jsem se toho trochu bál, když ten impulzivní hluk setkavší se rodiny odrazu ztiší a všichni obrátí pozornost na mě. Důležitost proslovu tedy začínám jenom objevovat.

Proslov je důležitý moment, když po všeobecném zklidnění nastane určité očekávání. I já jsem dneska ve velkém očekávání napnutý a zvědavý. Je to ten známý klid před bouřkou. Myslím, že proslovu bychom se neměli vzdávat, je to základní kámen, každé dobré oslavy, proslov může velmi dobře naladit účastníky a zároveň i nastavit režim hostiny. Dobře si pamatuji situaci z bowlingu, kdy si musíte předem vytvořit takovou rodinu – team, stanovit si pořadí, kadenci a někdy i silu-váhu slov, které budete vrhat na statické kuželky. Tak nějak si proslov představuji.

Měl bych taky něco říct o dnešním menu, ale mnoho toho nevím, protože Sofie, moje dcera, si se svým týmem zvolila tajemnou cestu a nás rodinu použila jako stafáž. Takže teď to vypadá, že ona se bude střefovat do nás. Když Vám tedy nedokážu povědět, co se bude podávat v této divadelní hře, můžu Vám aspoň něco málo říct o naší rodině. Myslím, že je volnomyšlenkářská, což znamená, že myšlenky tečou volně, ale ve vymezeném koridoru, prostoru. Tento prostor je lemovaný právě tradicemi, o kterých bude možno dnes řeč. Tradice jsou pro mě hradby, kterými se rodina brání vůči vnějším škůdcům. Proto jsem je udělal co nejvyšší.

Sofie mě taky poprosila, abych se vyjádřil k tomuto opusu, který nás čeká, a o kterém vím jen o trochu více než vy všichni ostatní. Na jedné straně tedy vás vítám na této oslavě, na druhé vás vítám na takové neformální vernisáži. Vypadá to, že se to prostě stane. Je to taková malá prezentace umění žít, žít v rodině, žít a slavit. Slavit tradice.

Na jedné straně se to možno může zdát jako povedená režijní manipulace, na druhé jako náhodně společný ryzí prožitek chvíle. Něco jako když jste na nádraží a ujel Vám vlak. Z nějakého důvodu Vás to neštve a vy máte čas NAVÍC – si to užít a zaposlouchat se do příběhu druhých lidí.

Při této příležitosti se mi vybavuje jeden kontraverzní umělec z Kyjova – amatérsky fotograf a podivín Miroslav Tichý. Neinscenoval, nekalkuloval, nepřipravoval scénáře, prostě to nechal stát se a byl náhodou u toho. Zachytil to vše primitivní kamerou udělanou z krabice od bot a o výsledek se moc nestaral. Zbytek světa potom analyzoval jeho fotky a připisoval jím podivné hodnoty. Ale on o to moc nestál.

Pojďme se proto unést touto chvílí. A prosím – není to iluze. Je to skutečnost, která se odehraje, či chceme anebo nechceme, či tu budeme anebo nebudeme – alespoň mi to tak Sofie slíbila.

V Černošicích 16/ 10/ 2018

Proslov, Oslava lásky

Nejsem dobrý řečník, ale polívka ještě není na stole, a tak bych Vám chtěl něco říct. Pro mě jako otce rodiny, technicky i snad kulturně myslícího Evropana je slovo nejzásadnější prostředek komunikace. Jako architekt k slovu musím přidat ještě rytmus a dikci, protože způsob, jak mluvíte, z Vás dělá naslouchaného.

Toto jsem si psal včera večer potom, jak jsem se dokoukal u mamy v Bratislavě na televizi a proklouznul nepozorovaně vedle ní – nořící se do internetu, - do svého pokoje. Myslel jsem na Sofii, na moji dceru, na všechny smutky i eskapády radosti, které jsme s ní prožili a které z ní vytvořili hotovou bytost, snad trochu připravenou do života. Myslel jsem na Sofii a bylo mi smutno, nemohl jsem si pomoci.

Na tento proslov jsem měl dost času, protože Sofie mi o svatbě řekla před víc než dvěma roky. Vlastně to byl Tom, který mi při našem společném obědu mezi polívkou a hlavním chodem jako by mimochodem řekl, že by se chtěli vzít. Co jsi o tom myslím a jestli bych souhlasil?

Já na to, že nevím, že u nás doma musí chlap vždy prokázat, že je schopný ženu uživit a rodinu zajistit. Tom odpověděl, že to dokáže! No, přiznám se – nebyl jsem z toho vůbec nadšený. Můj rodinný mikrovesmír se začínal od té doby nepatrně drolit, síly přitažlivosti přestávaly fungovat.

Nakonec jsem dostal 2 roky, abych si zvykl. Šíp ale byl vystřelen a už se jenom vzdaloval. Za ten rok jsem se snažil změnit úhel pohledu na svatbu, na soužití Sofii a Toma, získat větší odstup, a tak jsem se trochu vzdálil.

Manželství je úžasná věc – hotové perpetuum mobile, když funguje, zásobuje vás obrovskou energií, když nefunguje, stojí vás dost sil. Večer před svatbou jsem Janě přečetl svůj proslov, když jsem ho dočetl – Jana se na mě s údivem podívala a řekla: Vždyť je to celé jenom o tobě! Já vím – odpověděl jsem.

Oci, proč si tak hrozne negativní! Prší, a svítí slunce, prší a znovu svítí slunce.

Někdy je dobře neplavat proti proudu, ale počkat si na vhodné místo a čas, a tak plavu trošku opodál a čekám na svoji příležitost. Znovu prší. Už jsme všichni dost unavení z toho, jak jste negativní. Sofii bolí hlava. Jsme všichni trochu unavení.

Jana jde do prádelny a potom zpět do kuchyně. A zase do prádelny a zase do kuchyně. Kdesi v obýváku hraje na klavíru Sofie a já cítím vůni čerstvě upečeného chleba. Sed' rovně – říkám, dokud to nedojíš – nemůžeš od stolu!

Starší generace tu – na zemi způsobily nepořádek, který my musíme uklízet a v němž musíme žít. To neřekl ani Tom ani Sofie ale klimatická aktivistka Gréta Thunbergova. Sofie, Tom a já jsme celý rok na sobě pracovali – chodili po stejné zemi, chodili do stejné školy, akorát jsme měli jiné předměty. Teď tu stojím a vy sedíte a spolu děláme zkoušky nanečisto. Hrozně bych si přál, aby nám to vyšlo, aby Vám to vyšlo. Moc si to přeji.

Venku dopršelo a opět svítí slunce. Jana opět jde do prádelny. Teo, zase jsi si nechal něco v kapsách! To je hrozné. Tom – kam si zavěsíš basketbalový koš a kam houpačku – už víš?

Milešovka: Sára versus máma

Sára

Pokus o originální dárek mojí mámě, na kterém se měli podílet všichni členové rodiny – táta, já a moji tři mladší sourozenci.

Proč pokus?

Jelikož se v naší rodině nikomu nepodařilo dát zážitkový dárek nebo o to neusiloval. Jsem vlastně průkopník. Matyáš (brácha, 25) dal přesně před rokem mámě vstup na střelnici. Nikdy tam nedošla. Dárky mají v naší rodině vždy materiální charakter.

Jaký byl záměr a co jsme darovali:

Máma si na nás často stěžuje a dokola vyslovuje přání být sama. Rozhodla jsem se jí koupit lístek na vlak a někam jí samotnou vyslat. Udělat jí dobrodružství. Zároveň jsem chtěla, aby se všichni zapojili, abychom v tom jeli spolu, abychom dokázali spolupracovat (v naší rodině vzácný jev).

Do přípravy a realizace se nakonec zapojili opravdu všichni, bylo to vzrušující, v tomto ohledu se to povedlo. Připravili jsme sérii vzkazů ode mě, Matyáše, Noemi a Natana (táta koupil bonbóny). Rozmístili jsme je cestou k cíli. Naplánovali jsme výlet na horu Milešovku. Na jejím vrcholu jsme pak čekali mámu. Táta říkal, že máma dlouho plánuje na Milešovku výlet.

Základní principy:

Schopnost udržet tajemství, kreativně se zapojit, soustředění, koncentrace, pospolitost

Výsledek:

Máma od začátku nesla špatně fakt, že se s ní nejedná narovinu. Nesnáší tajemství a překvapení, jak jsme zjistili. První vzkaz měla otevřít až ve vlaku. Jak jsem zjistila, bytostně nesnáší vlaky. To jsem trochu tušila, protože mi to řekli táta a Matyáš. Myslela jsem, že jde jen o předsudky, ale že zjistí, že je to v dnešní době fajn. Ne. Omyl. Základní esence vlaku je chybná, máma nesnáší být někde načas. Vlak nestihla, ani se vlastně moc nesnažila ho stihnout. Jela o dvě hodiny později. Od začátku měla problém a nespolečně pracovala (nechtěla na vlak, nechtěla přistoupit na hru, kde si neurčuje pravidla sama). Hodně to všechny otrávil. Docela jsme si i sáhli na dno. Táta to chtěl celý zrušit. Nakonec jsme to ale dotáhli dokonce. Všechny nás to stálo moře energie. Později jsme se dověděli, že máma nesnáší chození do kopce. Připadám si teď, jako bych psala Saturnina nebo Tři muže ve člunu. Řekněme, že výsledek byl naprosto tragický. Přesto vyprávění o celé anabázi zatím každému vešlo do očí. Největší špeky a podrobnosti zde nevypisuji. Přece jen to byla tragédie. Nakonec ani ty vzkazy nesesbírala, pěkně se nám na to vynto. Brala to jako osobní křivdu, podraz, atentát na svou osobu, trest atd, že jsme si tohle na ní přichystali. Cítala z toho ve všech směrech nedostatečnost.

Resumé:

Někteří lidé potřebují tzv full service. Příště je třeba se na to lépe připravit. Být důslednější a promyslet všechny možné varianty, i ty apokalyptické. Mojí mámě to určitě nepřipadalo vtipné. Nazvala to manipulací s člověkem, což nesnáší. (My ostatní jsme se shodli, že přehání a neví co je to manipulace s člověkem)

Moje osobní hledisko:

Během této zkušenosti mi prolítlo hlavou, že s projektem končím, že na to nemám nervy, zabývat se vlastní rodinou. Nakonec jsem to překonala. Pro jistotu jsem se před ostatními nezmínila, že jde o nějaký širší projekt z obavy, že bych byla za úplného blázna a diletanta, který používá mučící prostředky k dosažení uměleckého výkonu. Jen před Matyášem jsem zažertovala, že náš výlet je

takovým divadelním projektem, když se mě cestou ptal, jestli teď nějaké divadlo dělám. Kdybych byla co pro to, přečtu si něco od Cílka. O Milešovce je v jeho knihách zmínka, říkal táta, ale až v soudný den. Nedal mi čas. Asi by to ale nevyřešilo problém s mámou.

Máma

Ano, připouštím, nemám ráda překvapení. Jsem zastánce svobodné vůle. A ano, nemám ráda nádraží, od dětství. Vždycky mi vyhrknou slzy. Ti z vás, co věří na minulé životy, mě možná pochopí. Ale pracuji s tím.

"Uvidíš, bude se ti to líbit."

"Ale co?"

"Uvidíš, v čas se to dozvíš, bude to fajn."

"Ne, nechci, to bude zase nějakéj úlet, to není fér."

"Dělej nebo to nestihneš!"

"Ale co?"

"Tady máš dopis, vezmi si psa a jed' na nádraží."

"Ale proč?"

"Jseš strašná, všechno vždycky zkazíš..."

No tak jdu. Neřekli mi, co si mám vzít na sebe ani s sebou, pes nemá košík, ale už na to kašlu, jedu. Aspoň budu chvíli sama. Třeba doma uklidí, když to má být dárek....

"Dojed' do Lovosic a přestup na autobus 123, vystup na zastávce U Dubu a zeptej se u Hanky." Autobus 123 v sobotu nejezdí, ale kreativně nahradím autobusem 456 a vystupují po 30' U Dubu. Hanka nikde. Zato na obzoru Milešovka. Ok, je hezky, snad tam dojdeme...po 5km koloniál U Hanky, za pultem Vietnamec...

Dobrá Sáro, abys neřekla, dám tomu ještě šanci.

"Dopís? Opálka? Neměla, možná tam. V sádu. " Je to jasný, nerozumí mi ani slovo. Trpělivost končí, nohy bolí, mám hlad – pojd' Arame, dáme si někde oběd. V tom krásném zámečku nad vesnicí určitě bude skvělá restaurace, snad tam můžou psi...

Zavřená brána a cedule "Domov pro seniory"....

Přede mnou už jen cesta vzhůru. Věděli jste, že na Milešovku se dostanete pouze pěšky? Všechn náklad nahoru i dolů se dopravuje ruční lanovkou.

Myslím, že jsem v běhu na Milešovku udělala docela slušný čas. Hlad, žízeň, vedro...to je teda perfektní dárek. Chci do lázní nebo na wellness pobyt!!! Nebo aspoň na dobrý oběd... Nahoře mě čekají všechny moje děti a jejich otec...

"No to je dost, že jdeš, už tu docela dlouho čekáme."

Bodejť by ne, když zaparkovali na úpatí... "Dáš si buřta nebo polívku?"

"A dopisy jsi našla?"

Aha, zřejmě jsem měla těm papírovým fáborkům kolem cesty věnovat větší pozornost. Dnes prostě nejsem telepaticky úplně ve formě. Co dodat – převáží dobré úmysly nevydařený projekt? Ano, jako matka musíte být vyzbrojeni nekonečnou trpělivostí, nikdy neutuchající dobrou náladou, bezpodmínečným pochopením, proudem neustálé chvály a konstantně teplou náručí.

O kořenech

Email od Aniččina táty

Ahoj Aničko,

přeposli to, prosím tě, holkám a pošli mi na ně maily.

Jak jsem říkal, bylo to inspirativní, ale očima Dostojevského mi to přišlo vlažné.

Pouze v záblescích se objevily nitra postav. Zcela zůstal skryt jejich vnitřní svět, a také proces (de)formace, k němuž dochází na cestě životem.

Takže, bych si dovolil občas něco napsat a poslat

byl jsem s dědou a dětmi na výstavě. Posílám adresu:

<http://prosko.cz/works/?proj=26.%20Posledni%20dil%20III&page=sitespecific>

I to může být odpověď na to, co jsou kořeny a proč každý život musí mít něco skryté pod povrchem.

po jejich obnažení strom života uschne.

A taky kořeny musí být SPLETITÉ, aby plnily roli základu, co drží strom života.

a na závěr: KOŘENY JSEM PO ZDOKUMENTOVÁNÍ OPĚT ZASYPAL.

přeji pěkný den
táta

NÁMĚT na film: Anna Petruželová

Kořeny stromů. Kořeny rodinné. Kořenová zelenina. Přesazování. Kmeny a rodokmeny. Větve jako ruce a větve jako nohy. Hlavy jako květiny? Kde jsou naše kořeny a kde mají stromy rodiny? Vlasy, které se mění v zahrady, nohy, které se mění v kořeny. Zapustit se do země, v tramvaji, abyste neupadli. Až začne pršet a bude bouřka: vyvrátíme se jako smrky? Zeptám se maminky, tatínka, babičky, dědečka, mých třech sester a dvou bratrů, psychologů, botaniků, zahradníků, lesníků, zemědělců, obchodníků se zeleninou, výživových poradců, archivářů, malířů a básníků. Od paty k hlavě, od kořene ke květu. Můj bratr Adam jako alej.

Zuzana: Boží uši

Už několik let hraje druhé housle v České filharmonii. Mladá a svobodná Johanka. Miluje svoji práci, ale ještě radši peče. Bydlí sama a je jí dobře. A když je jí hůř, zavolá tatínkovi nebo mamince nebo babičce nebo kamarádce. Nejradši ale babičce. A někdy zavolá někdo jí. Na víc není čas, tedy kromě narozeninových oslav, pohřbů a svateb. Na to se nějakým zázrakem vždy čas najde. Každé odpoledne, když přijde ze zkoušky, se nají, pospí si, uklidí a znovu začne hrát. Když jí někdo během cvičení vyruší, rychle si zapíše číslo taktu a odloží housle do pouzdra. Za chvíli se k nim vrátí a pokračuje. Jedinou výjimkou je, když jí zavolá tatínek. To na chvíli nikdy není.

Ahoj, děje se něco?

- - -

To jakože kvůli tomu voláš takhle pozdě?

- - -

Ne, ještě ne. Tak řekni.

- - -

Dyť jsem Ti to už řekla, ne?

- - -

No jasně, že to stačí. Nevadí, když to neseženeš. Mně potěší i ty náušnice. Víš které. Hlavně se tím moc netrap.

- - -

No tak to jediné prosím Tě určitě ne. Ne, ne. Žádná jiná verze. Uvidíš, když to uslyšíš.

- - -

Ano, píše se to Ju-li-a Fi-she-r.

- - -

Slyšíš mně? Tak mi zavolej z pevné, to možná bude lepší.

- - -

Jo, ahoj. Sem říkala, že se to píše Ju-li-a Fis-her.

- - -

Už jdi spát tati.

- - -

Já vím, no. Já to taky tak někdy mám.

- - -

Mně pomáhá, když si přečtu něco nudné. Víš, jako ta knížka, co jsem ti jednou četla, od toho profesora Krásného. To bylo tak strašně nudné, že jsem vždy usnula.

- - -

Já vím.

- - -

Né, řekni, mě to zajímá.

- - -

No tak to se Ti nedivím. To je jasné.

- - -

A jakože Ty si si fakt někdy myslel, že Bůh má uši?

- - -

Né, ale já se nesměju. Jenom... Je to divné, že si se nad tím zamyslel až teď.

- - -

Já? No jasně! Dávno. Dyť ani oči? Žádné části lidského těla, ne?

- - -

Jo. Taky jsem na to myslela. Že se pak vlastně nedá říct, že slyší, když nemá uši, že jo?
- - -
No jasně. Chtělo by to nějaké jiné sloveso. Akorát to asi teď nevymyslíme.
- - -
No přesné, to taky nefunguje, že jo? I na vnímání potřebuješ smysly.
- - -
Jo, to je možná blíž. Jakože nějaký druh šestého smyslu.
- - -
Aha, jasně no, to vlastně vůbec nefunguje, když není vlastně bytost, že jo.
Ano. Taky to tak vnímám. Je to jakože život. Jakože trvá, že jo?
- - -
Tati, ale už je na to pozdě, mně to už nebere hlava.
- - -
Jó, ale si mi připomněl! Víš, jak jsem měla tu oslavu. Byl tady ten Jan, pamatuješ.
- - -
Jo jo, ten slepý. Co hraje na pikolu.
- - -
To jo, fakt krásně.
- - -
Tak poslyš. Jůlie chtěla vyfotit ten dort, a pořád nebyla s tím spokojená, tak se ty svíčky trochu roztekly na polevu.
- - -
Né, jenom malinko. Šlo to pak dolů. Akorát Janovi jsme to zapomněli seškrábat.
No. A on pak řekl, že tak dobrý dort ještě v životě nejedl.
- - -
Jasně. Pak jsme mu to řekli. Když to dojedl.
- - -
Ne. On se tomu taky smál.
- - -
Jůlie říkala, že v pohodě, že on je zvyklej. Že mu je špatně od žaludku každý druhý týden, jak si vždycky dá něco k jídlu, když je doma sám.
- - -
Jo, ano, to taky Jůlie říkala. Že on vlastně kouká rukami. Jakože když něco osahá, tak ví mnohem víc.
- - -
Ještě kousek mám. Záleží, kdy se zastavíš.
Kdy se zastavíš?
- - -
Jo, a málem bych zapomněla. Máš ještě chvíličku?
- - -
Prosím Tě, jdi do kuchyně a otevři mrazák.
- - -
Jo, vlastně ty voláš z pevné. No, tak Ti to řeknu celé. Otevřeš mrazák, pak otevři třetí šuplík a vyndej misku se zeleným víkem.
- - -
Co?
- - -
Né v lednici. V mrazáku! Třetí šuplík.
- - -
Určitě, já počkám.
- - -
Ne, miska není zelená, jenom víko.

- - -

Ano.

- - -

Ano.

- - -

Tak tu misku ráno vyndej a nech to klidně na stole. Vono se to rozmrazí a nemusíš ztrácet čas vařením. Já Ti pak zase něco dobrého přinesu.

- - -

Taky. Ahoj tati.

Johanka si vydechla. Byla unavená. Vzala housle z pouzdra, ale vzápětí je uložila zpátky. Namísto hraní šla do kuchyně a otevřela lednici. Prstem zkusila, jak jemná je vosková vrstva na polevě, ukrojila si kousek, zavřela oči a pomyslela na Jana.

Autorské čtení 20.3.2018, Zuzana.Jurechová

Báseň: Jacek Ziębiński

I've always avoided first row in the theater.

Why?

I was scared that someone will have a stupid idea.

that someone will drag me out to the stage, to their side

that someone will use me as a prop,

that someone will take my anonymity

I was a viewer in the dark, in the warmth, nameless ...

I paid for the ticket and at once my anonymity for them is just a piece of...
horrible.

And now? Now they can drag me out, it doesn't matter.

Now I know that I will always say something, I will take a step out

that their site, stage is also a bit my site, our site ... DEAR FAMILY ...

Koncept: RODINNÁ OSLAVA, OSLAVA RODIN

„máma říká, že peníze nerostou na stromech“

Událost

Divadelní představení, představení v divadle

Místo

Divadlo DISK

Pedagogické vedení

Robert Smolík, Lukáš Jiříčka, Vladimír Novák

Koncept

Sofie Sticzayová (režie, KALD), Olga Ziebinska (scénografie, KALD, Polsko)

Realizační tým, výzkumníci, misionáři

Karolína Soukupová (produkce, KP, Slezsko), Julia Mamaeva (marketing, KP, Rusko), Maryanna Kozak (hlas, KATaP, Ukrajina), Zuzana Jurechova (tělo/rituál, KATaP, Slovensko), Yanina Alachnovič (flétna, HAMU, Bělorusko), Sára Fritzová (kostým, KALD), Heidi Hornáčková (světlo, KALD), Vendula Guha (zvuk, CAS FAMU), Anna Petruželová (video, KDT FAMU) + **členové našich rodin**

Konzultace

Jan Žáček (rodinné konstalace), Sára Nekvasilová (atreterapie)

Téma

Školní Divadlo DISK vnímáme jako prostor pro experiment. Jako profesionální čistě divadelní prostor, který nám umožňuje testovat samotnou podstatu divadelního média a jeho funkci v současné společnosti. Především v naší mále společnosti studentské, rádo by umělecké.

Pro tuto speciální příležitost jsme se začali setkávat a diskutovat o tom, co pro nás divadlo znamená, zda pro něj potřebujeme divadelní prostor, a čím bychom se v něm měli zabývat. Nejčastějším předmětem diskuze se staly naše rodiče a naši partneři. Naše rodina minulá, přítomná i budoucí a konflikty s nimi spojené. Jako studenti umělecké školy toužíme překračovat hranice, vstupovat do neznáma, což se nezdá stýdět s nevolí v našich rodinách. Naši milovaní starostliví rodiče nás podporují a zároveň nepřestávají myslet na naši budoucnost. Chtějí pro nás to nejlepší, a tak nám do cesty stavějí své znalosti a zkušenosti, své strachy, svá očekávání, své sny, své přání.

Jak tyto překážky respektovat a zároveň nesejít z vlastní cesty?

Jak být za ně vděčný, jak je ocenit a zároveň neztratit vlastní víru?

Jak milovat umění i svoji rodinu, která s uměním nemá nic společného?

Jak zůstat věrný rodině i vlastnímu přesvědčení?

Jak se z tohoto konfliktu radovat?

Forma

Odpověď na tyto otázky jsme se rozhodly hledat ve spolupráci s naší rodinou skrz společné zkušenosti, společné zážitky a společně strávený čas. Rozhodly jsme se aktivně zapojit naši rodinu do výzkumu a následně i vzniku samotného představení.

Projekt je formálně inspirovaný participativním divadlem, jak je popisováno v teoretické práci *Participativní divadlo – Profesionální spolupráce s neprofesionálem* /cena děkanky 2017/. Divadlo se nachází na pomezí

dokumentárního, sociálního, komunitního a antropologického žánru a ve středu jeho zájmu stojí pozice diváka a jeho aktivita.

Příkladem může být práce divadelní skupiny Rimini Protokoll a výtvarnice Kateřiny Šedé.

Proces, výsledek

Každý člen realizačního týmu v rámci projektu provede výzkum ve vlastní rodině. Vstoupí do role misionáře a pokusí se ve své rodině iniciovat netradiční aktivity. Podle svých možností se pokusí své příbuzné zapojit do procesu. Specifické konflikty a komunikace každé rodiny budou definovat jednotlivé aktivity, které se budou od sebe přirozeně odlišovat.

V první fázi procesu každý člen týmu bude pátrat po potlačených talentech a nenaplněných snech a pokoušet se probudit je k životu skrz nevšední činnosti. Bude zkoumat, kde pramení jeho vlastní kreativita a víra v umění, kde má kořeny a jak se projevuje v rámci rodiny. Nebude ho zajímat pouze vyjadřování vědomě umělecké, ale kreativita jako taková, která se může projevovat v každodenních aktivitách jako je například věšení prádla, nebo pěstování rostlin. Bude se zaměřovat na to, v čem je jeho rodina specifická, v čem vyniká a co je pro rodinu typické – vzhled, styl, pohyb, gesta, slovník, vlastnosti, hlasy. Bude věřit, že každý člen jeho rodiny je v hloubi duši umělcem a bude pátrat potom, proč se jím nestal. Největší pozornost bude věnovat rodinným tradicím a oslavám – událostem, kde se rodina setkává pohromadě.

Toto vše bude dokumentovat.

V druhé fázi procesu nasbíraný materiál v rámci týmu porovnáme a budeme hledat průsečíky, stereotypy a podobnosti napříč rodinami. Budeme se zabývat jednotlivými tradicemi, oslavami a zkoumat jejich kořeny a funkci. Na základě toho se pokusíme vytvořit koncept fiktivní oslavy, tradice, slavnosti, která by se místo jídla soustředila na oslavu rodiny jako takové. Zaměříme se na vztah přírody a našich kořenů. Možná společně zasadíme strom a kolem něho zatancujeme, možná společně vytesáme totem. S konceptem této nové *Oslavy rodin* pak objedeme ve zmenšeném týmu (Sofie, Olga, Anna) jednotlivé rodiny a pokusíme se oslavu na daném místě v dané rodině zrealizovat. Následně rodinu pozveme na *představení* konceptu do divadla.

Proces opět zdokumentujeme.

Ve třetí fázi na základě kompletní dokumentace a nasbíraných zkušeností vytvoříme událost pro Divadlo DISK. Celý proces zde *představíme* ve spolupráci s jednotlivými členy našich rodin ostatním rodinám – divákům. Prostor divadla tak bude fungovat jako místo pro setkání rodin; místo, kde je možné oslavit svou rodinu společnou návštěvou divadla.

V ideálním případě se nám povede vytvořit určitý *manuál rodinné oslavy*, kterým se budou moci ostatní rodiny inspirovat a zrealizovat si vlastní *Oslavu rodiny* mimo prostory samotného divadla.

Cílem procesu i výsledného představení je zvědomování významu naší rodiny. Cílem není konflikty vyřešit, ale podívat se na ně pozitivně, povznést se, radovat se z nich. Cílem je naše rodinné konflikty oslavit.

Premiéra a reprízy

Úkolem realizačního týmu bude vytvořit strukturu události – oslavy, která bude fungovat jako běžné divadelní představení. Tedy bude mít premiéru a následné reprízy v běžných intervalech divadla.

Předpokládáme, že členové našich rodin nebudou schopní se účastnit každé reprízy, což bude základním vodítkem k samotné tvorbě. Na základě jejich dovedností, časových možností a chuti jim vytvoříme místo na míru. Na každé repríze se tak setká někdo jiný a událost se tak během svých repríz bude neustále vyvíjet a měnit. Bude reagovat na jednotlivá roční období, měsíce a především zájem diváků, kteří budou mít možnost vstoupit do rolí našich příbuzných. Hranice mezi hercem a divákem bude mizivá, stejně tak jako hranice mezi jevištěm a hledištěm. Všichni budeme herci a diváci zároveň. Všichni se bude pohybovat podle jasně stanovených pravidel.

Základní rámec může představovat rodinná oslava, jak jí známe:

uvítání, ticho, přání, přípitek, dárky, jídlo, dort, zpívání, káva, povídání, rozloučení. Zásadní roli bude hrát jídlo, které bude připravováno ve spolupráci s rodinnými příslušníky a během události konzumováno, či pouze servírováno podle jasných pravidel.

Dále pak zasedací pořádek, objekty na stole, zvuk a ticho, světlo a tma.

Představení tak může připomínat společenskou událost či dokonce společenskou hru.

Základní otázkou během tvorby bude, jak nastavit pravidla pro diváky, aby neupadali do neplánovaných rozpaků a aby se necítili povinni dělat věci, na které nejsou připraveni.

Vstupné

Rádi bychom zavedli zvýhodněné rodinné vstupné, které by motivovalo rodiny přijít společně. Chceme podpořit návštěvu divadla, jako možnost pro rodinné setkání. V ideálním případě bychom tedy zavedli nabídku: vstupenka + ČLENOVÉ RODINY ZDARMA.

Scénografie

Nejpravděpodobnější varianta je sezení u stolů jako na rodinné oslavě. Celkově se bude jednat spíše o úpravy prostor samotného divadla než stavbu nového prostředí.

Kapacita diváků bude následkem netradičního sezení pravděpodobně mírně omezená.

Časový harmonogram

Duben, květen / Dokumentace rodinných oslav, Velikonoc (foto, zvuk, video, text); reflexe a rozbor vztahů a aktivit; rozhovory s jednotlivými příbuznými; iniciace nevšedních aktivit v rodině; sběr materiálu: vzpomínek, předmětů, dokumentů, výkresů, básní, fotografií; tvorba konceptu oslavy

Červen, červenec / Návštěvy týmu v jednotlivých rodinách (Slovensko, Polsko, Bělorusko, Rusko), společné setkávání a výlety

Srpen / Soustředění v rezidenčním prostoru Soulkostel na severu Čech, dovolená s rodinou

Září / Intenzivní setkávání realizačního týmu, práce s dokumenty, příprava struktury, komunikace s rodinnými členy

Říjen / Zkoušení v DISKu

(Během celého procesu probíhá pravidelné setkávání realizačního týmu ve škole a Hubertově Areálu – rezidenčním prostoru v pražských Lahovičkách)

Komentář k rozpočtu (viz příloha)

Finance, které se běžně investují do výroby scény a kostýmů, bychom rády přesunuly do výdajů na samotný výzkum a aktivity s ním spojené (čas trávený aktivitami s rodinnou). Scéna a kostýmy se tak budou snažit maximálně využívat nevyužité materiály z našich domácností.

Důležitou položku bude představovat propagace, která bude mít za úkol podpořit unikátnost projektu a nalákat diváky přijít pohromadě jako rodina.

Příhláška do magisterského studia

1. Pozadí magisterského projektu: Hubertův areál

'Hubertův areál' je pozemek / vrakoviště / farma ležící v pražských Lahovičkách, patřící muži jménem Jiří. V září minulého roku jsem s ním navázala kontakt a s přítelem jsme se k němu nastěhovali.

Jiří více než deset let na pozemku shromažďuje zbytkový materiál, který sváží z okolních staveb. Zároveň zde chová přes 140 zvířat, které krmí zbytkovým jídlem z okolních supermarketů a pivovarů. K dispozici nám dal starou vyhořelou a vyplavenou maringotku, kterou jsme si za pomoci ostatního 'odpadu' opravili a nyní v ní žijeme bez zdroje elektřiny a pitné vody – zatím svítíme svíčkami, ale plánujeme zavedení solárního systému; pitnou vodu dovážíme nebo donášíme od sousedů; myjeme se v řece nebo ve vaně, která je součástí maringotky; topíme dřevem nebo kartonem v kamnech, na kterých i vaříme.

Za nájem i jídlo platíme výpomocí v 'areálu'.

Jelikož Jiří žije sám s příležitostní výpomocí nezaměstnaných 'individuů,' prostor funguje velmi chaoticky. Tvrdí, že *'plány si nedělá, že oni si dělají jeho'* a je velmi otevřený jakýmkoliv naším aktivitám.

Momentálně se nám podařilo zavést systém na třídění jídla (pro lidi/pro zvířata/plast), dočasně opravit ploty, aby zvířata neutíkala mimo areál, a pomalu prostor čistíme od plastu z jídla.

Nejbližším cílem je přestavět jeden z kontejnerů na dílnu, ve kterém by se daly do provozu (generátor) všechny Jiřího stroje, které se kvůli nepořádku nedají využívat.

Dalším krokem je přestavba vraků aut a karavanů na spací buňky, která bude jedním z hlavních bodů symposia, které se uskuteční tento červenec.

Během léta bychom dále rádi vytvořili zastřešený společenský prostor (stan či objekt), který by fungoval jako zázemí, ateliér a zároveň jeviště; dále sprchu a druhý záchod.

Naše maringotka bude fungovat jako kuchyně a zastřešená jídelna.

Do budoucna plánujeme ze starých oken výstavbu skleníku – vypěstované jídlo by nahradilo dovoz ze supermarketů.

Na pozemku se nachází bistro, které z pronájmu přináší finance do prostoru – jednou z možností je toto místo 'zvelebit' a zajistit provoz i přes pracovní dny.

Dalším možným přísunem financí je stavba sauny, propůjčení vycvičených zvířat do filmu, prodej mléčných výrobků a vajec, oprava aut, venkovní koupele, solární elektrárna a mnoho dalších utopických možností.

Cílem je zavést systém dlouhodobých (i krátkodobých) rezidencí, v rámci kterých by byly zabezpečeny základní lidské potřeby a které by nabízely prostor pro intenzivní kolektivní i individuální práci vycházející z 'přírodních' zdrojů.

Prostor pro experiment.

Ideálem je vytvořit kreativní komunitní prostor nezávislý na veřejném financování. Prostor, ve kterém se tvoří výměnou za trochu práce pro chod prostoru.

Inspirací pro mě jsou např. prostory: Švestkův dvůr, Nová perla, Autonomní centrum klinika, DIY Space for London; divadelní uskupení: Teatr Laboratorium, Living Theatre, Bread and Puppet, State Welfare, Min Tanaka, Farma v jeskyni ...

Zajímá mě dlouhodobá práce v kolektivu, která využívá dostupný materiál.

Nejenom práce s nevyužitým materiálem, ale i práce s přírodními živly a počasím – práce s ohněm na místo reflektorů, akustickým zvukem namísto reproduktorů. Především pak práce s tělem – hlasem, pohybem, rytmem ...

Spíše než divadlo jako takové mě zajímá využívání divadelních prostředků a atmosféra /druhá realita/, kterou divadlo vytváří.

Divadlo vnímám jako událost, hru, setkání – prostor pro soustředěnou komunikaci, dialog, který postrádám (nejen na naší katedře).

Jedním z potenciálních východisek prostoru je jeho využití pro edukační účely. Nepříliš hluboký výzkum mě zavedl k projektům, které na západě fungují pro studenty, kteří váhají, na jakou vysokou školu se vydat. Během jednorozhodného intenzivního programu, kde společně koexistují, mají možnost nahlédnout do různých oborů a na základě jich si vybrat. Podobnou iniciativou se u nás zabývá např. projekt Letní akademie Discover nebo Yoda Mentorship Programme, který skrze dialog rozvíjí nadané středoškoláky.

Jednou z možností je prostor nabídnout studentům DAMU pro trénink v extrémních podmínkách.

Limity

Připadá mi troufalé hlásit se do magisterského studia Katedry alternativního divadla, vezmu-li v potaz, že jsem nebyla přijata do programu bakalářského. Po dlouhém uvažování je však jedinou katedrou v ČR, kterou vnímám jako prospěšnou pro mé nadcházející studium.

Druhou variantou je pro mě samostudium; prostředí školy AMU mi však přináší inspiraci a být jejím studentem mi umožňuje navštěvovat mnoho zajímavých seminářů a být s jejími ostatními členy v přirozeném dialogu.

Dlouhodobý projekt, na kterém jsem začala pracovat v říjnu 2016 s pracovním názvem 'Hubertův areál' se nachází na pomezí žánrů forem i oborů a nepřímou navazuje na všechny mé projekty předešlé, kterých jsem se účastnila ať už produkčně, režijně či herecky.

Moje práce je nepochybně ovlivněna studiem na katedře produkce.

Naučila mě lépe se orientovat v kulturním průmyslu, v možnostech financování kultury nebo v divadelní síti ČR. Zlepšila mé komunikační, organizační i plánovací schopnosti.

Přestože i produkce může být velmi kreativním oborem, na katedře postrádám prostor pro dialog a alternativní přístup, který by mohl vést k různorodějšímu směřování studentů.

Nejenom na bakalářském ale i na magisterském stupni postrádám podporu a prostor pro vlastní tvorbu, která se vymyká produkční činnosti.

Přestože jsem v projektu 'Hubertův areál' zatím producentem, mým záměrem není ho organizačně ani finančně spravovat, nýbrž vytvořit si ideální podmínky pro vlastní tvorbu.

Své limity spatřuji v nedostatečné trpělivosti, schopnosti naslouchat, a především v nedostatku režijních zkušeností.

2. Magisterský projekt: Tělo

V rámci magisterského projektu bych chtěla zkoumat, jak vnímá člověk své tělo / jak vnímáme svá těla.

1) **Ve vztahu k pohybu** – jak málo pohybu ovlivňuje náš vztah k vlastnímu tělu? Jak dlouho je možné se nehýbat? Potřebujeme pohyb? Proč stále víc běháme? Dodává nám pohyb energii nebo jí bere? Co to je přirozený pohyb? Co se s naším tělem děje, když dlouho sedíme?

2) **Ve vztahu k času** – téma stárnutí – kolik času přemýšlíme o svém těle? Jak náš vzhled ovlivňuje strach? Strach ze smrti? Můžeme stárnutí ignorovat? Můžeme nestárnout? Proč dítě nepřemýšlí o svém těle? Jak tělo měří čas? Jak náš vzhled ovlivňuje to, co zažíváme? Jak se naše tělo transformuje během staletí? Mění se ideál krásy?

3) **Ve vztahu k druhému tělu** – téma samoty/povrchnosti/přitažlivosti – proč nemůžeme žít o samotě? Existuje objektivní krása? Proč nás krása přitahuje? Proč si vytváříme názor na základě vzhledu? Kdo to je tlustý člověk? Proč nejsou špeky krásné? Kdo to byla Věstonická Venuše? V jakém vztahu je krása a sex? Vnímáme při sexu svá těla jinak?

4) **Ve vztahu ke zvířatům** – jak zvíře vnímá své tělo? V čem to je odlišné? Posuzují se zvířata podle vzhledu?

5) **Ve vztahu k hygieně** – téma duchovní/fyzické očisty – co to znamená mít špinavé tělo? Špinavé ruce? Potřebujeme se mít každý den? Špiní nás pobyt ve městě? Proč se štitíme špinavých lidí?

6) **Ve vztahu k jídlu** – téma závislosti – jak moc potřebujeme jíst? Jak dlouho můžeme nejíst? Proč nás přitahují nezdravé věci? K čemu je zdravá strava? Veganství? Je jídlo závislost? Proč potřebujeme závislost? Proč jídlo neřadíme mezi závislosti? Potřebujeme jídlo víc než lásku? Víc než druhého člověka? Na čem všem jsme závislí?

7) **Ve vztahu k okolí** – téma ekologie – vnímáme své tělo ve vztahu k celku? Má smysl zabývat se tím, co bude? Jak okolí ovlivňuje to, jak se cítíme ve své těle? Jak vnímáme naše tělo v přírodě a ve městě?

8) atd.

Ve vztahu k tématu mě zajímají především možnosti těla a jeho jazyk – tedy nonverbální divadlo; a práce s nehercem, s nedivadelníkem, který skrz divising metodu přináší vlastní pohled na dané téma. S čímž je spojený zájem o práci s dokumentárními prostředky.

Práci s divadelníkem nevylučuju, ale ráda bych vytvořila skupinu lidí, která má především společný zájem o téma, včetně experimentů s ním spojených.

Ráda bych navázala kontakt s odborníky na jednotlivá zmíněná podtémata, tedy např. s důchodci, hygieniky, výživovými poradci, šamany apod.

V rámci výzkumu bych se chtěla vrátit ke knihám

Siddhártha od Hermana Hesse a Musela jsem zemřít (Dying to be me) od Anity Moorjani.

Obě se dotýkají tématu nelineárního času, kolektivního nevědomí. Svým způsobem chápou život 'jako lidskou zkušenost, kterou prožívá duchovní bytost, a hovoří o tom, že všichni a všechno tvoří jednotu.'

Během roku bych chtěla nahlédnout do východních náboženství a cvičení, které jsou s nimi spojené.

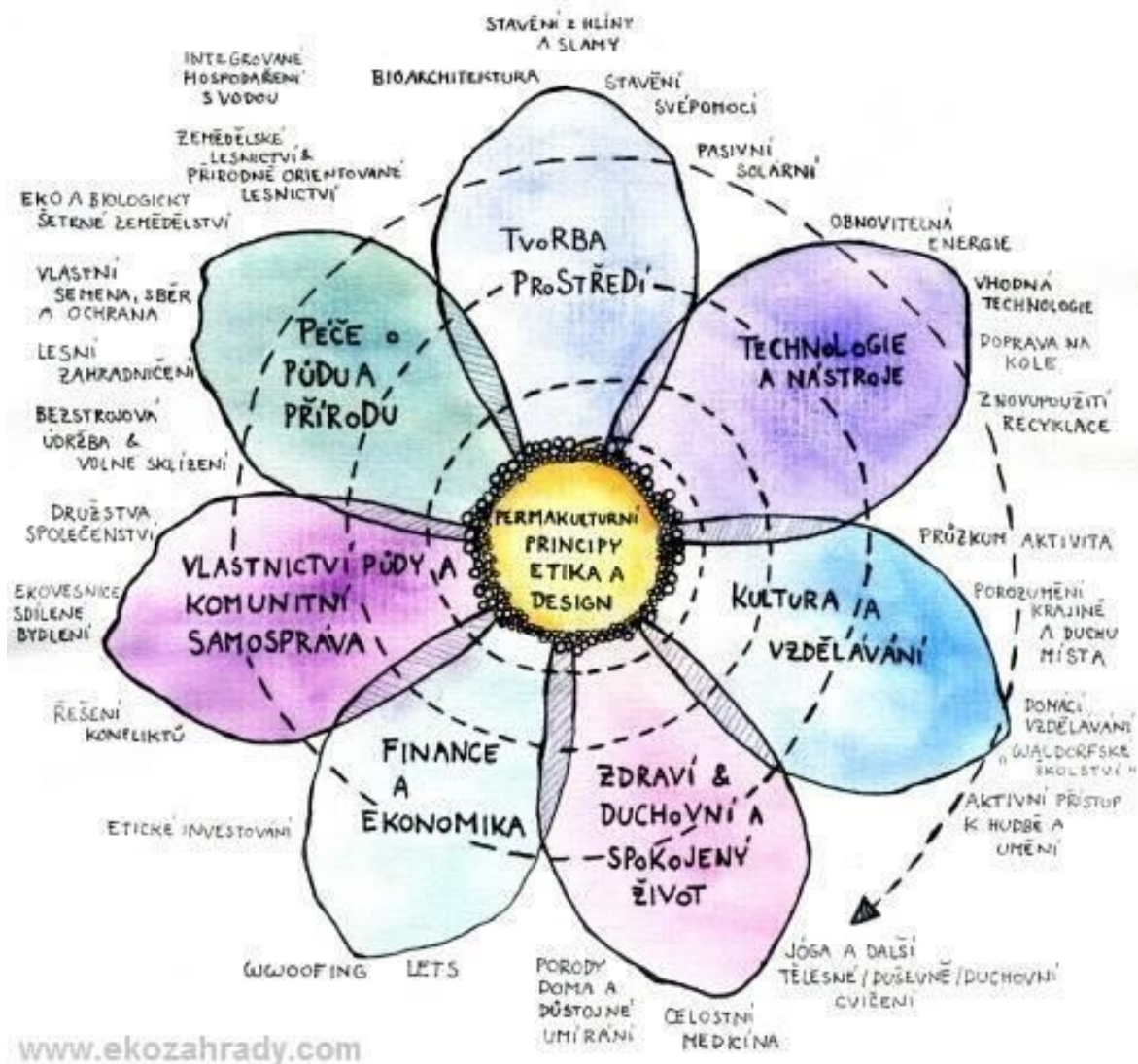
Nejvíce mě zajímá tanec Butoh a Body weather.

Výzkum by se odehrával především v Hubertově areálu, kde bychom s vybranými lidmi během roku zkoumali život zvířat a specifický způsob života na farmě/vrakovišti, který se váže k mnoha zmíněným tématům.

Proces by provázelo experimentování s postěním, pobytem ve tmě, meditací i fyzicky náročnými výkony nevyjímaje masové sportovní události typu maraton.

Téma je zatím velmi široké a otevřené. Forma výzkumu se bude přizpůsobovat účastníkům procesu.

Permakulturní principy, etika a design

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY:

Bardon, F.: *Brána k opravdovému zasvěcení*. Chvojtkovo nakladatelství, Praha 1999. ISBN 8086183017

Bible-Písmo svaté Starého a Nového zákona. Česká biblická společnost, Praha 2001. ISBN 8085810298

Brook, P.: *Pohyblivý bod*. Nakl. Studia Ypsilon, Praha 1999. ISBN 9788023806328

Čechov, M.: *O herecké technice*. Divadelní ústav, Praha 1996. ISBN 807008054X

Deset obrazů krocení býka: Čínský buddhistický text z 12. století. Dokořán, Praha 2004.

Frys, M.: *Jeden nepodařený projekt aneb ze stromu divadelní antropologie*. Magisterská práce. DAMU, Praha 2008.

Gibran, K. *Prorok*. Citadella, Praha 2014. ISBN 9788089628605

Golubovič Dragin, B.: *Divadlo jako domov*. Disertační práce. DAMU, Praha 2011.

Hertzka, G. a Strehlow, W.: *Léčebné umění Hildegardy z Bingen*. Alternativa, Praha, 1998. ISBN 80859993376

Jodorowsky, Alejandro: *Psychomagie*. Malvern, Praha 2015. ISBN 9788075300126

Kahn, L.: *Shelter*. Shelter Publications Inc., U.S. 2000. ISBN: 9780936070117

Keprt, B.: *Dialogické jednání – osvobozující tanec na hranici možností*. Disertační práce. DAMU, Praha 2019.

Kopecký, J.: *Antonin Artaud (Život, dílo, sny) / Divadlo Antonina Artauda (Texty)*, (2 sv.) Divadelní edice KDP, Praha, 1987.

Král, O.: *Tao, texty staré Číny*. Československý spisovatel, Praha 1971. ISBN 2209371

Moorjani, A.: *Musela jsem zemřít*. Knižní klub, Praha 2013. ISBN 9788024240749

Pilátová, J.: *Hnízdo Grotowského: na prahu divadelní antropologie*. Institut umění – Divadelní ústav, Praha 2009. ISBN 8070082399

Přemysl, Rut: *Ivan Vyskočil, vždyť přece lézat je o hubu*. Portál, Praha 2000. ISBN 8071783641

Sticzayová, S.: *Participativní divadlo, profesionální spolupráce s neprofesionálem*. Bakalářská práce. DAMU, Praha 2017.

Svoboda, J.: *Ekozahrady*, Smart Press, s.r.o., Praha 2009. ISBN 9788087049280

Vachek, K.: *Teorie hmoty*. Herrmann & synové, Praha 2004.
ISBN 9788023944884

Ziębińska, O.: *Kořeny, původ, rodina jako impuls / inspirace / odraz pro uměleckou tvorbu*. Magisterská práce. DAMU, Praha 2019.

Internetové zdroje:

Barnard, P. , William Ripple, Christopher Wolf, Thomas M. Newsome, William R. Moomaw: *World Scientists' Warning of a Climate Emergency*. BioScience, 2019.

<https://doi.org/10.1093/biosci/biz088>.

Bartoš, J.: *EVA BLAŽÍČKOVÁ: „JE ZKRÁTKA POTŘEBA DO TOHO JÍT A ZÁPASIT O PRAVDU.“* <https://www.tanecniaktuality.cz/rozhovory/eva-blazickova-je-zkratka-potreba-do-toho-jit-a-zapasit-o-pravdu>.

Festival Bitef: *Invited*. Belgrade, 2019.

https://festival.bitef.rs/en/program/invited?fbclid=IwAR348EaYsI3BPsYej6EVmQH_uUDbLMXSuDY_p-FraT00zUQIQN-keO6SDA-U.

Ljubková, M.: *Menšina v menšině. Rozhovor s Janou Pilátovou o jiných cestách divadla*. 2008. <https://www.advojka.cz/archiv/2008/12/mensina-v-mensine>.

Rokosová, A.: *Divák jako součást rodiny. Rodinná oslava je divadelní experiment i terapie*. Rozhovor s mojí rodinou. Praha, 2019. <https://vltava.rozhlas.cz/divak-jako-soucast-rodiny-rodinna-oslava-je-divadelni-experiment-i-terapie-7722972>.

Slívová, H.: *Všichni jsou zváni*. Praha, 2019. <https://vltava.rozhlas.cz/vsichni-jsou-zvani-v-novem-predstaveni-souboru-ultima-vez-hraje-i-7781287>.

Ultima Vez: *Invited*. Brussels, 2019.

<https://www.ultimavez.com/en/productions/invited>.